

การเพิ่มโทษความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ในประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีสินค้าประเภท
ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก

อภิวัฒน์ วรรณโรจน์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2565

**ADDITION OF PENALTY CLAUSES FOR LIABILITY TO
DAMAGES CAUSED BY UNSAFE PRODUCTS IN THE
CRIMINAL CODE : A CASE STUDY OF PRODUCTS
IN THE CATEGORY OF DIETARY SUPPLEMENTS**

APIWAT WANNAROJ

A Term Paper Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements

For The Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2022

หัวข้อสารนิพนธ์	การเพิ่มโทษความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก
ชื่อผู้เขียน	อภิวัฒน์ วรรณโรจน์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

ค่านิยมในสังคมปัจจุบันต้องการมีรูปร่างที่ผอมเพรียว การออกกำลังกายก็ดูเหมือนเป็นสิ่งที่ดีเข้าไป จึงทำให้หลายคนหันไปพึ่งผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ในปัจจุบันนี้มีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นยาสมุนไพร หรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร จึงทำให้มีการเสนอขายผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักอย่างแพร่หลาย สามารถหาซื้อได้ง่ายและมีจำหน่ายทั่วไป โดยเฉพาะการโฆษณาและซื้อขายในทางอินเทอร์เน็ต ในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่กลับยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า เนื่องจากหน้าที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าใดมีความปลอดภัยหรือไม่นั้นกระทำได้ค่อนข้างยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าที่ผลิตโดยไม่ได้คุณภาพมาตรฐานไปใช้ จึงอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินทั้งของผู้บริโภคเองและของบุคคลอื่นได้ และเมื่อเกิดความเสียหายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักขึ้น จึงทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบผู้ประกอบการ เพราะมีภาระต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ อีกทั้งความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักนี้บางครั้งก็หนักถึงขั้นเสียชีวิต ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่า นอกจากการลงโทษทางทรัพย์สินแล้ว ควรจะมีการเพิ่มมาตรการลงโทษทางอาญา และควรเพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือค่าสินไหมทดแทนด้วย เพราะว่าผู้ที่สามารถกระทำความผิดประเภทนี้ได้ มักจะเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินที่ดีและการกระทำความผิดดังกล่าวทำให้ได้รับจำนวนเงินที่มากกว่าจำนวนเงินที่จะถูกลงโทษ จึงทำให้การลงโทษทางทรัพย์สิน นอกจากไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้แล้ว ยังจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเคยชินในการกระทำความผิด ส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ในประเทศไทยพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ถึงแม้จะมีการนำเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาเป็นมาตรการบังคับ

ให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบ เมื่อเกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคสินค้าที่ตนเองเป็นผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยการลงโทษทางทรัพย์สิน แต่ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังไม่มีความชัดเจนถึงมาตรการยับยั้งการกระทำความผิดของผู้ประกอบการ และการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมในความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ในกรณีที่มีการกระทำความผิดซ้ำหรือกรณีผู้บริโภคได้รับผลกระทบที่ร้ายแรงจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก

สำหรับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศอังกฤษนั้น ได้มีการนำมาตรการลงโทษทางอาญามาบังคับใช้ในกรณีที่มีความผิดร้ายแรง หรือเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรับโทษทางอาญา ซึ่งกรณีเหล่านี้เกิดขึ้นต่อความปลอดภัยของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก โดยความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศต่าง ๆ ในสมาชิกสหภาพยุโรปนั้น ต่างนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ โดยเห็นตรงกันว่าผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่สามารถป้องกันไม่ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดได้ดีที่สุด และจำเป็นต้องใช้มาตรการที่เพียงพอเพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค การนำโทษทางอาญามาปรับใช้ของต่างประเทศจะทำให้ผู้ผลิตได้มีความระมัดระวังในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์มากขึ้น เพราะโทษที่มีความร้ายแรงและไม่ใช่เพียงบทลงโทษทางทรัพย์สิน จึงทำให้ผู้ผลิตเกิดความเกรงกลัวและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้นการค้นคว้านี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาถึงมาตรการลงโทษอาญาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศอังกฤษ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กรณีเป็นความผิดต่อผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักในประเทศไทย ต่อไป

Thematic Paper	ADDITION OF PENALTY CLAUSES FOR LIABILITY TO DAMAGES CAUSED BY TITLE UNSAFE PRODUCTS IN THE CRIMINAL CODE: A CASE STUDY OF PRODUCTS IN THE CATEGORY OF DIETARY SUPPLEMENTS
Author	Apiwat Wannaroj
Thematic Paper Advisor	Dr.Jirawut Lipipun
Department	Law
Academic Year	2021

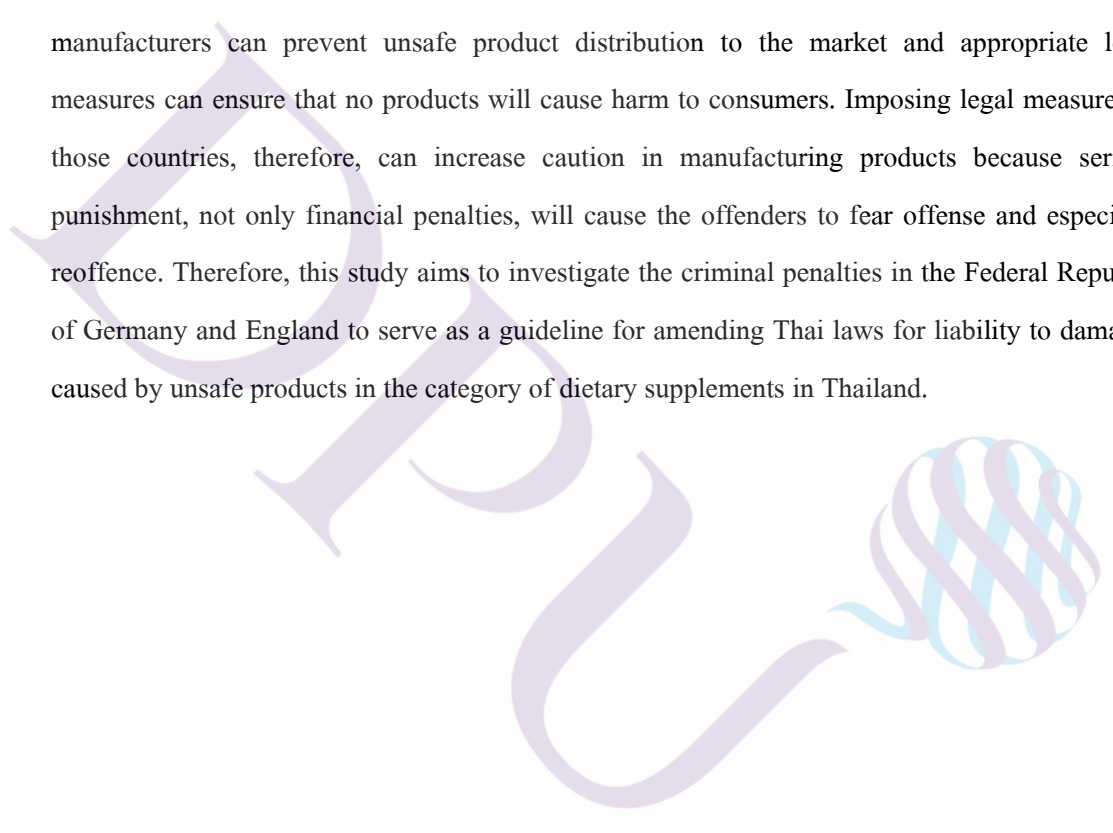
ABSTRACT

Being slim has become a current, social value. Exercising seems to take too much time, so many people have turned to consuming a variety of dietary products such as herbal drugs and other supplements. Dietary supplements are commercialized and purchased via easy-to-access distribution channels. Particularly there are also online sales and advertisement. Meanwhile, most consumers are lacking in knowledge and understanding regarding the quality and safety of such products. Determining the safety of such products is quite difficult for them. When being consumed, unsafe or substandard products may be harmful to consumers' or other people's life, body, health, hygiene, mind or property. Furthermore, when there are damages caused by unsafe dietary supplements, consumers are at a disadvantage as the burden of proof is on the consumers to prove the willfulness or negligence of the entrepreneur. Hence, it is recommended that, apart from financial penalties, criminal penalties should be added. Additionally, punitive damages or compensation should be increased since those who are capable of committing this crime tend to have good financial status. They can also earn much more than the amount of money they are penalized, so a financial penalty does not suppress the offences. Instead, offending manufactures can get habituated to committing the same crimes which can lead to recidivism.

In Thailand, there does exist strict liability under the Product Liability Act B.E. 2551 (2008) which imposes liability upon entrepreneurs when the products they manufacture or distribute cause damages to users or consumers and imposes financial penalties as a remedy for

selling unsafe products. However, the Product Liability Act B.E. 2551 (2008) still has no explicit legal measures to suppress offences of the entrepreneur and no appropriate measures for the liability to damages caused by unsafe products in case of recidivism or when consumers are severely affected from consuming unsafe dietary supplements.

In the Federal Republic of Germany and England, criminal penalties are applied when it is a serious offence or an offence with criminal penalties because such offences result in the safety of the consumers of dietary supplements. In EU countries, strict liability is also applied under the laws for liability to damages caused by unsafe products because it is assumed that manufacturers can prevent unsafe product distribution to the market and appropriate legal measures can ensure that no products will cause harm to consumers. Imposing legal measures in those countries, therefore, can increase caution in manufacturing products because serious punishment, not only financial penalties, will cause the offenders to fear offense and especially reoffence. Therefore, this study aims to investigate the criminal penalties in the Federal Republic of Germany and England to serve as a guideline for amending Thai laws for liability to damages caused by unsafe products in the category of dietary supplements in Thailand.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้คำชี้แนะที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อสารนิพนธ์ ทั้งแนวคิด หลักการ ประเด็นและแง่มุมในการศึกษาวิจัย ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้วิจัย พร้อมทั้งความช่วยเหลือต่าง ๆ จนกระทั่งสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี และ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท ที่กรุณาเป็นประธาน กรรมการสอบสารนิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบ สารนิพนธ์ ที่ทุกท่านสละเวลาอันมีค่า ชี้แนะประเด็นสำคัญ เพื่อให้ผู้วิจัยนำกลับไปแก้ไขให้ สมบูรณ์ครบถ้วน และให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสารนิพนธ์ ตลอดจนเจ้าของ ผลงานวิจัย เอกสาร ตำราทางวิชาการทุกท่าน ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาอ้างอิง ซึ่งได้รับความรู้มากมายจาก การทำวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ที่ได้ให้การสนับสนุน เป็น กำลังใจในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนตลอดมา และพี่ ๆ เพื่อน ๆ รวมถึงบุคลากรในคณะ ที่คอยให้ คำแนะนำ และความช่วยเหลือตลอดจนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อภิวัฒน์ วรรณโรจน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	4
1.3 สมมติฐาน.....	4
1.4 คำนิยามศัพท์.....	5
1.5 ขอบเขตการศึกษา.....	5
1.6 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. ความหมาย แนวคิด และทฤษฎี การเพิ่มโทษอาญาในพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.....	7
2.1 วัตถุประสงค์ของมาตรการบังคับทางอาญา.....	7
2.2 ทฤษฎีและแนวความคิด.....	8
2.2.1 แนวคิด ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด.....	10
2.2.2 ทฤษฎีการลงโทษ.....	18
2.2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญา.....	22
2.2.4 แนวคิดทางปรัชญาและอาชญาวิทยา.....	24
2.2.5 แนวความคิดในการกำหนดความผิดอาญา.....	24
2.3 หลักการลงโทษที่เหมาะสมกับบุคคล.....	25
2.4 หลักความได้สัดส่วนของการลงโทษในคดีอาญา.....	28
2.5 ความหมายของสินค้าอันตราย.....	29
2.6 ความหมายของผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก.....	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. มาตรการบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบจากความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในต่างประเทศ.....	32
3.1 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	34
3.1.1 กฎหมายความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์.....	36
3.1.2 ภาระการพิสูจน์.....	40
3.1.3 ความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย.....	41
3.1.4 มาตรการลงโทษทางอาญา.....	43
3.2 ประเทศอังกฤษ.....	45
3.2.1 กฎหมายความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์.....	46
3.2.2 ภาระการพิสูจน์.....	50
3.2.3 ความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย.....	51
3.2.4 มาตรการลงโทษทางอาญา.....	53
4. บทวิเคราะห์มาตรการบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบจากความเสียหาย ที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	56
4.1 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	59
4.2 มาตรการลงโทษทางแพ่ง.....	68
4.3 มาตรการลงโทษทางอาญา.....	70
4.4 ภาระการพิสูจน์.....	73
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	75
5.1 บทสรุป.....	75
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	80
บรรณานุกรม.....	82
ประวัติผู้เขียน.....	88

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน โลกของเราอยู่ในยุคที่เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นทุกวัน ส่งผลให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สามารถส่งต่อกันได้ในเวลาอันรวดเร็ว ทั่วทุกมุมโลก ทำให้ระบบเศรษฐกิจและการค้าขายมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การผลิตสินค้าภายในประเทศ หรือการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งมีการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้ามากขึ้น สินค้าอุปโภคบริโภคที่จำหน่ายถูกผลิตขึ้นแบบ mass products รูปแบบการค้าขายก็เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนเทคนิควิธีการจำหน่ายสินค้า การโฆษณาจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าก็มีความสลับซับซ้อนขึ้นตามลำดับ ทั้งรูปแบบการบริโภคสินค้าของผู้บริโภคเองก็เปลี่ยนแปลงไปมากเช่นกัน แต่ในขณะเดียวกันผู้บริโภคส่วนใหญ่กลับยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า เนื่องจากการที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าใดมีความปลอดภัยหรือไม่นั้นกระทำได้ค่อนข้างยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ผลิตโดยไม่ได้คุณภาพมาตรฐานไปใช้จึงอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินทั้งของผู้บริโภคเอง และของบุคคลอื่นได้ดังที่ปรากฏเป็นข่าวมากมาย เช่น กรณีเด็กเล็ก ๆ ที่ได้รับอันตรายจากการเล่นของเล่นที่เป็นสินค้านำเข้าจากบางประเทศที่ไม่ได้มาตรฐานและก่อให้เกิดอันตรายเกือบเสียชีวิต กรณีได้รับอันตรายจากการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีราคาถูกหลายชนิดในท้องตลาด กรณีนมที่มีสารเมลามีนปนเปื้อนและกระทั่งกรณีการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมความงาม ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักต่าง ๆ จนเป็นเหตุเสียชีวิต ซึ่งปัจจุบันคนไทยมีค่านิยมที่มีรูปร่างผอมเพรียว การออกกกำลังกายก็ดูเหมือนกลายเป็นสิ่งที่ล่าช้าเกินไปจึงทำให้หลายคนหันไปพึ่งผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มาในรูปแบบยาชุดหรือสมุนไพร แต่นั่นก็เท่ากับว่าต้องแบกรับความเสี่ยงต่อชีวิตด้วยเช่นกัน และเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากการบริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเหล่านี้แล้ว ก็จะนำไปสู่การเกิดข้อพิพาทและกระบวนการเรียกร้องค่าเสียหายตามมา¹

¹ มารยาท บุญดา, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี, ฉบับที่ 1, ปีที่ 1, น. 42-43 (มิถุนายน-กันยายน 2553).

ประเทศต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมผลิตสินค้าหรือการจำหน่ายสินค้า จึงมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ “Product Liability Law” มาบังคับใช้โดยนำเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด หรือที่เรียกว่า “Strict Liability” มาใช้และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า แค่แสดงให้เห็นว่าความเสียหายเกิดขึ้นนั้นมาจากการใช้ผลิตภัณฑ์เท่านั้น เพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยาแก้ไขด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมมากที่สุด และที่สำคัญคือเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าที่มีความปลอดภัยได้มาตรฐาน อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยภาพรวมและในขณะเดียวกันก็จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหรือเจ้าของสินค้าตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้ดีขึ้น อันจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจการค้าของประเทศต่อไป²

สำหรับประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยมีการนำเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาเป็นมาตรการบังคับให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบ เมื่อผู้บริโภคหรือผู้ใช้สินค้าได้รับความเสียหาย เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ได้รับการยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งนอกจากการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคแล้ว พระราชบัญญัตินี้ ยังไม่มีความชัดเจนถึงมาตรการยับยั้งการกระทำความผิดของผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานของสินค้าที่ปลอดภัย ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิด และวิวัฒนาการของมาตรการบังคับโทษทางอาญาที่จะนำมาปรับใช้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และการกำหนดโทษทางอาญาให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด

มาตรการบังคับทางอาญา ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะผู้กระทำความผิดอาจได้รับโทษทางกาย ทางทรัพย์สิน หรือมาตรการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่โทษ โดยมาตรการบังคับนี้เป็นมาตรการที่จะนำมาใช้กับบุคคลที่กระทำความผิด ซึ่งมีมาตรการต่างๆ ได้แก่ โทษทางอาญา วิธีการเพื่อความปลอดภัย และมาตรการบังคับทางอาญาอื่น ๆ³

² เพิ่งอ้าง, น.44.

³ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), น.32.

มาตรการบังคับโทษทางอาญานั้น ตัวผู้กระทำความผิดมีความสำคัญต่อการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิด⁴ โทษที่จะลงกับผู้กระทำความผิดจึงต้องมีความเหมาะสมกับตัวของผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นด้วย มาตรการบังคับโทษทางอาญาที่บังคับใช้ตามกฎหมายไทยนั้น ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ซึ่งได้กำหนดโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ทั้งหมด 5 ลักษณะ ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาจากโทษแต่ละลักษณะแล้วจะเห็นว่า โทษประหารชีวิตเป็นโทษที่กระทำต่อชีวิตของผู้กระทำความผิดซึ่งโดยปกติจะกำหนดไว้สำหรับความผิดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงหรือความสงบสุข และศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง สำหรับโทษจำคุกและกักขัง เป็นโทษที่กระทำต่อร่างกายและเสรีภาพของผู้กระทำความผิด โดยโทษจำคุกจะเป็นโทษที่กำหนดไว้ในฐานความผิดที่หลากหลาย ซึ่งแตกต่างกับโทษกักขังที่ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในฐานความผิดใดเลย เป็นเพียงโทษแทนที่โทษจำคุกกระยะสั้น หรือแทนการบังคับโทษปรับเท่านั้น ในส่วนของโทษปรับและริบทรัพย์สินนั้น เป็นโทษที่กระทำต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ เป็นการลงโทษทางทรัพย์สิน โดยโทษปรับนั้นเป็นโทษที่กำหนดไว้ในฐานความผิดที่หลากหลายเช่นเดียวกับโทษจำคุก และในบางฐานความผิดจะกำหนดโทษไว้ทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ แต่ในส่วนของโทษริบทรัพย์สินจะมีลักษณะในการบังคับใช้โทษดังกล่าวที่แตกต่างออกไป ไม่ได้กำหนดไว้ตามฐานความผิด⁵

ในการศึกษาเหล่านี้ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การกระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัย เกิดจากจิตใต้สำนึกของผู้กระทำความผิดไม่มีความเกรงกลัวต่อโทษที่เป็นการลงโทษทางทรัพย์สิน ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เนื่องจากผู้ที่กระทำความผิดที่สามารถกระทำความผิดประเภทนี้ได้ จะเป็นผู้ที่มีความฐานะทางการเงินที่ดี และการกระทำความผิดดังกล่าวทำให้ได้รับจำนวนเงินที่มากกว่าจำนวนเงินที่จะถูกลงโทษ ดังนั้น การลงโทษทางทรัพย์สิน นอกจากไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้แล้ว ยังจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเคยชินในการกระทำความผิดส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงโทษทางอาญาที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับการผลิตหรือจำหน่าย

⁴ ชานี วรภัทร, หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557), น.25.

⁵ คณพล จันทน์หอม และคณะ, “การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีผลอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย”, ใน บทความวิจัย เสนอต่อสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), น.2.

สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัย แนวคิด ทฤษฎีการลงโทษ หลักกฎหมาย และมาตรการ บังคับทางอาญาของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ และหาโทษทางอาญาที่เหมาะสมมาปรับใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิวิาพมากที่สุดสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. ศึกษาถึงปัญหาของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นแนวทางในการนำโทษทางอาญามาปรับใช้ให้เหมาะสม ในประเทศไทย เพราะเนื่องจากว่าบทลงโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการยับยั้งการกระทำความผิด
2. ศึกษาถึงมาตรการบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศและประเทศไทย
3. ศึกษาถึงทฤษฎี แนวคิด และหลักเกณฑ์ในการบังคับโทษ เพื่อมาปรับใช้กับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
4. ศึกษาถึงแนวทาง การแก้ไข ปรับปรุง มาตรการบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อยับยั้งไม่ให้ผู้ประกอบการกระทำความผิด และเกิดความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานของสินค้าที่ปลอดภัย

1.3 สมมติฐาน

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาเป็นมาตรการบังคับให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภค โภคสินค้าที่ตนเองเป็นผู้ผลิต หรือผู้จำหน่าย เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ได้รับยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ได้รับผลกระทบ แต่ในปัจจุบันพระราชบัญญัติที่บังคับใช้อยู่ นั้น ยังไม่มีความชัดเจนถึงมาตรการยับยั้งการกระทำความผิดของผู้ประกอบการ และการกำหนดบทลงโทษในกรณีดังกล่าวจะเป็นเพียงการลงโทษทางทรัพย์สินเท่านั้น ซึ่งในความคิดเหล่านี้ผู้ที่สามารถกระทำความผิดประเภทนี้ได้ จะเป็นผู้ที่มิฐานะทางการเงินที่ดี และการกระทำความผิดดังกล่าวทำให้ได้รับจำนวนเงินที่มากกว่าจำนวนเงินที่จะถูกลงโทษ ดังนั้น การลงโทษทางทรัพย์สิน นอกจากไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้แล้ว ยังจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเคยชินในการกระทำความผิด ส่งผลให้

บุคคลเหล่านั้นกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกได้ จึงควรเพิ่มมาตรการลงโทษทางอาญาในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 237 กรณีที่ผู้บริโภครับผลกระทบอย่างร้ายแรง จากการบริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก และการเพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด และจะทำให้มีแนวทางเพิ่มเติมที่จะป้องกันยับยั้งการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานของสินค้าที่ปลอดภัยด้วย⁶

1.4 คำนิยามศัพท์

ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้นำเข้า ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้นำเข้า ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิตได้ ผู้ซึ่งใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้นำเข้า ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

ผู้เสียหาย หมายถึง ผู้ที่ได้รับผลกระทบอันมีต้นเหตุมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ความเสียหาย หมายถึง ความเสียหายที่เกิดต่อร่างกาย ชีวิต จิตใจ สุขภาพ อนามัย และทรัพย์สิน ที่มีสาเหตุมาจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายถึง สินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า คำเตือน วิธีเก็บรักษา วิธีการใช้ หรือกำหนดไว้แต่ไม่ชัดเจนหรือไม่ถูกต้อง

1.5 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาถึงปัญหาของความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมาตรการบังคับโทษทางอาญาที่จะสามารถนำมาปรับใช้กับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยศึกษาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา จากแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมาย และมาตรการบังคับโทษทางอาญาของทั้งประเทศไทยและของต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการหามาตรการบังคับโทษทางอาญาที่เหมาะสมในความผิดที่เกิดขึ้น และเพื่อป้องกัน ยับยั้งไม่ให้ผู้ประกอบการกระทำความผิด และเกิดความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานของสินค้าที่ปลอดภัย

⁶ อ่างแล้ว, เจริญรอดที่ 1

1.6 วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการดำเนินการศึกษาวิจัยทางเอกสาร ดำรงกฎหมาย วิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ บทความ รายงานการวิจัย คำพิพากษาของศาล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการคิดวิเคราะห์ ประเด็นต่าง ๆ ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบถึงปัญหาของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นแนวทางในการนำโทษทางอาญามาปรับใช้ให้เหมาะสมในประเทศไทย

1.7.2 ทำให้ทราบถึงมาตรการบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.7.3 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ในการบังคับโทษ เพื่อมาปรับใช้กับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

1.7.4 ทำให้ทราบถึงแนวทาง การแก้ไข ปรับปรุง มาตรการบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อยังไม่ให้ผู้ประกอบการกระทำความผิด และเกิดความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานของสินค้าที่ปลอดภัย

บทที่ 2

ความหมาย แนวคิด และทฤษฎี การเพิ่มโทษอาญาในพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ในบทนี้จะศึกษาถึงความหมาย แนวคิด ทฤษฎี ที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณาโทษอาญาที่เหมาะสม สำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัย และเป็นแนวทางในการป้องกันและยับยั้งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัยที่มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้โทษที่จะได้รับมีความสอดคล้องเหมาะสมกับหลักการลงโทษ ซึ่งหากสามารถเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการใช้โทษทางอาญาได้อย่างชัดเจนแล้ว ย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาหลักการและรูปแบบของการลงโทษที่เหมาะสมได้

2.1 วัตถุประสงค์ของมาตรการบังคับทางอาญา

การใช้มาตรการทางอาญามีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันสังคมจากการกระทำความผิดทางอาญาส่งเสริมรักษาความมั่นคง และความปลอดภัยให้แก่สังคม การลงโทษ และการใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิด จะต้องกระทำเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเห็นว่าสังคมไม่ยอมรับการกระทำนั้น

การใช้มาตรการบังคับทางอาญามีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 2 ประการ

ประการแรกคือ การป้องกันทั่วไป (general prevention) เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เป็นการใช้โทษเพื่อการข่มขู่ผู้อื่นมิให้กระทำความผิดในทำนองเดียวกัน หรือเพื่อเป็นแบบอย่างซึ่งบังคับจิตใจบุคคลทั่วไป ที่คิดกระทำความผิดอย่างเดียวกันให้งดเว้นความคิดนั้นเสีย

ประการที่สองคือ การป้องกันพิเศษ (special prevention) เป็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาที่จะป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดนั้นกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันซ้ำอีก⁷ และการป้องกันผู้กระทำความผิดบางคนที่มีลักษณะเป็นอันตราย และคาดหมายได้ว่าจะก่อเหตุร้ายขึ้นอีก จึงมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับอื่นที่ไม่ใช่โทษ สำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทซึ่งมาตรการบังคับนี้เรียกว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัย

⁷ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), น.377.

การลงโทษเปรียบเสมือนแรงกระตุ้นให้คนในสังคมนั้นประพฤติปฏิบัติตัวต่อสังคมในวิถีทางที่กำหนดไว้หรือในขอบเขตที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งการลงโทษนั้นต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม เพื่อให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และปลอดภัยจากอาชญากรรมทั้งหมด โดยจุดมุ่งหมายของการลงโทษนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามยุคสมัย ความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองและปฏิกิริยาของคนในสังคมที่มีต่ออาชญากรรมแต่ละยุคแต่ละสมัย วิธีการลงโทษแต่เดิมนั้นมักจะมีวิธีการลงโทษที่โหดร้าย ทารุณ เป็นลักษณะของการแก้แค้นต่อผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดเกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์ แต่ในปัจจุบันนั้นสังคมคาดหวังว่าการลงโทษ จะเป็นการควบคุมสังคมและอาชญากรรม ซึ่งเป็นการลงโทษที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟู จึงทำให้การกำหนดโทษตามคำพิพากษา ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม และเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นในสังคม⁸

2.2 ทฤษฎีและแนวความคิด

มาตรการทางอาญา ไม่ได้จำกัดเฉพาะที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 และวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 39 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงมาตรการใด ๆ ที่ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนการกระทำที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย

มาตรการบังคับทางอาญาที่มีการบังคับใช้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบันจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. โทษตามที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ซึ่งมีอยู่ 5 สถาน ได้แก่ โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน โทษนั้นถือเป็นมาตรการบังคับที่มีความเก่าแก่และรุนแรงมากที่สุด เนื่องจากโทษหากพิจารณาลักษณะโดยทั่วไปแล้ว โทษจะหมายถึง ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับเนื่องจากผลร้ายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้น⁹ โดยการกำหนดรูปแบบประเภทของโทษในแต่ละประเทศก็มีความแตกต่างกันออกไปซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองในเรื่องความเหมาะสมในแต่ละประเทศ

⁸ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548), น.86-88.

⁹ ธาณี วรภัทร, หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), น.18.

2. วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการที่ใช้บังคับต่อผู้กระทำผิดแทนโทษหรือเป็นมาตรการที่ใช้บังคับต่อผู้กระทำผิดร่วมกับโทษ¹⁰ โดยวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นจะมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นหลัก โดยมีความมุ่งหมายที่จะป้องกันสังคม และป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก มากกว่าจะก่อให้เกิดผลตอบแทนต่อผู้กระทำความผิดและผู้ที่มิแน่วโน้มจะกระทำความผิด หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อน เกิดอันตรายต่อสังคมในอนาคต และการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น หากสภาพที่เป็นอันตรายของบุคคลนั้นสิ้นสุดลง การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยกับบุคคลนั้นย่อมสิ้นสุดลงตามไปด้วย

3. มาตรการอื่นทางอาญา เป็นมาตรการที่มุ่งหมายในการแก้ไขฟื้นฟูตัวผู้กระทำความผิด เพื่อให้กลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตได้ตามปกติ โดยวิธีการนั้นได้แก่การให้การฝึกอบรม การเข้ารับการฝึกอาชีพเพื่อให้กลับตนเป็นคนดี ไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีก¹¹

3.1 หลักสำคัญในการบังคับใช้มาตรการอื่นทางอาญาคือ

1. เป็นมาตรการที่ใช้ควบคู่กับโทษที่ได้รับในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ก่อนที่จะเลิกบังคับใช้ เมื่อแน่ใจว่าบุคคลนั้นจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนและสังคม และกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

2. เป็นมาตรการที่ใช้แทนโทษสำหรับการกระทำ หรือพฤติกรรมบางอย่างที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และไม่ได้กำหนดบทลงโทษไว้ แต่เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่า อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นได้ แต่ยังไม่สามารถเอาผิดกับบุคคลเหล่านี้ได้ เนื่องจากยังไม่มีเกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้น

3. เป็นการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการอื่นทางอาญาบางมาตรการมุ่งให้การบำบัดรักษาการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดี และอยู่ร่วมในสังคมได้

¹⁰ อวาร์ พานิชพันธ์, “วิธีการเพื่อความปลอดภัย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), น.3.

¹¹ คณพล จันทน์หอม และคณะ, “การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีมืออยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย”, ในบทความวิจัย เสนอต่อสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), น.2.

2.2.1 แนวความคิด ทฤษฎีความรับผิดชอบละเมิด¹²

2.2.1.1 หลักกฎหมายทั่วไป

หลักกฎหมายทั่วไปมีรากฐานมาจากความเห็นของนักปราชญ์กฎหมายหรือนักนิติศาสตร์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ถึงแนวปรัชญาหรือแนวความคิดในทางกฎหมายต่าง ๆ ในแต่ละสมัยเริ่มตั้งแต่ สมัยกรีก โรมัน และยุโรปสมัยกลาง ทำให้มีการยอมรับนับถือกันเรื่อยมาจนในที่สุดได้นำแนวความคิดนั้นมาบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมาย หลักกฎหมายทั่วไปนี้ นักกฎหมายให้ความเชื่อถือว่าจะสามารถนำมาปรับใช้กับกรณีพิพาทปัญหาทางกฎหมายและวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายต่าง ๆ ได้ จึงถือเป็นที่มาของกฎหมายในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรด้วยอย่างหนึ่ง

หลักกฎหมายทั่วไป หมายถึง หลักกฎหมายดั้งเดิมที่เกิดจากความคิดเห็นของนักปราชญ์กฎหมาย มีลักษณะเป็นสุภาษิตกฎหมาย (Legal Doctrines) ที่เขียนเป็นภาษาลาตินในลักษณะ “คำคม” หรือ “คำพังเพย” ที่เป็นประโยคหรือวลีสั้น ๆ แต่ได้ใจความเกี่ยวกับข้อกฎหมายมีประโยชน์ในการนำไปประกอบการวินิจฉัยปัญหากฎหมายต่าง ๆ บางครั้งหลักกฎหมายทั่วไปยังแฝงอยู่ในบทกฎหมายต่าง ๆ เช่น หลักผู้รับ โอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ได้นำมาเป็นหลักในการบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ในเรื่องการได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เป็นต้น สุภาษิตกฎหมายโรมันตลอดจนสุภาษิตกฎหมายต่าง ๆ ที่ได้เขียนไว้เป็นภาษาลาตินในราวศตวรรษที่ 11 ถึง 15 ได้กลายมาเป็นที่มาของกฎหมายในบรรดาประเทศต่าง ๆ ทางภาคพื้นยุโรปเป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตาม สุภาษิตกฎหมายมิได้เป็นบ่อเกิดหรือที่มาของกฎหมายเสียทุกบท คือ เป็นแต่เพียง แรงคิดในการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม หรือให้แนวคิดแก่นักกฎหมาย ผู้พิพากษาศาลาการในอันที่จะศึกษาค้นคว้าตัวบทกฎหมายที่บัญญัติขึ้นไว้แล้วนำมาใช้ปรับกับข้อพิพาท จึงหาใช้ตัวบทกฎหมายที่แท้จริงไม่แต่ในวงการนิติศาสตร์มักจะอ้างสุภาษิตกฎหมายเสมือนหนึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้ ตัวอย่างของสุภาษิตกฎหมาย ได้แก่

1. ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย “Nulla poena, sine lege”¹³

(There must be no punishment except in accordance with the law) “ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” หมายถึง จะลงโทษบุคคลใดไม่ได้ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้ลงโทษ สุภาษิตกฎหมายบทนี้มีวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน เพราะมนุษย์เกิดมาย่อมมีสิทธิเสรีภาพโดยกฎแห่งธรรมชาติ (Natural Law) รัฐจึงต้องคุ้มครองป้องกันสิทธิเสรีภาพของ

¹² จิตรตรา ชันเงิน, “ละเมิด”, รายงานการศึกษากองกฎหมายและคดี สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค, 2558, น.10.

¹³ เห่งอ้าง, น. 11.

บุคคลโดยการบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในของรัฐ ตัวอย่างเช่น มาตรา 2 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจะมีความหมายดังสุภาษิตที่ว่า “ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” จึงมีอิทธิพลต่อการบัญญัติกฎหมายของประเทศต่าง ๆ เรื่อยมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถือเป็นการชำระไว้ซึ่งความยุติธรรมตลอดมา

2. กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา “Acta exterior indicant interior secret”¹⁴

(External actions show internal secrets or acts indicate the intention) “กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา” หมายถึง การกระทำของบุคคลย่อมแสดงให้เห็นถึงความประสงค์ของผู้กระทำ เนื่องจากความคิดของบุคคลในการจะกระทำการใด เป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำ ไม่มีใครหยั่งรู้ได้ในการที่จะรู้ว่าบุคคลนั้นกระทำโดยตั้งใจกระทำหรือไม่ได้ตั้งใจกระทำ ต้องพิจารณาจากลักษณะของการกระทำที่แสดงออกมา จึงจะรู้ถึงความคิดที่อยู่ในใจของผู้กระทำได้ว่าเป็นอย่างไร ดังเช่น การที่จำเลยใช้ปืนยิงผู้ตายหลายคน ย่อมสื่อเจตนาให้เห็นว่าจำเลยตั้งใจฆ่าผู้ตายจึงมีความผิดฐานเจตนาฆ่าคนตาย¹⁵ แต่ถ้าการใช้ปืนยิงในระยะใกล้เช่น 1 วา ยิ่งถูกขาเหนือตาคุ่ม ทำให้กระชกแตกซึ่งถ้าตั้งใจจะฆ่าจริง ๆ ก็คงยิ่งถูกที่สำคัญได้แสดงว่าไม่มีเจตนาฆ่า คงมีแต่เจตนาทำร้ายเท่านั้น¹⁶ หรือกรณีจำเลยนำกระบือเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านด่านศุลกากร ต่อสู้ว่าไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีไม่ได้ แม้มีใบอนุญาตของสัตวแพทย์ให้นำเข้ามาตรวจโรค ก็ไม่พ้นความผิดหลีกเลี่ยงภาษี¹⁷

3. ความไม่รู้กฎหมาย ไม่เป็นข้อแก้ตัว “Ignorantia juris non excusat”¹⁸

(Ignorance of the law, excuses on man) “ความไม่รู้กฎหมาย ไม่เป็นข้อแก้ตัว” หมายถึง บุคคลจะแก้ตัวว่าตนไม่รู้กฎหมาย จึงไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนไม่ได้ สุภาษิตกฎหมายนี้ตรงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 64 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะไม่ยอมให้ยกเอาความไม่รู้กฎหมายขึ้นเป็นข้อแก้ตัวเพราะกฎหมายประสงค์ให้ประชาชนได้ศึกษาและเรียนรู้ล่วงหน้าว่าการกระทำหรือไม่กระทำของตนมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดหรือไม่ เหตุผลที่กฎหมายอาญาต้องบัญญัติความผิดไว้อย่างชัดเจนแน่นอนปราศจากความคลุมเครือ ก็เพราะต้องการให้ประชาชนได้รู้ล่วงหน้าและเมื่อถือว่าประชาชนต้องรู้ล่วงหน้าจึงไม่ยอมให้ปฏิเสธว่าไม่รู้กฎหมาย

¹⁴ เพิ่งอ้าง, น. 11

¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1439/2510

¹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 106/2501

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2500

¹⁸ อ้างแล้ว, เชียงธรรมที่ 12, น. 11.

อย่างไรก็ตาม หากไม่ยอมรับฟังความไม่รู้กฎหมายในทุกกรณี ก็อาจเป็นการไม่ยุติธรรมจนเกินไป มาตรา 64 จึงยอมให้มีการแก้ตัวได้บ้างเมื่อพิจารณาถึงสภาพแห่งความผิด หมายความว่า กรณีที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibita) มิใช่ความผิดในตัวเอง (mala in se) โดยพฤติการณ์หมายถึงกรณีเฉพาะตัวผู้กระทำผิด เช่น คนต่างด้าวเพิ่งเดินทางเข้ามาในประเทศไทย หรือผู้ที่อยู่ห่างไกลมากไม่สามารถทราบถึงกฎหมายที่ประกาศใช้ใหม่ เมื่อพิจารณาถึงสภาพความผิดและพฤติการณ์แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐาน และเมื่อมีการแสดงพยานหลักฐานแล้ว ถ้าศาลเชื่อความไม่รู้กฎหมาย ศาลอาจลดโทษให้แก่ผู้กระทำผิดได้ หรือไม่ลดโทษก็ได้ แต่ศาลจะไม่ลดโทษไม่ได้ แต่มีข้อสังเกตอยู่ว่าความไม่รู้กฎหมายตามมาตรา 64 หมายถึง ผู้ไม่รู้ว่ามีกฎหมายอาญาบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด หากเป็นความไม่รู้กฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายแพ่ง เช่นนี้ไม่เกี่ยวกับมาตรา 64 แต่เป็นการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันสืบเนื่องมาจากการเข้าใจในกฎหมายแพ่งผิดไป อันอาจทำให้ผู้กระทำไม่ผิด โดยอ้างว่าไม่มีเจตนาได้

4. ผู้ซื้อต้องระวัง “Caveat emptor : qui ignorare non debuit quod jus alienum emit”¹⁹

(Let a purchaser beware : no one ought in ignorance to buy that which is the right of another) “ผู้ซื้อต้องระวัง” หมายถึง ผู้ซื้อมีหน้าที่ต้องตรวจสอบทรัพย์สินที่ซื้อในขณะที่ทำการซื้อขาย ให้ถูกต้องตรงตามที่คุณซื้อต้องการเสียก่อนทั้งปริมาณและคุณภาพไม่ชำรุดบกพร่องหรือเสียหายประการอันใด เมื่อรับมอบมาแล้วต้องสันนิษฐานว่าผู้ซื้อได้ตรวจสอบถูกต้องแล้ว ซึ่งตรงกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473 ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีต่อไปนี้

(1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้หรือควรจะได้รู้ อยู่แล้วในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่อง หากใช้ความระมัดระวังตามสมควรที่บุคคลปกติกระทำ

(2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นสามารถเห็นได้ในขณะส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยไม่ได้โต้แย้ง

(3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด”

5. ผู้ขายต้องระวัง “Caveat venditor”²⁰

(Let the seller beware) “ผู้ขายต้องระวัง” หมายถึง ผู้ขายมีหน้าที่ต้องส่งมอบสินค้าที่ขายให้ตรงตามตัวอย่างหรือคำพรรณนาที่ได้โฆษณาสินค้าไว้และตรงตามที่ได้ตกลงไว้กับผู้ซื้อ ดังเช่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 503 บัญญัติว่า “ในการขายตามตัวอย่างนั้น ผู้ขายต้องส่งมอบทรัพย์สินให้ตรงตามตัวอย่าง” กล่าวคือ ในการขายที่ผู้ขายมีตัวอย่างเสนอให้แก่ผู้ซื้อเมื่อ

¹⁹ อ้างแล้ว, เจริญธรรมที่ 12, น.12.

²⁰ เพิ่งอ้าง

ผู้ซื้อตกลงซื้อตามตัวอย่างนั้น ผู้ขายมีหน้าที่ต้องส่งมอบทรัพย์สินให้ตรงตามตัวอย่างที่ตกลงซื้อขายกัน

6. ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน “Nemo det quod non habet”²¹

(No man can give a better title than which he himself has) “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” หมายถึง ผู้รับโอนได้สิทธิไปเพียงเท่าที่ผู้โอนมีสิทธิอยู่ หากสิทธิของผู้โอนมีข้อผูกพันหรือมีข้อบกพร่องประการใดอยู่ในขณะที่โอน ความผูกพันหรือข้อบกพร่องนั้น จะตกติดไปถึงผู้รับโอนด้วย ผู้รับโอนจะอ้างถึงความสุจริตความไม่รู้ถึงความผูกพัน หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ขึ้นมาลบล้างย่อมไม่ได้ ดังเช่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 569 ที่ว่า “อันสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์นั้นย่อมไม่ระงับไปเพราะเหตุโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินซึ่งให้เช่า” หมายความว่า ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ที่มีการเช่าอยู่ผู้รับโอนย่อมต้องผูกพันกับสัญญาเช่านั้น และรับไปทั้งสิทธิ และหน้าที่ของผู้โอนที่มีต่อผู้เช่านั้นด้วยเพราะสัญญาเช่าไม่ระงับ

2.2.1.2 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางละเมิด

ทฤษฎีที่ใช้ในการกำหนดความรับผิดชอบทางละเมิดที่ปรากฏในกฎหมายของประเทศไทยต่าง ๆ ที่สำคัญมี 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีความผิด (Fault theory) ทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด (absolute liability) และความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) เมื่อเปรียบเทียบบทกฎหมายอาญากับกฎหมายแพ่ง ผู้ต้องหาจะต้องรับผิดชอบอาญาหรือไม่นั้น อยู่ในเกณฑ์ที่ว่า “เมื่อไม่มีกฎหมายไม่มีการลงโทษ” (Full poena sine lege) โดยในเรื่องความรับผิดชอบทางละเมิดจะนำหลัก “เมื่อไม่มีกฎหมายย่อมไม่มีการลงโทษ” ที่ว่ามาใช้บังคับไม่ได้ เพราะไม่ใช่ปัญหาที่จะหากคนมาลงโทษ หากแต่เป็นปัญหาเพียงหากคนมาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเท่านั้น²² ในการกำหนดความรับผิดตามกฎหมายไทยปรากฏว่า กฎหมายไทยได้กำหนดความรับผิดไว้ ตามทฤษฎีทั้งสามด้วย แต่โดยทั่วไปความรับผิดทางละเมิดตามกฎหมาย โดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 ซึ่งถือว่าเป็นแม่บทหลักของความรับผิดทางละเมิด ซึ่งเป็นการกำหนดความรับผิดทางละเมิดตามทฤษฎีความผิด โดยทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด มีรายละเอียดดังนี้

²¹ ฮ้างแล้ว, เจริญธรรมที่ 12, น.13

²² จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2545), น.144.

1. ทฤษฎีความผิด (Fault Theory)²³

ทฤษฎีความรับผิดในทางละเมิดของระบบ Common Law

แนวคิดที่ 1 มีพื้นฐานจากหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคล ในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย กฎหมายละเมิดในยุคแรกก่อน ค.ศ.19 “เมื่อมีความเสียหายต้องมีการชดเชยเยียวยา” แนวคิดนี้ ไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำ พิจารณาแต่ว่าเมื่อมีการกระทำขึ้น และมีผลเสียตามมาจะต้องมีผู้ชดเชยโดยมุ่งชดเชยแก่ผู้ได้รับความเสียหายไม่สนใจผู้กระทำ (จงใจ/ประมาท) แต่ต่อมาบ้านเมืองได้รับอิทธิพล ของศาสนามากขึ้น ถือว่าผู้ละเมิดประพฤติดิถีธรรมด้วย จึงมีการรับคุ้มครองประโยชน์ในการใช้เสรีภาพ ของบุคคลตรงกับ ทฤษฎีรับภัยของฝรั่งเศส

แนวคิดที่ 2 มีพื้นฐานจากหลักการคุ้มครองเสรีภาพของผู้กระทำ ความเสียหาย ต้องเกิดจากการกระทำที่จงใจหรือขาดความระมัดระวังเท่านั้น แนวคิดนี้พิจารณาองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำด้วย กล่าวคือ ต้องมีความผิด จึงจะรับผิด (No Liability without Fault : Fault Theory) ทฤษฎีนี้ทำให้เกิดความกล้าเสี่ยงต่อการดำเนินกิจการมากขึ้น

แต่เดิมนั้นถือกันว่าความรับผิดในการละเมิดหากมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้ที่ก่อความเสียหายจะต้องรับผิดเสมอ โดยไม่มีสิทธิปฏิเสธความรับผิด โดยถือว่าผู้ที่ได้กระทำการใดขึ้นมา ย่อมต้องรับความเสี่ยงภัยจากการกระทำของตน ต่อมาแนวความคิดดังกล่าว ได้รับอิทธิพลทางศาสนามากขึ้น และเริ่มมีความเชื่อ และถือว่าผู้ที่ทำละเมิดคือผู้ที่ทำผิดศีลธรรมด้วย ดังนั้น การที่จะพิจารณาว่าผู้ใดทำละเมิดหรือไม่ จึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจด้วย กล่าวคือความรับผิดในทางละเมิดจะมีได้เมื่อการกระทำนั้นเป็นความผิด (Fault) ความผิดในที่นี้คือการที่ผู้กระทำ ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้อื่นเสียหายจึงต้องรับผิด

แต่ในปัจจุบัน โลกเจริญรุดหน้าขึ้นความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ความเสียหายเกิดง่ายขึ้น จากการบริโภคสินค้าและบริการหากให้ผู้เสียหายพิสูจน์ความผิด (Fault) ของผู้กระทำเป็นการยาก จึงเกิดทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ขึ้น ความรับผิดทางละเมิดตามทฤษฎีความผิด จะประกอบไปด้วย องค์ประกอบส่วนที่เป็นการกระทำ และองค์ประกอบทางจิตใจ ซึ่งหมายถึง จงใจหรือความประมาทเลินเล่อโดยผู้เป็น โจทก์ในคดีละเมิด ต้องพิสูจน์เหตุในการฟ้องคดีตาม องค์ประกอบของความรับผิดมีการกระทำหรือไม่ โดยฝ่าฝืนหน้าที่หรือไม่ การกระทำนั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่และความเสียหายเป็นผลมาจากความผิดของผู้กระทำนั้นหรือไม่²⁴ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ทฤษฎีความผิดคือ ทฤษฎีที่ต้องมีองค์ประกอบเรื่องจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ที่

²³ อ่างแล้ว, เชียงธรรมที่ 12, น. 14.

²⁴ สายสุตา นิงสานนท์, “ความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายลักษณะละเมิด”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), น.41.

เป็นส่วนหนึ่งของความผิดและมีความสัมพันธ์ระหว่างความผิด และความเสียหายที่เกิดแก่ผู้ได้รับความเสียหาย จึงจะเป็นละเมิดได้ โดยสรุปแล้วหลักความรับผิดทางละเมิดตามทฤษฎีความผิดที่ว่านี้ ต้องมีองค์ประกอบเรื่องความผิด ในการกระทำให้เกิดความเสียหาย และมีความสัมพันธ์ระหว่าง เหตุผล โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

(1) ความผิด (Fault) คำว่า “ความผิด” ในที่นี้ไม่ใช่การกระทำ แต่เป็นสภาพทางจิตใจ (State of mind) หรือทัศนคติของผู้กระทำละเมิด หรือเป็นสภาพของการละเลย หรือเบี่ยงเบนมาตรฐานภายในจิตใจที่เกิดจากการกระทำ หรืองดเว้นกระทำตามหน้าที่ ที่จะต้องป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือที่น่าถูกตำหนิ ซึ่งการกระทำ หรืองดเว้นกระทำ ความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่มีสิทธิหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยจงใจหรือความประมาทเลินเล่อ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ซึ่งจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นส่วนหนึ่งของความผิดด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งความผิดเป็นสภาพทางจิตใจของผู้กระทำที่เป็นเรื่องของความรู้สึกผิดชอบชั่วดี หรือความสามารถในการใช้วิจารณญาณว่า การกระทำของตนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นได้หรือไม่ ถ้ากระทำทั้ง ๆ ที่รู้ว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หรือละเลยไม่ใช้วิจารณญาณหรือความสามารถของตนเพื่อพิจารณาเสียก่อนว่า บุคคลอื่นจะได้รับความเสียหายจากการกระทำของตน สังคมก็จะถือว่าการกระทำอันนี้น่าตำหนิ หรือเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น อันเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำเช่นนั้น²⁵

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (Causation) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความผิดที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด กับความเสียหายที่เกิดกับผู้ได้รับความเสียหาย²⁶ ที่ผู้กระทำนั้นจะต้องรับผิดชอบ หรือชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย ในกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ ได้กำหนดความรับผิดทางละเมิดที่ความรับผิดอยู่บนพื้นฐานของความผิดตามทฤษฎีความผิด จึงทำให้ภาระหน้าที่การพิสูจน์ในประเด็นนี้จะตกอยู่แก่โจทก์ ซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายที่ต้องพิสูจน์เหตุในการฟ้องคดีว่า การกระทำของจำเลยเป็นผลโดยตรงที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือที่เรียกกันโดยทั่วไป “เหตุใกล้ชิดกับ

²⁵ อนันต์ จันทโรภากร, “โครงสร้างพื้นฐานกฎหมายละเมิด”, 60 ปี ดร.ปรีดี เภษมทรัพย์รวบรวมบทความเกษียณอายุราชการ, (กรุงเทพมหานคร : พีเค พรินติ้ง เฮาส์, 2531), น.98.

²⁶ สุขุม สุขนิติกย์, คำอธิบายกฎหมาย ความรับผิดในผลิตภัณฑ์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2544), น.37.

ความรับผิดชอบทางละเมิด” (Proximate Cause)²⁷ หรือ “เหตุที่ตามมาอย่างกระชั้นชิดและต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหาย”

(3) ความเสียหาย (Injury) เป็นความเสียหายทั่วไปที่เกิดต่อสิทธิที่มีตามกฎหมาย ซึ่งสิทธิที่ว่านี้จะต้องมีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง

2. ทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด (absolute liability)

ทฤษฎีนี้มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ความรับผิดโดยไม่มี ความผิด (Liability without fault) ความรับผิดโดยผลแห่งกฎหมาย (liability a imposed by the law) ความรับผิดโดยสมบูรณ์ (absolute liability) ซึ่งหมายถึง ความรับผิดที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดทั้งที่ไม่มี ความผิด กรณีที่จะถือเป็นความรับผิดเด็ดขาดต่อเมื่อมิใช่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การกระทำโดยมีเจตนาดี หรือเจตนาร้าย และไม่ว่าผู้กระทำจะรู้หรือไม่รู้ถึงการกระทำนั้นหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำก็ไม่พ้นความรับผิด รากฐานแห่งแนวคิดเริ่มมาจากการที่จำเลยก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อสมาชิกในสังคม ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น เรียกความรับผิดนี้ว่า ความรับผิดโดยเด็ดขาด (absolute liability standard) หมายถึง การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ผลิตและออกขายไปอย่างเด็ดขาด โดยไม่มีข้อยกเว้น เพียงแต่แสดงให้เห็นได้ว่า ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสินค้านั้น²⁸

ความรับผิดเด็ดขาดหรือทฤษฎีรับภัยนี้ถือหลักโดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลอาจต้องรับผิดชอบทางละเมิดแม้ไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ที่ว่าเด็ดขาดนั้นก็คือ ไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบภายในจิตใจหรือสภาพทางจิตใจ ความรับผิดโดยเด็ดขาดกำหนดว่า หลักเกณฑ์แห่งความรับผิดทางละเมิดนั้น ไม่จำเป็นที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องมีความผิดด้วย เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นและรู้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำหรือผู้ก่อแล้ว ก็ควรถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ละเมิด ไม่ว่าการกระทำที่ก่อความเสียหายนั้นจะถูกหรือผิดกฎหมายเพราะถือว่ามนุษย์เราเมื่อได้กระทำการใด ๆ ขึ้นแล้วย่อมเป็นการเสี่ยงภัยอย่างหนึ่ง คือ อาจมีผลดีก็ได้หรือผลร้ายก็ได้ ผู้กระทำก็ต้องรับผลแห่งการเสี่ยงภัยนั้น ถ้ามีภัย คือ ความเสียหายเกิดขึ้น เขาก็ต้องรับเคราะห์และต้องรับความเสียหายนั้น โดยความเสียหายต้องเป็นภัยไปกับเขา แต่อย่างไรก็ตาม ความรับผิดทางละเมิดที่ว่านี้ จะถือว่าเป็นความรับผิดเด็ดขาด โดยสิ้นเชิงเสียเลยทีเดียวก็ไม่ได้ เพราะจำเลยผู้กระทำละเมิดอาจนำสืบแก้ตัวเพื่อ

²⁷ พรเพชร วิชิตชลชัย, เอกสารสอนชุดวิชาระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทวิคตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด, 2528), น.804.

²⁸ มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), น.9.

หักล้างข้อสันนิษฐานในกฎหมายได้อีก²⁹ หมายความว่า จำเลยมีสิทธินำพยานมาสู้หรือแสดงให้ศาลเชื่อว่า คดีของจำเลยมีพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่าพยานหลักฐานของโจทก์ได้ กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด โดยนำไปใช้เพื่อกำหนดเหตุในการฟ้องคดีเป็นกฎหมายในรูปแบบของความรับผิดชอบทางละเมิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งศาลสูงอังกฤษเคยพิพากษาไว้ในคดี Donoghue v. Stevenson ว่า จำเลยต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคที่พบซากหอยทากตายอยู่ในขวด เพราะถือว่าจำเลยเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายในตลาดนั้น คำพิพากษาในคดีนี้ถือเป็นบรรทัดฐานในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในตลาด³⁰

ข้อสังเกตทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด (absolute liability) มีสาระสำคัญ ดังนี้

- เน้นที่ความเสียหาย ไม่เน้นที่ความผิด

- เกิดขึ้นเนื่องจากการพิสูจน์ความผิดของผู้ละเมิดอาจมีความซับซ้อนและทำได้ยากขึ้น

เช่น กรณีอุบัติเหตุทางยานยนต์หรือความเสียหายจากการบริโภคสินค้าและบริการ

- นำไปบัญญัติในกฎหมายเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะหรือกฎหมายเกี่ยวกับการบินพาณิชย์ กฎหมายเกี่ยวกับความเสียหายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ กฎหมายกำหนดค่าทดแทนความเสียหายในการทำงาน เป็นต้น

3. ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลอาจต้องรับผิดชอบทางละเมิด แม้ไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบภายในจิตใจ เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นและรู้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำแล้ว ก็ควรถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำละเมิด ไม่ว่าจะกระทำที่ก่อความเสียหายนั้นจะถูกหรือผิดกฎหมายก็ตาม เนื่องจากถือว่าเมื่อบุคคลได้กระทำการใด ๆ ขึ้นแล้ว ย่อมเป็นการเสี่ยงภัยอย่างหนึ่ง คือ อาจมีผลดีหรือผลร้ายก็ได้ผู้กระทำจึงต้องรับผลแห่งการเสี่ยงภัยนั้น กล่าวคือ หากมีภัยหรือความเสียหายเกิดขึ้น ก็จะต้องรับเคราะห์และต้องรับความเสียหายนั้น แต่อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบทางละเมิดดังกล่าวนี้ จะถือว่าเป็นความรับผิดโดยเด็ดขาดที่เดียดก็ไม่ได้ เนื่องจากจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำละเมิด อาจนำสืบเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายได้ หมายความว่า จำเลยมีสิทธินำพยานหลักฐานมาสู้เพื่อแสดงให้ศาลเชื่อว่า คดีของจำเลยมีพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่าพยานหลักฐานของโจทก์ได้

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรับผิดโดยเคร่งครัดจึงเป็นความรับผิดโดยปราศจากความผิด แต่มีเหตุที่ต้องรับผิดโดยกฎหมายบัญญัติให้รับผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้ผู้กระทำไม่ได้

²⁹ สายสุดา นิงสานนท์, “ความรับผิดชอบเด็ดขาดในกฎหมายลักษณะละเมิด”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), บทคัดย่อ น. ง.-จ.

³⁰ อ่างแล้ว, เจริญธรรมที่ 26, น.25.

จงใจหรือประมาทเลินเล่อ ก็ต้องรับผิด แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องรับผิดในทุกกรณีอย่างเด็ดขาด กฎหมายจึงมักจะกำหนดข้อยกเว้นของหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดไว้ใน 2 กรณี ซึ่งได้แก่ เหตุสุดวิสัย และเหตุที่ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง ความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ จึงเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งของคนในสังคมไม่ให้ต้องรับเคราะห์กรรมโดยไม่มีผู้ใดรับผิดชอบ ชดใช้เสียหาย

2.2.2 ทฤษฎีการลงโทษ มีทั้งหมด 4 ทฤษฎี

2.2.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

เป็นทฤษฎีที่แสดงออกถึงปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎหมาย ในลักษณะแก้แค้นทดแทน ให้สาสมแก่ผลการกระทำ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนมีการกล่าวกันโดยทั่วไปว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน เป็นปฏิกิริยาของสังคมต่ออาชญากรรมที่เป็นการแก้แค้นทดแทน ที่เป็นการกระทำต่อผู้ประทุษร้ายโดยสมาชิกหรือโดยกลุ่ม หรือรัฐ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนี้มักไม่ได้สนใจต่ออนาคตของผู้ถูกลงโทษ หรือของสังคม สนใจแต่เพียงอย่างเดียว คือต่อพฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้กระทำความผิด เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นไม่ว่าร้ายแรงมากน้อยประการใด ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษนั้น

2.2.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือแบบบรรดประโยชน์

นักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก ซึ่งมีซีซ่า เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) และเจเรมี แบนแธม (Jeremy Bentham) เป็นผู้เสนอทฤษฎีการลงโทษแบบบรรดประโยชน์โดยมีหลักการเบื้องต้นว่า คนเรากระทำผิดโดยเจตนา และก่อนจะลงมือก็ได้พิจารณาใคร่ครวญแล้วจึงลงมือกระทำ เพราะฉะนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำความผิด รัฐจึงควรบัญญัติความผิดและโทษสำหรับความผิดนั้นอย่างชัดเจน และเปิดเผยต่อสาธารณชน เมื่อมีกฎหมายบัญญัติชัดเจนอย่างนั้นแล้ว ผู้ที่ฝ่าฝืนย่อมถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้ การลงโทษจะต้องทำอย่างรวดเร็วและแน่นอน เสมอภาคกัน และรุนแรงตามโทษที่กำหนดไว้ การลงโทษดังกล่าวจะทำให้อาชญากรรมลดลง และเชื่อว่าการลงโทษผู้กระทำผิดจะก่อให้เกิดผลดีอันจะทำให้อาชญากรรมลดลง อย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการนี้

ประการที่หนึ่ง การลงโทษจะมีผลยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดกฎหมายอาญา โดยจะมีผลเป็นการยับยั้งทั้งแก่ตัวผู้กระทำความผิดและแก่บุคคลทั่วไป

ประการที่สอง การลงโทษจะมีผลเน้นการฟื้นฟู และแก้ไขผู้กระทำผิด โดยทำให้ผู้กระทำผิดเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมที่จะเชื่อฟังและไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย

ประการที่สาม การลงโทษจะมีผลเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำความผิด โดยการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด จึงไม่มีโอกาสก่ออาชญากรรมขึ้นอีกในสังคม³¹

ตามทฤษฎีนี้จะถือว่าผู้กระทำความผิดนั้น ถือเป็นคนไข้ทางสังคมที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาแทนการลงโทษ และการลงโทษของทฤษฎีนี้ จะประกอบไปด้วย หลักการลงโทษของผู้กระทำความผิดจะต้องมีความชอบธรรม การลงโทษนั้นเป็นการกระทำเพื่อเตือนให้ผู้กระทำความผิดตระหนักถึงผลของการฝ่าฝืนกฎหมาย จะต้องได้รับการเยียวยารักษา เพื่อให้เขาสามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคมและต้องมิใช่เป็นการลงโทษที่รุนแรง แต่อยู่บนพื้นฐานของความมีมนุษยธรรม

ผลดีของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรืออรรถประโยชน์

1. เพื่อข่มขู่หรือยับยั้ง (deterrence) กล่าวคือ เป็นการข่มขู่หรือยับยั้งบุคคลมิให้กระทำความผิดอาญาขึ้นอีกในอนาคต และเป็นการลงโทษเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่คนทั่วไป หรือผู้ที่คิดจะกระทำความผิด ว่าหากกระทำความผิดในลักษณะนี้จะต้องได้รับโทษแบบไหน

2. เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิด³² (reformation and rehabilitation) เป็นการลงโทษเพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิด โดยมุ่งต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรงเป็นวิธีการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเยียวยาจิตใจของผู้กระทำให้ลดความรู้สึกต่อต้านกฎหมาย

พื้นฐานของแนวคิดนี้มองว่า การที่บุคคลกระทำความผิด เกิดขึ้นจากการที่จิตใจของบุคคลนั้นเห็นว่าสิ่งที่เขากระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องจึงได้กระทำลงไป ซึ่งอาจเกิดจากสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น หรือสภาพจิตใจของตัวเองที่มีความเห็นที่ผิดไป การแก้ไขผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล และมุ่งเน้นที่การบำบัดรักษาแทนการลงโทษเพื่อให้ได้รับความเจ็บปวดทรมาน อีกทั้งยังมองว่าโทษประหารชีวิตและโทษจำคุก มิได้ก่อให้เกิดผลเป็นการแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ โทษประหารชีวิตทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นหมดโอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี ส่วนโทษจำคุกนั้น ทำให้คุณลักษณะประจำตัวเสื่อมลง

3. เพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำ³³ (incapacitation) เป็นการลงโทษทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถที่จะกระทำความผิดในสังคมได้อีก เป็นการตัดโอกาสของการกระทำความผิดตลอดไป เช่น การประหารชีวิต การเนรเทศ หรือการจำคุกมีกำหนดระยะเวลาจนกว่าจะแน่ใจว่าบุคคลนั้น

³¹ ฌวงส์ ค็องดี สุขวินูลย์, “มาตรการบังคับทางอาญาที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดทางเพศ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น.15.

³² ฌวงส์ ใจหาญ, กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น.31-33.

³³ เพ็งอ้าง, น.34.

จะไม่เป็นอันตรายแก่สังคมอีก การประหารชีวิตถือได้ว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะผู้ต้องโทษไม่มีโอกาสกระทำความผิดได้อีก ส่วนการเนรเทศนั้น มีจุดประสงค์เพื่อลดจำนวนอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

2.2.2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม

นักอาชญาวิทยาสำนักรบ้องกันสังคมซึ่งมี มาร์คแอนเซล (Mark Ancel) และฟิลิปโป กรามาติกา (Philipo Gramatica) เป็นผู้ที่มีทัศนะเกี่ยวกับอาชญากรรมเช่นเดียวกับนักอาชญาวิทยาสำนักรบ้องกันสังคม และมีทัศนะในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดต่างจากสำนักบ้องกันสังคม ตรงที่นักกฎหมายอาญาเข้ามาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด และแตกต่างไปจากอาชญาวิทยาสำนักรบ้องกันสังคมในแง่ที่ว่า เน้นการคุ้มครองสังคมโดยการแก้ไข ปรับปรุง และอบรมบ่มนิสัยผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ ทฤษฎีคุ้มครองสังคมนี้มีมานานแล้ว และแนวความคิดนี้ได้พัฒนาเรื่อยมาจนเป็นสำนักบ้องกันสังคมในปัจจุบันนักอาชญาวิทยาสำนักรบ้องกันสังคมให้ความสนใจใน

1. บุคลิกภาพของผู้กระทำความผิด
2. กฎหมายอาญา
3. การควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สังคมดีขึ้นและเพื่อป้องกันอาชญากรรม³⁴

การลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นขึ้นอยู่กับการบัญญัติกฎหมายระวางโทษให้เหมาะสมกับความผิดสาละจะต้องใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษ โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำ ประกอบด้วยสภาพของผู้กระทำความผิด ความเสียหายที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขบุคคลให้ได้สัดส่วนกัน³⁵ โทษนั้นคือผลร้ายที่จะเกิดขึ้นกับตัวผู้กระทำความผิดมีลักษณะเฉพาะตัว และผู้กระทำความผิดแต่ละคนก็มีสภาวะจิตใจที่แตกต่างกันออกไป การพิพากษาลงโทษจึงควรมีความยืดหยุ่นให้เหมาะกับอาชญากรแต่ละบุคคล

2.2.2.4. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ถือเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ เป็นปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ โดยวิธีการเหล่านี้มุ่งเน้นเป็นรายบุคคล ตลอดจนนำเสนอว่าอาชญากรรมเป็นผลมาจากความบกพร่องของความคิดปกติทางจิตและความไม่สมดุลทางอารมณ์ที่มีมาแต่กำเนิด ตามปรัชญานี้จะเป็นการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิด โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาปรับใช้

³⁴ สุพจน์ สุโรจน์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, เอกสารการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, น.141-146.

³⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, “ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล : การศึกษาเปรียบเทียบทางนิติวิธีในประเทศคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์”, ปีที่ 25 วารสารนิติศาสตร์, น.684 (2538).

การศึกษาอาชญากรรมของนักอาชญาวิทยาสำนักโพซิทิฟนี้ จะเป็นการศึกษาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มี ซีซ่า ลอมโบโซ เป็นผู้นำ ตามแนวความคิดของสำนักนี้ จะเป็นการการศึกษาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น ซึ่งมองว่าวิทยาศาสตร์จะทำให้พบสาเหตุของอาชญากรรมได้ หลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดความผิดของสำนักสำนักป้องกันสังคม เป็นหลักการที่มีแนวคิดริเริ่มมาจากการศึกษาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

โดยจะแบ่งวิธีการออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การแก้ไขเป็นรายบุคคล
2. การแก้ไขเป็นรายกลุ่ม

การแก้ไขรายบุคคล มีเป้าหมายคือ เป็นการทำให้ผู้รับการแก้ไขจะละเว้นจากการประกอบอาชญากรรมโดยสมัครใจ³⁶ โดยผู้รับการแก้ไข จะรับเอาการควบคุมต่าง ๆ ของสังคมเพื่อนำไปเปลี่ยนแปลงความเชื่อ แรงแรงจูงใจ รวมทั้งบุคลิกต่าง ๆ

วิธีการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตโดยผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ นอกเหนือไปจากจิตแพทย์ และนักจิตวิทยา อาทิเช่น ครูที่จะต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาทางจิตในโรงเรียน เช่น ครอบครัวแตกแยก ความผิดปกติทางเพศ และความผิดปกติทางสมอง เป็นต้น

สำหรับวิธีการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตที่ใช้โดยจิตแพทย์ และนักจิตวิทยา เน้นแก้ไขปัญหาของผู้รับการแก้ไข ซึ่งก็มีอยู่มากมายหลายวิธีการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้แก้ไข บทบาทของผู้รับการแก้ไข และลักษณะของความสัมพันธ์ที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นระหว่างผู้แก้ไขกับผู้รับการแก้ไข สำหรับบทบาทของผู้แก้ไขจากรายงานของผู้เชี่ยวชาญหลายคน มีทั้งที่ชัดเจนและไม่ชัดเจน มีทั้งให้ความอบอุ่นใจและการไม่ให้ความอบอุ่นใจแก่ผู้รับการแก้ไข มีทั้งให้ระลึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขาในอดีต และหาทางแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน เน้นการให้บุคคลนั้นเกิดสติปัญญา สามารถมองเห็นปัญหาของเขาได้ อีกทั้งยังมีวิธีการสนับสนุนที่จะช่วยเหลือผู้รับการแก้ไขด้วยวิธีการให้คำแนะนำ ชักจูงใจ ให้ผ่อนคลายความเครียดและเพิ่มความมั่นใจ วิธีการเหล่านี้ จะส่งผลให้บุคลิกภาพของผู้ได้รับการแก้ไขเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวร

การแก้ไขแบบกลุ่ม นักทฤษฎีมองปัญหาอาชญากรรมว่า เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของกลุ่ม การที่บุคคลจะประกอบอาชญากรรมไม่ใช่สืบเนื่องมาจากโครงสร้างทางบุคลิกภาพอย่างเดียว แต่เป็นผลของการที่บุคคลผูกพันอยู่กับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีทัศนคติความเชื่อและคุณค่าเกี่ยวกับอาชญากรรมด้วย เป็นที่ยอมรับกันว่าบุคลิกภาพของบุคคล โดยทั่วไปได้มาจากความสัมพันธ์ทาง

³⁶ Seymour L. Halleck, *Psychiatry and the Dilemma of Crime*, (New York : Harper, 1967), p.233.

สังคมในแต่ละสังคม และในทำนองเดียวกันกลุ่มก็มีส่วนสร้างลักษณะอุปนิสัยให้แก่บุคคลได้อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านของ การแสดงออกที่ก้าวร้าวหรืออาจให้ความร่วมมือต่ออาชญากรรมได้ เมื่อบุคคลได้รับความพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่มุ่งไปในทางนั้น และในทางกลับกัน บุคคลก็อาจออกห่างจากการประกอบอาชญากรรมได้ โดยอาศัยอิทธิพลของกลุ่มเฉกเช่นเดียวกัน³⁷

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดต้องมีความยืดหยุ่นปรับให้เหมาะสมกับอาชญากรแต่ละคนด้วย โดยปรัชญาการลงโทษผู้กระทำความผิดมีแนวคิดมาจากพฤติกรรมกรรมการกระทำความผิดของมนุษย์ มีสาเหตุมาก่อนผล ซึ่งผู้กระทำความผิดถือเป็นผู้สมควรได้รับการรักษามากกว่าการลงโทษ และกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้นมีรูปแบบการแก้ไขอยู่ 2 รูปแบบ คือรูปแบบการใช้เรือนจำในการแก้ไขฟื้นฟู และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ³⁸

2.2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญา

2.2.2.1 หลักการพิจารณาการกำหนดความผิดในทางอาญา

ในการที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดในทางอาญาหรือไม่นั้น มีนักกฎหมายท่านหนึ่งได้แก่ เฮอร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ได้อธิบายถึงหลักการในการพิจารณาเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ในหนังสือที่ชื่อ “The Limits of the Criminal Sanction” โดยได้มีการวางหลักการในการพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดในทางอาญาหรือไม่ไว้ดังต่อไปนี้³⁹

- 1) การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลส่วนใหญ่เห็นว่ามีผลกระทบกระเทือนต่อสังคม และในสังคมนั้นก็ไม่ได้ให้อภัยแก่การกระทำดังกล่าว
- 2) ถ้าการกระทำดังกล่าวถือเป็นความผิดในทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษประการต่าง ๆ
- 3) ในการปราบปรามการกระทำเช่นนั้น จะไม่มีผลให้เป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป

³⁷ Darwin Cartwright, “Achieving Change in people : Some Application of Group Dynamics Theory,” Lawrence E. Hartrigg (ed.) Prison Within Society: A Reader in Sociology, Garden City, N.Y. Doubleday Anchor, 1965, p.282-287.

³⁸ อ่างแล้ว, เชียงธรรมที่ 15, น.11.

³⁹ Herbert L. Packer The Limits of the Criminal Sanction. California:Stanford University Press, 1968, Page 296 อ้างใน ดร.เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมเนติบัณฑิตยสภา, 2551), น.3.

4) หากเป็นความผิดในทางอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

5) การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวนั้น ย่อมจะไม่มีผลในการที่จะก่อให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

6) ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่น ๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีดังกล่าวที่เกิดขึ้น

2.2.3.2 วัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายอาญา

ในเรื่องดังกล่าวนี้ ศาสตราจารย์ ไนเจล วอล์กเกอร์ (Nigel Walker) ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายอาญาไว้ว่า การบัญญัติกฎหมายอาญานั้นจะต้องทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ 6 ประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้⁴⁰

1) เพื่อคุ้มครองและป้องกันของบุคคลจากการกระทำโดยเจตนา ซึ่งเป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณ หรือ การคุ้มครองตัวบุคคลจากอันตรายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยไม่เจตนา คุ้มครองป้องกันกลุ่มบุคคลที่อาจถูกชักจูงให้หลงผิดได้โดยง่ายจากการกดขี่ ทำร้าย หรือขูดรีด ซึ่งเกิดกับบุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว

2) เพื่อคุ้มครองและป้องกันในส่วนของสถานะทางจิตใจของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ แม้ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล และยินยอมให้มีการกระทำนั้น ๆ ก็ตาม หากแต่ถือว่าเป็นการผิดธรรมชาติ อาทิ การร่วมประเวณีระหว่างพี่น้อง ป้องกันการกระทำในบางประเภทซึ่งหากได้มีการกระทำขึ้นท่ามกลางสาธารณชนแล้ว จะส่งผลในการกระทบกระเทือนสถานะทางจิตใจของบุคคลในสังคมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นการยับยั้งการกระทำที่อาจไม่เป็นความต้องการของคนในสังคม

3) เพื่อคุ้มครองป้องกันทรัพย์สินส่วนบุคคลจากการทำให้เสียหาย การฉ้อโกง หรือการลักขโมย รวมไปถึงกรณีอื่น ๆ ด้วย

4) เพื่อคุ้มครองและป้องกันสาธารณชนจากความไม่สะดวกสบายต่าง ๆ รวมถึงกรณีการใช้สภาพบังคับในทางอาญาในการเก็บภาษีอากร

5) เพื่อป้องกันและรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม รวมทั้งบังคับให้เกิดความเมตตา กรุณาที่จำเป็น

6) เพื่อที่จะบังคับใช้วิธีการต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้วัตถุประสงค์ทั้งหลายดังกล่าวเหล่านี้ สามารถที่จะบรรลุผลได้

⁴⁰ Walker Nigel "The scope of Criminal Law" Sentencing in a Rational Society, Plican Books, 1972
อ้างในอภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), น.49-50.

2.2.4 แนวคิดทางปรัชญาและอาชญวิทยา

นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศท่านหนึ่ง Herbert L. Packer ได้วิเคราะห์ความคิดของนักปรัชญาในอดีตจำนวนมาก และให้คำจำกัดความของคำว่า โทษไว้ว่า⁴¹ ความหมายของการลงโทษที่แท้จริงหมายถึง การใช้กฎหมายทำให้ผู้ที่ต้องรับโทษต้องประสบความยากลำบากหรือเหตุการณ์รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นภาวะที่ไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้ เพื่อเป็นไปตามผลแห่งการกระทำความผิด ซึ่งได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดโดยกฎหมายหมาย

หากพิจารณาถึงเหตุผลในทางปรัชญาแล้วเห็นว่า หากกฎหมายปราศจากการลงโทษผู้ฝ่าฝืนแล้ว ย่อมไม่อาจเรียกได้ว่า เป็นกฎหมายที่มีสภาพบังคับได้แท้จริง ด้วยเหตุนี้การลงโทษจึงเปรียบเสมือนสัญญาณบอกให้ทราบถึงการคงอยู่ของกฎหมาย(Punishment is the clear signal Of law)

2.2.5 แนวความคิดในการกำหนดความผิดอาญา

นักวิชาการด้านกฎหมายได้อธิบายความหมายของกฎหมายอาญาไว้ว่า

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อธิบายไว้ว่า กฎหมายอาญาคือ บรรดากฎหมายทั้งหลายที่ระบุถึงความผิดอาญา โทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัย และมาตรการบังคับทางอาญาอื่น และเป็นกฎหมายที่กำหนดให้ความผิดอาญาเป็นเงื่อนไขของการใช้โทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัย และมาตรการบังคับทางอาญาอื่น ทั้งนี้ ยังได้นิยามกฎหมายอาญาในความหมายอย่างกว้างไว้ว่า กฎหมายอาญา หมายถึง กฎหมายสามลักษณะ คือ กฎหมายอาญาสารบัญญัติ กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ และกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ⁴²

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ อธิบายไว้ว่า กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายมหาชนที่ว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญา⁴³

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายไว้ว่า กฎหมายอาญา ได้แก่ กฎหมายที่บัญญัติถึงความผิดและโทษทางอาญา โดยแยกพิจารณา ได้ดังนี้⁴⁴

⁴¹ Herbert L. Packer, *The Limits of the Criminal Sanction*, (California : Stanford University Press, 1968), p.21.

⁴² คณิต ณ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), น.30.

⁴³ จิตติ ดิงศภัทย์, *กฎหมายอาญาภาค 1*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : เเนติบัณฑิตยสภา, 2536), น.2.

⁴⁴ หยุด แสงอุทัย, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560), น.199.

1. การบัญญัติถึงความผิดนั้น หมายถึง การบัญญัติว่าการกระทำและการงดเว้นการกระทำอย่างใดเป็นความผิดอาญา

2. การบัญญัติโทษนั้น หมายความว่า เมื่อได้บัญญัติว่าการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำอย่างใดเป็นความผิดแล้วก็ต้องบัญญัติโทษทางอาญาสำหรับความผิดนั้นไว้ด้วย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความหมายของกฎหมายอาญาดังกล่าว หมายถึง บรรดากฎหมายทั้งหลายที่บัญญัติถึงการกระทำหรือการไม่กระทำใด เป็นความผิดอาญาและได้กำหนดโทษทางอาญาที่จะได้รับหากมีการฝ่าฝืนบทบัญญัตินั้น ทั้งนี้กฎหมายอาญาของไทย นอกจากบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ยังรวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่ได้มีการกำหนดความผิดทางอาญาไว้ เช่น พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 เป็นต้น

การกำหนดหลักเกณฑ์ว่าการกระทำใดหรือไม่กระทำการใดเป็นความผิดและมีโทษทางอาญาเพื่อควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อยในรัฐ โดยจอห์น ออสติน (John Austin) อธิบายว่า อำนาจอธิปไตยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยของรัฐย่อมมีอำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในสังคมมิให้มีโจรผู้ร้าย มิให้มีอาชญากรรม และดูแลให้ประชาชนรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน⁴⁵ ดังนั้น กฎหมายอาญาจึงถือว่าเป็นเครื่องมือของรัฐในการป้องกันและคุ้มครองสังคม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของชนในสังคมด้วย รัฐนั้นเกิดขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์นั้นอยู่ภายใต้ถ้าไม่มีกฎหมายก็ไม่มีเสรีภาพ กฎหมายเป็นหลักประกันแห่งเสรีภาพ ซึ่งธรรมชาติของมนุษย์นั้นต้องถูกจำกัดโดยกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบและมั่นคงในชีวิตของทุกคน

2.3 หลักการลงโทษที่เหมาะสมกับบุคคล

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นกระบวนการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชีวิตคน “คน” หรือ “มนุษย์” เป็นผู้ทรงสิทธิ์ตามธรรมชาติและตามกฎหมายเสมอ และปราศจากการคุ้มครองรับรองจากรัฐไม่ได้ ความยุติธรรมเกิดขึ้นเองไม่ได้ต้องอาศัยระบบและกระบวนการทางกฎหมายและระบบและกระบวนการทางกฎหมายที่แปรผันตามคนที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้วจะพบว่าหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลตรงกับหลักความชั่ว (Nullar peona culpa) และหลักการลงโทษให้ได้สัดส่วน ซึ่งส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างถูกต้องชอบธรรมตามหลักนิติธรรมอย่างแท้จริง สิ่งสำคัญที่ตอบสนองหลัก

⁴⁵ ปรีชาดิ มนัสกุล, การกำหนดมาตรการทางอาญาเกี่ยวกับการ โจมตีค่าเงินบาท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น.35.

ทั้งหลายเหล่านี้คือ “ผู้พิพากษา” เป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงและพิพากษา ดังนั้น ผลสำเร็จของความยุติธรรมจึงต้องทำให้ผู้พิพากษาในคดีได้รับรู้ข้อเท็จจริงในคดีทั้ง 2 ประการ⁴⁶ ดังนี้

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือที่เรียกว่าข้อหาอย่างถูกต้องแท้จริง
2. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิหลังของผู้กระทำความผิด

การส่งผ่านข้อมูลทั้งสองประการนี้จากชั้นสอบสวนฟ้องร้องไปสู่การพิจารณาพิพากษาจึงต้องการความมีภาวะวิสัย ตรวจสอบได้ เป็นข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมาปราศจากการทุจริตคอร์รัปชั่น หรือแทรกแซง โดยอำนาจมิชอบทั้งปวง

การลงโทษตามหลักการนี้ จะต้องมีการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด⁴⁷ (Punishment to Fit the Criminal) โดยพิจารณาถึงความจริงที่ว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันในการรับผิดชอบ ทั้งยังมีบุคคลหลายประเภทที่ควรจะได้รับ การลดโทษหรือไม่ต้องรับโทษเลย การลงโทษตามแนวคิดนี้จะมุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดโดยตรงหาได้ต้องการให้มีผลถึงบุคคลอื่นไม่ โดยมุ่งที่จะปรับปรุงแก้ไข อบรมบ่มนิสัยของผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตน เป็นพลเมืองดีและกลับคืนสู่สังคมได้ เพราะการลงโทษโดยการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบากหรือได้รับผลร้ายนั้น ในบางกรณีก็ไม่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดและไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดประพฤติตัวดีขึ้นได้

การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด มีแนวคิดที่ว่า การที่มนุษย์จะกระทำความผิดนั้น ย่อมเนื่องมาจากบุคลิกลักษณะของผู้กระทำความผิดและพฤติกรรมภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลในการที่จะกระทำความผิด ฉะนั้น บุคคลจึงต้องปรับบุคลิกลักษณะของตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ เพราะบุคลิกลักษณะกับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอยู่ตลอดเวลา แต่บุคคลแต่ละคนย่อมไม่สามารถปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมือนกัน เพราะบุคคลแต่ละคนต่างมีบุคลิกลักษณะหรือส่วนที่ประกอบเข้าเป็นบุคลิกลักษณะแตกต่างกันไป ดังนั้น แบบแห่งความประพฤติของบุคคลย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งอาจเป็นไปได้ในทางเข้ากับสังคมหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม นักจิตภาวะวิทยาจึงเชื่อว่าลักษณะของความ

⁴⁶ ธาณี วรภัทร์, มาตรการบังคับทางอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2557), น.65.

⁴⁷ ลาวันซ์ อ่อน โนม, “การกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560), น.15.

ประพุดอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมมีปรากฏอยู่ในตัวบุคคลทุกคน ซึ่งหมายความว่าบุคคลทุกคนมีความเอนเอียงไปในทางประกอบอาชญากรรมด้วยกันทั้งสิ้น⁴⁸

สิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลให้กระทำผิด โดยสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกระตุ้นการตัดสินใจของบุคคลให้กระทำผิด ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีความคิดที่จะกระทำผิดอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ก็ตาม ซึ่งที่ถูกต้องแล้วมนุษย์จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย การตัดสินใจของบุคคลจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น สังคมจิตวิทยาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น และการตัดสินใจของบุคคลเพื่อกระทำการใด ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล⁴⁹ โดยสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มากระตุ้นให้คนกระทำผิด ดังนั้น การกระทำความผิดของบุคคลจึงมีสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่มีการค้าการเสพยาเสพติดอยู่ทั่วไปจนเกิดความเคยชิน หรือมีภาระต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูก จึงทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบหรือเกิดความจำเป็นที่ต้องทำการค้าหรือเป็นผู้ส่งยาเสพติดขึ้นมา เป็นต้น ประกอบกับอิสระและเสรีภาพเป็นสิ่งสำคัญและมีอยู่ในการกระทำของบุคคลทุกคน ฉะนั้น บุคคลจะเลือกกระทำผิดหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของตัวเองเป็นสำคัญ

ความมุ่งหมายของการลงโทษ

ความมุ่งหมายของการลงโทษ คือ การลงโทษนั้นจะต้องเป็นการลงโทษโดยคำนึงถึงธรรมชาติของผู้กระทำผิดหรืออาชญากรเป็นสำคัญ มิใช่ลงโทษโดยคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ⁵⁰

การลงโทษที่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด และทำให้ผู้กระทำผิดรวมทั้งผู้บริสุทธิ์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข และเป็นการลงโทษในการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด เพราะเป้าหมายสูงสุดของการลงโทษก็คือความเสมอภาคกันในกฎหมาย

ฉะนั้น การกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิด จะกระทำได้ต่อเมื่อมีการปรับปรุงวัตถุประสงค์ในการลงโทษ โดยกำหนดให้กฎหมายมีความยืดหยุ่น

⁴⁸ อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557), น.136.

⁴⁹ เพิ่งอ้าง, น.137.

⁵⁰ Raymond Saleilles, The individualization of punishment. Publication No.15 (Patterson Smith Reprint Series in Criminology : Law Enforcement and Social Problems, 1968), pp.8-10.

การลงโทษให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด มีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติการณ์แวดล้อมของคดีและไม่ใช้กฎหมายอย่างย่อ โดยละเอียดข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันในแต่ละคดี ดังนั้น การลงโทษโดยมีความมุ่งหมายไปถึงอุปนิสัยและบุคลิกลักษณะ จึงตรงข้ามกับการลงโทษที่มุ่งจะทดแทน โดยไม่คำนึงถึงการกระทำในอดีตและสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต และการที่จะให้ความมุ่งหมายในเรื่องการลงโทษสามารถนำมาใช้กับตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม จำเป็นจะต้องยอมรับเอาธรรมชาติของบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยใจคอของผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับเพื่อให้เกิดการลงโทษที่มีความเป็นธรรม และสามารถแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ โดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก แต่ถ้าอาชญากรรมนั้น ไม่อาจปรับปรุง แก้ไขให้กลับตนเป็นคนดีได้ ย่อมจะต้องใช้วิธีการกำหนดโทษที่รุนแรง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันผลประโยชน์ของคนในสังคมจากอาชญากรรม

ดังนั้น การปรับบทลงโทษต่อบุคคลให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด จึงมีความสำคัญต่อการปรับปรุง แก้ไขผู้กระทำความผิด และเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย ปัจจุบันได้เรียกหลักการลงโทษดังกล่าวนี้ว่า “หลักการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล” (Individualization)

2.4 หลักความได้สัดส่วนของการลงโทษในคดีอาญา (Proportionality of Sentencing)

จากพื้นฐานของการตัดสินเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้น มักจะมีส่วนหนึ่งที่ประกอบด้วยการชื่นชมและการกล่าวโทษเสมอ การลงโทษก็คือการกล่าวโทษอย่างเป็นทางการ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำกับผู้กระทำความผิด แต่ยังเป็นการสื่อสารไปยังสังคมให้รับรู้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การลงโทษที่รุนแรงโดยปราศจากเหตุผลชอบธรรมนั้น จะส่งผลให้ขัดกับหลักศีลธรรมของเหตุผลในการกล่าวโทษ และอาจจะทำให้ผู้กล่าวโทษโดยการลงโทษนั้นเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง

ดังนั้น การลงโทษที่ชอบธรรมนั้นจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษด้วยเสมอ

แนวคิดเรื่องความได้สัดส่วนของการลงโทษมีมาตั้งแต่ในอดีต คือ หลักตาต่อตาฟันต่อฟัน (The Eye for an Eye Principle) ปรากฏอยู่ในกฎหมาย Lex Talionis ซึ่งวางหลักไว้ว่า อาชญากร ควรได้รับการลงโทษเสมือนกับความเสียหายที่ได้ทำให้เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย⁵¹ หลักการนี้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการลงโทษให้ได้สัดส่วนกับการกระทำของผู้กระทำความผิดนั่นเอง

⁵¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท, “การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณียาเสพติดให้โทษ”, (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม 2558), น.14.

แต่อย่างไรก็ตาม การลงโทษผู้กระทำความผิดให้สาสมกับการกระทำนั้น มักปรากฏอยู่ในรูปแบบที่รุนแรง โหดร้ายต่อเนื้อตัว ร่างกายของผู้กระทำความผิดทำให้เสี่ยงต่อการลงโทษที่เกินสัดส่วนขึ้น

ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 แนวคิดการลงโทษได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของระบบเบเนนิชึมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้น จึงมีการต่อต้านการลงโทษที่รุนแรงและทารุณโหดร้ายโดยมี ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) เป็นผู้ริเริ่มความคิดของการลงโทษอย่างมีความเป็นมนุษยธรรม และได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ซึ่งกล่าวไว้ว่าเพื่อไม่ให้โทษทางอาญาใด ๆ ก็ตามเป็นการกระทำที่รุนแรงโดยคนหนึ่งหรือหลายคนต่อประชาชน โทษทางอาญาจึงต้องเปิดเผย จำเป็น และรุนแรงน้อยที่สุดตามสถานการณ์ที่ปรากฏ และได้สัดส่วนกับความผิด และต้องเป็นโทษที่กำหนด โดยกฎหมาย⁵² ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวคิดหลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนในกฎหมายอาญา

2.5 ความหมายของสินค้าอันตราย

สินค้าอันตราย คือผลิตภัณฑ์หรือสารต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพ ความปลอดภัย ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม สินค้าเหล่านี้จะถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งหมายความว่า เป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้ โดยความเสียหายในที่นี้จะหมายถึงความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายสุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ความเสียหายต่อจิตใจ กล่าวคือ ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวลความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน⁵³

การออกกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยขึ้นใช้ในประเศไทยนั้น มีที่มาจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องมีการออกกฎหมายดังกล่าวขึ้นในประเทศไทย เพื่อให้มีความคุ้มครองผู้บริโภค และเป็นมาตรการป้องกันการ

⁵² เพิ่งอ้าง

⁵³ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2554 มาตรา 4

ผลิต การนำเข้าหรือการจำหน่ายสินค้าที่เป็นอันตราย อันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ⁵⁴ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. การกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ตนผลิตหรือนำเข้า เพื่อจำหน่ายไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากความจงใจ หรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม
2. กำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้พิสูจน์ว่าความเสียหายไม่ได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน
3. กำหนดอายุความ การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายให้แตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
4. กำหนดให้การฟ้องคดีได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง และกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และองค์กรเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ฟ้องคดีแทนได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีลักษณะพิเศษตรงที่มีลักษณะของความรับผิดทางสัญญา และรับผิดทางละเมิดอยู่ร่วมกัน โดยในแง่ความไม่ปลอดภัยของสินค้า มีพื้นฐานมาจากความคาดหวังของผู้บริโภคซึ่งเป็นลักษณะความรับผิดทางสัญญา แต่โดยหลักแล้ว Product liability จะเป็นความรับผิดทางละเมิด ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะมีความสัมพันธ์กันกับทางสัญญาหรือไม่

2.6 ความหมายของผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก

ปัญหาเรื่องความสวยความงามและบุคลิกภาพ ยังเป็นสิ่งที่มนุษย์เราส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ และหนึ่งในปัญหาด้านความสวยความงามที่หลายคนมีความวิตกกังวล และต้องการแก้ไขนั่นก็คือเรื่องรูปร่าง ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักส่วนใหญ่ของผู้ชายมักจะต้องการ ลดพุง ในขณะที่ผู้หญิงส่วนมาก มักจะมีปัญหาเรื่องรูปร่าง และต้องการที่จะลดสัดส่วนหน้าท้อง และลดต้นขา แม้ว่าทุกคนจะรู้เป็นอย่างดีว่า การออกกำลังกาย และเลือกเมนูอาหารลดน้ำหนัก จะเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพื่อลดน้ำหนัก แต่ว่าคนเราก็มักมีเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตประจำวัน ความพยายาม และวินัยที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ผลิตภัณฑ์จำพวกอาหารเสริมลดน้ำหนัก ลดความอ้วน หรือยาลดความอ้วน จึงเข้ามามีบทบาทเพื่อช่วยการควบคุมน้ำหนักส่วนเกิน

⁵⁴ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. “ร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง”, วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 33, ธันวาคม 2546, ฉบับที่ 4, น.680.

ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักในที่นี้คือ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้กินเพิ่มเติมนอกเหนือจากการกินอาหารตามปกติ⁵⁵ ที่มีคุณสมบัติช่วยทำให้น้ำหนักตัวลดลง โดยจะมีส่วนประกอบของสารอาหาร หรือส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น เอนไซม์ โยอาหาร กรดอะมิโน หรือสารสกัดจากพืชต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นไม่สามารถระบุข้อบ่งใช้เพื่อการป้องกัน หรือรักษาโรค เหมือนกับยา (Drugs) โดยที่อาหารเสริมลดน้ำหนัก มักจะออกแบบตามหลักการของการลดน้ำหนักโดยทั่ว ๆ ไป เช่น

1. ลดความอยากอาหารโดยทำให้รู้สึกอิ่มนาน เช่น พวคไฟเบอร์ โยอาหาร (fiber)
2. ลดการดูดซึมของคาร์โบไฮเดรต (แป้ง) หรือไขมัน เข้าสู่ร่างกาย เช่น ไบหม่อน (mulberry) ไคโตซาน (chitosan)
3. ลดการสร้างไขมันใหม่ หรือเพิ่มการเผาผลาญพลังงาน (เบิร์น, burn) เช่น แอลคาร์นิทีน (L-carnitine)
4. ช่วยการขับถ่าย (ดีท็อกซ์, detoxification)

ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติเหล่านี้หากใช้ในปริมาณที่เหมาะสมตามกำหนด ก็อาจจะไม่มีผลกระทบตามมา แต่ส่วนใหญ่มักจะมีผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม และเจ้าของผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักหลายราย ที่หวังให้ผลิตภัณฑ์เห็นผลเร็ว ๆ จึงใส่วัตถุที่เป็นยามาเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งถือว่า ผิดกฎหมาย หรือ ใส่สารออกฤทธิ์ เกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดให้ใช้ จนเป็นเหตุทำให้มีผลกระทบต่อผู้บริโภคตามมา

⁵⁵ อรรถกฤษณา แพทย์กุล. “ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร: ประโยชน์ ความเสี่ยง ความเชื่อ”, วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, ฉบับที่ 3, ปีที่ 4, น. 332 (กรกฎาคม-กันยายน 2553)

บทที่ 3

มาตรการบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบจากความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในต่างประเทศ

ปัจจุบันคนไทยมีค่านิยมที่ต้องการมีรูปร่างผอมเพรียว จึงนิยมใช้ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก หลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นยาสมุนไพร หรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร จึงทำให้มีการเสนอขาย ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักอย่างแพร่หลายและสามารถหาซื้อได้ง่ายมีจำหน่ายทั่วไป โดยเฉพาะการโฆษณา และซื้อขายในทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง คุณภาพ และความปลอดภัยของสินค้า การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่า มีสารที่ผสมในผลิตภัณฑ์ ดังกล่าวมีผลทำให้เกิดอันตราย หรือสินค้าใดมีความปลอดภัยหรือไม่นั้น กระทำได้ค่อนข้างยาก เมื่อ ผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าที่ผลิตโดยไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน ไปใช้จึงอาจก่อให้เกิด อันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินทั้งของผู้บริโภคเอง และบ่อยครั้งจะ ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์ว่าการรับประทานผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักแล้วทำให้เสียชีวิต ดังนั้น เมื่อ เกิดความเสียหายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก จึงทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ ผู้ประกอบการ เพราะมีภาระต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือไม่ อีกทั้งความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักนี้ บางครั้งก็หนักถึงขั้นเสียชีวิต จึงทำให้ ผู้ศึกษาเห็นว่า นอกจากการลงโทษทางทรัพย์สินแล้ว การที่เพิ่มมาตรการลงโทษทางอาญาในกรณีที่ ผู้บริโภคได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรง จากการบริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ในประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 237 และการเพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อ ความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้เพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้ เป็นสามเท่าของผลกำไรที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจนี้ด้วย เพราะเนื่องจากผู้ที่กระทำความผิดที่สามารถกระทำความผิดประเภทนี้ได้จะเป็นผู้ที่มีฐานะทาง การเงินที่ดี และการกระทำความผิดดังกล่าวทำให้ได้รับจำนวนเงินที่มากกว่าจำนวนเงินที่จะถูก ลงโทษ ดังนั้น การลงโทษทางทรัพย์สิน นอกจากไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้ ยังจะทำให้ ผู้กระทำความผิดเกิดความเคยชินในการกระทำความผิดส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นกลับไปกระทำ ความผิดซ้ำอีก และเพื่อให้ผู้ประกอบการเกิดความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้มี คุณภาพ และได้มาตรฐานของสินค้าที่ปลอดภัย

ประเทศต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมผลิตสินค้าหรือการจำหน่ายสินค้า จึงมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ “Product Liability Law” มาบังคับใช้โดยนำเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด หรือที่เรียกว่า “Strict Liability” มาใช้และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายดังกล่าว อันจะมีผลให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า เพียงแต่แสดงให้เห็นเพียงว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้สินค้าเท่านั้น เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยาแก้ไขด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมมากที่สุด

การกระทำผิดเกี่ยวกับการผลิต หรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัย เกิดขึ้นได้หลายสาเหตุ ผู้กระทำความผิดบางคนอาจกระทำความผิดลงไปเนื่องจากความประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้า ไม่ได้มีเจตนาที่จะให้เกิดผลร้ายขึ้นกับผู้บริโภค แต่ก็มีผู้กระทำความผิดอีกบางกลุ่มที่กระทำไป เพราะมีเจตนาที่จะหวังผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ จึงไม่สนใจถึงมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า ในกรณีผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักจะเห็นได้ว่าในสังคมปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่มีความสนใจในรูปลักษณ์ภายนอกมากขึ้น ผู้ผลิตจึงอาศัยความต้องการในจิตใต้สำนึกมาใช้ประโยชน์ โดยการโฆษณาจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อสินค้า ซึ่งผู้บริโภคนั้นไม่อาจทราบได้ว่าสินค้าใดมีความปลอดภัยหรือไม่นั้นกระทำได้ค่อนข้างยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าที่ผลิตโดยไม่ได้คุณภาพมาตรฐานไปใช้จึงอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินทั้งของผู้บริโภคเอง และของบุคคลอื่นได้

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability, PL Law) นั้นโดยปกติมักจะตราเป็นกฎหมายพิเศษ และใช้บังคับกับความรับผิดทางแพ่งของผู้ผลิตสินค้า เพื่อความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย⁵⁶ กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (PL Law) นั้นใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) กล่าวคือ ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของตน แม้ว่าผู้ประกอบการนั้นจะมีได้ตั้งใจ หรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เนื่องจากว่าการกำหนดให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการนั้นเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก และทางผู้ประกอบการก็เป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดที่จะป้องกันความเสียหาย โดยประเทศต่าง ๆ ที่มีการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ อย่างเช่น เยอรมนี อังกฤษ รวมทั้งประเทศไทย ก็เพื่อต้องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคเป็นสำคัญ

⁵⁶ อภิการ์ตน์ นิยมไทย, “กฎหมายว่าด้วยความรับผิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, การปฏิรูปกฎหมาย, จุลนิตยสารศึกษาน-ธันวาคม 2552, น.133.

การกระทำความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ส่วนมากเกิดจากการหวังผลกำไรจากการประกอบธุรกิจของผู้กระทำผิด และไม่มี ความเกรงกลัวต่อโทษที่เป็นการลงโทษทางทรัพย์สิน ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เนื่องจากว่าผู้ที่สามารถกระทำผิด ประเภทนี้ได้ มักจะเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินที่ดีและการกระทำผิดดังกล่าวทำให้ได้รับ จำนวนเงินที่มากกว่าจำนวนเงินที่จะถูกลงโทษ การลงโทษทางทรัพย์สิน นอกจากไม่สามารถยับยั้งการ กระทำผิดได้แล้ว ยังจะทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความเคยชินในการกระทำผิด ส่งผลให้ บุคคลเหล่านั้นกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ทำให้ต้องมีการนำโทษอาญาที่ไม่ใช่โทษที่ลงแก่ ทรัพย์สินของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับ เพื่อที่จะเป็นแนวทางนำไปสู่การลงโทษที่เหมาะสม สำหรับผู้กระทำผิด เพราะบทลงโทษที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในปัจจุบัน อาจจะไม่เหมาะสมกับผู้กระทำ ความผิด และไม่อาจยับยั้งตัวผู้กระทำผิดได้ โดยผู้ศึกษาจะศึกษาถึง มาตรการบังคับทางอาญา ในต่างประเทศ ว่ามีบทลงโทษ หรือมาตรการเสริมอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับ ใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดในประเทศไทยต่อไป

3.1 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เดิมกฎหมาย Product Liability Act 1989 ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งมี ไว้เพื่อที่จะคุ้มครองความเสี่ยงที่เกิดจากการผลิตในเชิงอุตสาหกรรม ในตัวบทกฎหมายจึงเขียนไว้ ชัดเจนว่าความรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร แต่เมื่อ เกิดกรณี โรควัวบ้าระบาดขึ้น ในยุโรป จึงได้ทำการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรื่องความรับผิด อันเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำให้ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ใน เรื่องความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรกลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง ปัจจุบัน “สินค้า” ตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หมายรวมถึงถึงผลิตผล เกษตรกรรมด้วย⁵⁷

การประกอบธุรกิจการค้าและบริการต่าง ๆ ในเยอรมนี จะเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการประเภทนั้น ๆ โดยระเบียบและ ข้อบังคับเหล่านี้ จะมีพื้นฐานเป็นไปตามกฎหมายที่สำคัญ ๆ เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย

⁵⁷ ภูมิ มูลศิลป์, พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551: ศึกษากรณีความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ลดความอ้วน, น.12.

แพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยระเบียบทั่ว ๆ ไปของผู้ประกอบการ เป็นต้น ผู้ประกอบการและผู้บริโภคนั้น สามารถนำข้อกำหนดต่าง ๆ ในระเบียบกฎหมายมาอ้างอิงเพื่อปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ของตนเองได้ โดยทั่วไปแล้วกิจการต่าง ๆ จะมีการจัดทำระเบียบข้อบังคับเรื่องทั่วไปเพื่อใช้กับกิจการของตนเองโดยเฉพาะถึงแม้ว่าระเบียบต่าง ๆ จะต้องไม่ขัดกับที่ระบุไว้ในระเบียบหรือกฎหมายทางการค้าก็ตามแต่ส่วนใหญ่แล้วผู้บริโภคมักจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบหากไม่ศึกษาพิจารณาข้อแม้ต่าง ๆ ในระเบียบข้อบังคับทั่วไปของแต่ละกิจการ

หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ดูแลการปฏิบัติตามร่างกฎหมายต่าง ๆ ของผู้ประกอบการ คือ Ordnungsamt (Regulatory agency) จะเป็นหน่วยงานของเมืองหรือเทศบาลของแต่ละท้องถิ่นในเยอรมนีซึ่งก่อตั้งขึ้นตามกฎหมายการพาณิชย์ เพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลการประกอบธุรกิจ การให้บริการของผู้ประกอบการในเยอรมนี ให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตามระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในสำหรับกิจการประเภทนั้น ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่อาจจะขอความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น เช่น ตำรวจ กรมแรงงาน กรมเยาวชน เป็นต้น ความผิดต่าง ๆ นั้นจะถือเป็นความผิดทางแพ่ง ผู้กระทำความผิดจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเรียบร้อย หากฝ่าฝืนหรือไม่กระทำการใด ๆ จะมีโทษปรับ หรือถูกสั่งให้หยุดพัก หรือปิดกิจการได้ และสำหรับความผิดที่ก่อให้เกิดอันตรายกับสุขภาพร่างกายของผู้บริโภค จะมีโทษเป็นความผิดทางอาญาเพิ่มเติม

ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก หรืออาหารเสริมลดน้ำหนักในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะไม่สามารถใส่สรรพคุณของยา หรือบอกสรรพคุณของการรักษาโรคได้ นอกเหนือจากว่าเป็นการโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทางสุขภาพ และห้ามการโฆษณาสินค้าบริโภคว่า สินค้าสามารถรักษา ลดหรือป้องกันอาการเจ็บป่วยได้ หรือข้อความที่มากับสินค้าบริโภค กล่าวคือ สินค้าบริโภคนั้นสามารถรักษาโรคต่าง ๆ ก็ห้ามเช่นกัน แต่มีข้อยกเว้นไว้กับสินค้าบริโภคสำหรับลดความอ้วน ที่มีการอนุญาตให้ใช้คำว่าลดความอ้วนได้⁵⁸ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นประเทศที่ดำเนินการตามมาตรฐาน Food Safety ของสหภาพยุโรปอย่างเคร่งครัด สินค้าที่ตรวจพบสารตกค้าง หรือพบว่ามีอันตรายต่อสุขภาพ จะถูกปลดออกจากชั้นวางขายทันทีที่ตรวจพบ อีกทั้งตามกฎหมายของเยอรมนี ไม่นุญาตให้โฆษณา ปิศาจหรือประกาศชวนเชื่อ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดไปในทางผลต่อการรักษา กรณีที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ก็ยังมีบางกรณีถึงแม้จะเปิดเผยผลตกก็ไม่ได้อธิบายว่าปลอดภัยเสมอไป

ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Dietary Supplements(DS)) สำหรับนักกีฬา ที่ทำให้นักเพาะกายเสียชีวิตหลังจากการบริโภค ยาลดน้ำหนักที่เรียกว่า DNP Burn เกิดจากส่วนผสมของ

⁵⁸ ธนิต หิรัญกิจรังสี, รายงานการโฆษณาสินค้าบริโภคในเยอรมนี (Food advertising in Germany), สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรุงเบอร์ลิน, 2558.

ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ไโคไนโตรฟีนอล หรือ DNP โดยไม่ได้รับอนุญาต⁵⁹ ในผลิตภัณฑ์ที่ขายเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และผลิตภัณฑ์ลดความอ้วน ซึ่งเรียกว่าเครื่องเผาผลาญไขมัน และดึงดูดผู้คน โดยเฉพาะในกลุ่มนักเพาะกาย เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผลิตภัณฑ์เหล่านี้มักจะมีส่วนผสมของ ยากระตุ้น ยาระงับความอยากอาหาร ชาลดน้ำหนัก จะเห็นได้ว่าการเสียชีวิตในหลายครั้งเกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีไโคไนโตรฟีนอลหรือ DNP ซึ่งก็เกิดขึ้นในหลายประเทศ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเหล่านี้อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ติดฉลากอย่างเปิดเผย และโฆษณาว่าในส่วนผสมดังกล่าวมีอะไรบ้าง ในทางกลับกัน ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้ระบุว่ามีส่วนผสมต้องห้ามเหล่านี้เป็นส่วนประกอบ สารต้องห้ามตามรายชื่อ WADA ถูกนำเข้ามาในผลิตภัณฑ์โดยไม่ตั้งใจว่าเป็นสิ่งสกปรก (การปนเปื้อน) ในระหว่างกระบวนการผลิตหรือถูกเติมโดยเจตนา (การปลอมปน) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์บางอย่าง⁶⁰ ดังนั้นการที่ผู้ผลิตทราบว่าผลิตภัณฑ์ของตนมีข้อบกพร่อง แต่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการด้านความปลอดภัยที่จำเป็น หรือการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเจตนาในการผลิตสินค้าอันตราย และพฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บส่วนบุคคล ก็จะต้องถือว่าเป็นการละเมิดบทบัญญัติบางประการของกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ อาจทำให้เกิดความรับผิดทางอาญาได้

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับความรับผิดของผลิตภัณฑ์ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้กฎหมายของสหภาพยุโรป โดยได้กำหนดกฎหมายพื้นฐานไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์และพระราชบัญญัติความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังมีประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายอาญา และกฎ ข้อบังคับเฉพาะความปลอดภัยและความรับผิดเฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์บางอย่าง⁶¹

3.1.1 กฎหมายความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์

กฎหมายความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์ของเยอรมนีจะยึดตาม กฎหมายสัญญา กฎหมายละเมิดตามความผิด และกฎหมายความรับผิดที่เข้มงวด ซึ่งมีหลักเกณฑ์อยู่ 2 อย่าง คือ

⁵⁹ Maria Kristina Parr, (2014), Dying to be Skinny, Institute of Pharmacy Freie Universität Berlin, Available from : <https://www.fu-berlin.de/en/presse/informationen/wissenschaft/2014/201405/schlankeheit-prepare.html>.

⁶⁰ Angela Bechthold and Birte Peterson-Sperlich, (2020), Safety Aspects of Dietary Supplements in Sports, Available from : <https://www.germanjournalsportsmedicine.com/archiv/archive-2020/issue-7-8/safety-aspects-of-dietary-supplements-in-sports-position-of-the-working-group-sports-nutrition-of-the-german-nutrition-society-dge/>.

⁶¹ Hogan Lovells, “Product Liability in Germany”, March 4,2019

1. ประมวลกฎหมายแพ่ง (Bürgerliches Gesetzbuch) กล่าวคือ พื้นฐานของกฎหมาย ความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ของเยอรมนีคือกฎหมายละเมิด ซึ่งรวมอยู่ในบทบัญญัติทั่วไปของประมวลกฎหมายแพ่งกำหนดโดยพื้นฐานว่าผู้ใด ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่น ๆ ของบุคคลอื่น โดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย กฎหมายแพ่งจะใช้บังคับสัญญา และกฎหมายว่าด้วยการละเมิด การเรียกร้องความรับผิดชอบของผลิตภัณฑ์ในการละเมิด มักขึ้นอยู่กับความประมาทเลินเล่อ และการละเมิดหน้าที่ในการดูแลโดยการวางผลิตภัณฑ์ที่บกพร่องออกสู่ตลาด ความรับผิดชอบภายใต้กฎหมายละเมิดนี้ยังสามารถพบในการละเมิดบทบัญญัติทางกฎหมายหรือข้อบังคับอื่น เช่น กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ พระราชบัญญัติอาหาร พระราชบัญญัติยา พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ หรือประมวลกฎหมายอาญา

2. พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (Produkthaftungsgesetz) ค.ศ. 1989 หรือกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1989 บัญญัติขึ้น โดยได้กำหนดหลักการในการทำงานอันอ้างอิงตาม European Product Liability Directive ค.ศ. 1985 แห่งสหภาพยุโรป และกำหนดไว้โดยยึดหลักความรับผิดชอบที่เข้มงวด ผู้ผลิตอาจต้องรับผิดชอบในข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ หากถือเป็นการละเมิดตามมาตรา 437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งในกรณีที่มีข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตามการแก้ไขนี้จำเป็นต้องมีความผูกพันกันตามสัญญาระหว่างลูกค้าและผู้ผลิต⁶²

ผลิตภัณฑ์ ตามความหมายในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์⁶³ หมายถึงวัตถุใด ๆ ที่เคลื่อนย้ายได้ แม้ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุเคลื่อนที่หรืออสังหาริมทรัพย์อื่น รวมทั้งไฟฟ้าก็ตามคำจำกัดความนี้ใช้ ในทำงานองเดียวกันกับการเรียกร้องความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่ง และกฎหมายสัญญาของเยอรมนี

ข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์⁶⁴ ผลิตภัณฑ์จะถือว่าข้อบกพร่องก็ต่อเมื่อ สินค้าชิ้นนั้น ไม่ได้มีความปลอดภัย ซึ่งผู้บริโภคควรได้รับ โดยชอบธรรม ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมด ซึ่งรวมถึง

- การนำเสนอสินค้า ลักษณะหรือรูปแบบของสินค้า
- ประโยชน์ของสินค้าที่ผู้บริโภคควรได้รับ และ

⁶² Moritz MaaBen, (2019), *Product liability and recalls in Germany*, Retrieved May 29 2021, From <https://www.pinsentmasons.com/out-law/guides/product-liability-and-recalls-in-germany>

⁶³ Liability For Defective Products Act Section 2

⁶⁴ Liability For Defective Products Act Section 3

- ช่วงเวลาที่สินค้านั้นถูกนำออกวางจำหน่าย

ข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ หรือความชำรุดบกพร่อง ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง⁶⁵ การที่สินค้าไม่อาจที่จะใช้งานได้ตามที่ควรจะเป็น ซึ่งไม่ใช่เรื่องของกฎหมายแพ่งลักษณะซื้อขาย แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่จะคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนของสุขภาพ และกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ดังนั้นจะถือว่าสินค้าชำรุดบกพร่องก็ต่อเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงทั้งหมดในคดีแล้ว สามารถที่จะคาดหมายได้โดยชอบธรรมว่า ในขณะที่นำสินค้าดังกล่าวเข้าสู่ตลาด สินค้าดังกล่าวจะต้องมีมาตรฐานรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอแต่ในความเป็นจริงแล้ว สินค้าดังกล่าวไม่ได้มีมาตรฐานรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอ ซึ่งบรรทัดฐานที่จะนำมาพิจารณาในส่วนของความชำรุดบกพร่องในกรณีนี้ก็คือ การที่ประชาชนทั่วไปคาดหมายได้ โดยชอบธรรมว่าสินค้าดังกล่าวจะมีความปลอดภัย โดยเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการและเทคนิค การที่ประชาชนทั่วไปคาดหมายได้โดยชอบธรรมว่าอันตรายดังกล่าวสามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยในทางเทคนิค แล้วก็มีความเป็นไปได้ที่จะหลีกเลี่ยงก็ถือว่าสินค้าดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่อง ข้อยกเว้นจะมีเฉพาะในกรณีที่อันตรายดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของการใช้สินค้า และผู้ใช้สินค้าก็รู้และยอมรับในอันตรายดังกล่าว เช่น สินค้าประเภทบุหรี่และเหล้า

ข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดนี้ สามารถแบ่งประเภทได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ข้อบกพร่องในการออกแบบ ข้อบกพร่องในการผลิต และข้อบกพร่องในการให้คำแนะนำและการตรวจสอบผลิตภัณฑ์

1. ข้อบกพร่องในการออกแบบ (Konstruktionsfehler)

ข้อบกพร่องในการออกแบบ เกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตไม่สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยที่ “ล้าสมัย” ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์วัดจากความคาดหวังที่สมเหตุสมผลของกลุ่มเป้าหมายของผู้บริโภคที่มีจุดประสงค์ในผลิตภัณฑ์ และวิธีการที่กลุ่มเป้าหมายนี้ใช้ผลิตภัณฑ์ตามวิธีการอย่างถูกต้อง

2. ข้อบกพร่องในการผลิต (Herstellungsfehler)

ข้อบกพร่องในการผลิต เกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตไม่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ตามการออกแบบที่เกี่ยวข้อง ข้อบกพร่องในการผลิตเกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ที่บกพร่องกับผลิตภัณฑ์อ้างอิงที่สอดคล้องกับพิมพ์เขียวของผู้ผลิต ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อข้อบกพร่องในการผลิตทุกรายการแม้ว่ากระบวนการผลิตจะล้าสมัยและข้อบกพร่องนั้นเกิดขึ้นในปริมาณที่น้อย

⁶⁵ กัญฉกร ภาสุก, “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีความรับผิดชอบที่เกิดจากยาเจริญอาหารในเด็ก”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2554), น.53.

3. ข้อบกพร่องในการให้คำแนะนำและการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ (Instruktions- und Überwachungsfehler)

ข้อบกพร่องในการให้คำแนะนำและการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ เกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตไม่สามารถออกคำแนะนำที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อแจ้งให้ผู้ใช้ทราบถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับเขตอำนาจศาลอื่น ๆ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา กฎหมายกรณีของเยอรมันให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบของผู้บริโภคในการใช้สามัญสำนึกความเสี่ยงที่เห็นได้ชัดและชัดเจนไม่จำเป็นต้องมีคำแนะนำ เช่น “ระวัง กาแฟร้อน”⁶⁶

ทั้งนี้ไม่ต้องคำนึงถึงการกระทำของผู้ผลิต กล่าวคือ ไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ผลิตเจตนาหรือละเมิด เนื่องจากหลักเกณฑ์และองค์ประกอบของความรับผิดในความเสี่ยงที่เกิดจากสินค้าตามกฎหมาย ว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1989 ไม่นำเรื่องการกระทำของผู้ผลิตมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาความรับผิด⁶⁷

ทั้งสามประเด็นนี้ ศาลในคดีละเมิดได้วางแนวคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานเรื่องการผลิตมีข้อบกพร่องเรื่องไม่สามารถป้องกันได้แม้ได้ใช้ความระมัดระวังเต็มที่แล้ว ส่วนความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากการออกแบบ ก็มีปัญหาการกำหนดมาตรฐานข้อระมัดระวังในการออกแบบ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ชัดเจนในศาล หลักเกณฑ์นี้มีผู้ใช้ฟ้องร้องเป็นจำนวนน้อย เพราะการนำสืบเป็นไปได้ยาก จึงไปใช้เกณฑ์บกพร่องในการเตือนมากกว่า หลักการบกพร่องเรื่องการเตือนศาลกำหนดว่า การเตือนและหน้าที่เฝ้าระวังความเสี่ยงขึ้นอยู่กับประเภท และความน่าจะเป็นอันตรายของสินค้า ซึ่งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายมีหน้าที่และอยู่ในฐานะที่ต้องทำหน้าที่ เพราะรู้ข้อมูล และติดตามข้อมูลได้ดีกว่าผู้บริโภค⁶⁸

กล่าวได้ว่าหลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ยังกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ โดยผู้ผลิตจะต้องพิสูจน์หักล้างว่าไม่มีความผิดปกติเกิดขึ้นในการผลิต ยกเว้นผลิตภัณฑ์ยาที่กฎหมายให้ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ให้ผู้ผลิตต้องรับผิดโดยไม่ต้องนำสืบ

ความรับผิดของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์มีผลบังคับใช้กับซัพพลายเออร์ของผู้ผลิตและผู้ผลิต กับ “ผู้ผลิตกึ่ง” และผู้นำเข้าในสหภาพยุโรป “ผู้ผลิตกึ่งผู้ผลิต” คือธุรกิจที่

⁶⁶ อ่างแล้ว, เจริญธรรมที่ 61

⁶⁷ มานิตย์ วงศ์เสวี และคณะ, “ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า”, รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา : กรุงเทพมหานคร, 2540, น.50.

⁶⁸ สุขุม สุภนิติย์, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544), น.43.

แบบชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือความหมายอื่น ๆ กับผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือคำแนะนำของผลิตภัณฑ์ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ปฏิบัติต่อผู้ผลิตถึงผู้ผลิต เสมือนผู้ผลิต ในทำนองเดียวกัน ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ในสหภาพยุโรปเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าในการขาย จำงให้เช่า หรือรูปแบบการจำหน่ายใด ๆ ในการดำเนินธุรกิจจะถือว่าเป็นผู้ผลิต คำว่า “ผู้ผลิต” ใช้ในลักษณะที่คล้ายกันในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน

3.1.2 ภาระการพิสูจน์

ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายแตกต่างกันไปตามหลักกฎหมายในการเรียกร้อง โดยภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์นั้น ภาระการพิสูจน์เป็นหน้าที่ของผู้เสียหายในการพิสูจน์ว่าผลิตภัณฑ์มีข้อบกพร่องและทำให้เกิดการบาดเจ็บ ผู้ผลิตจะต้องพิสูจน์ถึงว่าได้มีการป้องกันใด ๆ ก่อนที่จะเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว

แต่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บุคคลที่ได้รับบาดเจ็บต้องแสดงให้เห็นว่ามีข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ การบาดเจ็บ และการเชื่อมโยงของสาเหตุทั้งสอง เว้นแต่ผลิตภัณฑ์จะได้รับการแก้ไขหลังจากสินค้านั้นถูกออกวางจำหน่ายแล้ว ให้สันนิษฐานว่าข้อบกพร่องนั้นเกิดจากความประมาทของผู้ผลิตและส่งผลให้เกิดความรับผิดของผู้ผลิตต่อข้อบกพร่องดังกล่าว

ในขณะที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์กำหนดไว้สำหรับความรับผิดที่เข้มงวดกล่าวคือ ความรับผิดโดยไม่คำนึงถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ความรับผิดภายใต้มาตรา 823 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันกำหนดให้มีหลักฐานการประมาทเลินเล่อ แต่หน้าที่ในการพิสูจน์จะกลับกันตามที่ระบุไว้ข้างต้นทันที⁶⁹

ภาระการพิสูจน์ที่ย้อนกลับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนฝ่ายที่ได้รับความเสียหายในการเรียกร้อง เนื่องจากผู้เสียหายมักไม่มีข้อมูลมากพอที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าความชำรุดบกพร่องของสินค้าเกิดขึ้นได้อย่างไร ในขั้นตอนใด เพราะผู้ผลิตได้มีการจัดองค์กรในทางธุรกิจของตนอย่างมีระบบ การที่ผู้เสียหายจะนำสืบว่ามีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นในขั้นตอนใดของการผลิตจึงเป็นเรื่องยาก ดังนั้นถ้าพยานหลักฐานฟังได้ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง ศาลเยอรมนีก็ให้สันนิษฐานว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต เนื่องจากเห็นว่าเหตุแห่งการชำรุดบกพร่อง อยู่ในความควบคุมดูแลของผู้ผลิต ผู้ผลิตจึงอยู่ในฐานะที่อธิบายได้ดีกว่า และผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะ

⁶⁹ อิงอร์ จินตนาเลิศ, “ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย”, สำนักกฎหมายต่างประเทศ, น.23.

ที่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิตสินค้าในทุกขั้นตอน จึงสมควรเป็นผู้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อบกพร่องนั้นไม่สามารถทำให้เกิดความเสียหายขึ้นได้⁷⁰

3.1.3 ความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย

ความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศต่าง ๆ ในสมาชิกสหภาพยุโรปนั้น ต่างนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ ทำให้บางครั้ง Product Liability จึงมักจะถูกเรียกว่า Strict Product Liability และประเทศส่วนใหญ่จะเห็นตรงกันว่าผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่สามารถป้องกันไม่ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดได้ดีที่สุด โดยกฎหมายของประเทศส่วนใหญ่ ได้กำหนดให้ผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และผู้ขายเป็นผู้รับผิดชอบ ในลำดับรองเท่านั้น กล่าวคือ ต้องรับผิดชอบเมื่อไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้าได้ เนื่องจากโดยปกติแล้วผู้ขายไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการผลิตและมีโอกาสน้อยมากที่จะรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า หากสินค้าอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่ปิดผนึกแล้ว ดังนั้นผู้ขายจึงเพียงแค่ส่งต่อสินค้าไปยังผู้บริโภคในสภาพที่ไม่มีเปลี่ยนแปลงเท่านั้น แต่ก็มีบางประเทศที่กำหนดให้ผู้ขายในทุกลำดับชั้นต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ผลิต โดยไม่มีเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบด้วย⁷¹

ปัญหาเกี่ยวกับการหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ หากมีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ลดความอ้วนที่ไม่ปลอดภัย และที่ยังไม่ได้มีการขาย ในประเทศไทย ผู้ประกอบการก็ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า⁷² ผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น หากมีความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ลดความอ้วนที่ไม่ปลอดภัย และที่ยังไม่ได้มีการขาย ผู้ประกอบการก็ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ และผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ลดความอ้วนดังกล่าว ย่อมไม่อาจเรียกร้องความรับผิดจากผู้ประกอบการโดยอาศัยพระราชบัญญัตินี้ได้ ซึ่งในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้กำหนดเพียง ในกรณีที่ผู้ผลิตหลายคนมีหน้าที่ต้องชดเชยค่าเสียหายในครั้งเดียวกันผู้ผลิตสินค้าหลายคนดังกล่าวต้องรับผิดชอบในฐานะอย่างลูกหนี้ร่วม

⁷⁰ Bernhard Von Braunschweig, *Product Liability: a Manual of Practice*, 1981, p.12.

⁷¹ วัชชีรา ตปนียนันท์, “มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้า : ศึกษากรณีการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552), น. 57.

⁷² พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5.

ผู้ผลิตมีหน้าที่ตรวจสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ในตลาด โดยต้องใช้มาตรการที่เพียงพอ เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค หากคำเตือนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะควบคุมความเสี่ยงที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ ผู้ผลิตต้องพิจารณาการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับผลกระทบ การจำหน่ายสินค้าที่มีข้อบกพร่องอาจส่งผลให้ต้องรับผิดชอบทางอาญา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของผลิตภัณฑ์ด้วย เช่น พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์ยาของเยอรมนี (Arzneimittelgesetz) ทำให้การขายและการแจกจ่ายยาหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ไม่ปลอดภัยเป็นความผิดทางอาญา นอกจากนี้ การละเมิดบทบัญญัติบางประการของกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ อาจทำให้เกิดความรับผิดทางอาญาได้

อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงที่มากขึ้นของการก่อความรับผิดทางอาญา เป็นผลมาจากบทบัญญัติทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี (Strafgesetzbuch) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความเสี่ยงในความรับผิดสำหรับการบาดเจ็บส่วนบุคคลโดยประมาทหรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตทราบว่าผลิตภัณฑ์ของตนมีข้อบกพร่อง แต่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการด้านความปลอดภัยที่จำเป็น หากมีความจำเป็นต้องเรียกคืนผลิตภัณฑ์ แต่ผู้ผลิตไม่ดำเนินการเรียกคืนหรือดำเนินการแก้ไขอื่น ๆ ทั้งผู้ผลิตและผู้บริหารอาจถูกเรียกชดเชยค่าเสียหายสำหรับการไม่ดำเนินการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจส่งผลให้มีบทลงโทษเพิ่มเติมสูงถึง 100,000 ยูโร ผลที่ตามมาที่เข้มงวดที่สุดภายใต้กฎหมายอาญาซึ่งการจำคุกถือเป็นบทลงโทษที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม โทษจำคุกจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายบริหารได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อเป็นอย่างน้อยที่สุด ในการผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีข้อบกพร่อง ซึ่งในกรณีส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่จะถือว่าเพียงพอแล้วที่จะกำหนดโทษได้

หากกรรมการหรือผู้บริหารกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเจตนาในการผลิตสินค้าอันตราย และพฤติกรรมนี้ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บส่วนบุคคล เช่น กรณีซิลิโคนเสริมหน้าอกผิดพลาด หรือในตลาดอาหาร เช่น ในวิกฤต EHEC โทษจำคุก อาจกำหนดได้ถึง 15 ปี บทลงโทษจะมากน้อยเพียงใด จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และข้อเท็จจริงของคดีแต่ละคดี⁷³

เหตุที่ทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดต่อความเสียหายได้

เมื่อผู้ประกอบการแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ลดความอ้วนไม่ได้เป็นสินค้าไม่ปลอดภัย หรือผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นการไม่ต้องรับผิดชอบของผู้ประกอบการกรณีผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือกำหนดว่าให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้อง และชัดเจนตามสมควรแล้ว เพียงแต่กำหนดให้เป็นเหตุลดความรับผิดของผู้ประกอบการลง

⁷³ อ่างแล้ว, เซิงอรรถที่ 67

ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเต็มจำนวนซึ่งกำหนดว่า⁷⁴ หากความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายมีส่วนผิดให้นำมาตรา 254 ประมวลกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ⁷⁵

3.1.4 มาตรการลงโทษทางอาญา

มาตรการลงโทษ กฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจำกัดอยู่แค่โทษจำคุก และโทษปรับเท่านั้น โดยได้อนุญาตให้มีโทษจำคุกตลอดชีวิตได้ แต่จะกระทำได้เพียงแก่อาชญากรรมที่ร้ายแรงเท่านั้น และได้กำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องของการกักขังระยะสั้นไว้ด้วย⁷⁶ พร้อมทั้งกำหนดบทบัญญัติข้อยกเว้นพิเศษเกี่ยวกับการคุมประพฤติการปล่อยตัวไว้⁷⁷ เพื่อลดการลงโทษในรูปแบบดังกล่าวโดยศาลอาจมีคำสั่งให้คุมประพฤติผู้กระทำความผิดได้ ทั้งนี้จำกัดอยู่แค่เพียงการลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีเท่านั้น และอาจได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติในกรณีที่ได้รับโทษไปแล้ว 2 ใน 3 หรืออาจได้รับการปล่อยตัวภายใต้เงื่อนไขพิเศษในกรณีที่ได้รับโทษไปแล้ว 1 ใน 2

1. โทษจำคุก

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (German Criminal Code หรือ Strafgesetzbuch – StGB) ได้กำหนดให้โทษจำคุกนั้นจะต้องมีระยะเวลา เว้นแต่กฎหมายบัญญัติให้จำคุกตลอดชีวิต โดยที่โทษจำคุกสูงสุดของเยอรมนีนั้นคือ 15 ปี และขั้นต่ำของโทษจำคุกคือ 1 เดือน⁷⁸

2. โทษปรับ

การกำหนดโทษปรับของเยอรมนี นำรูปแบบการลงโทษปรับในระบบปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine) ซึ่งเป็นระบบของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมาใช้ เนื่องจากเห็นว่าเงินและทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้มีเท่าเทียมกัน และจะต้องไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอจะต้องรับโทษที่รุนแรงกว่าผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดในเรื่อง "การเป็นเหยื่อที่เท่าเทียมกัน" (Opfergleichheit) ดังนั้น โทษปรับจะไม่ถูกกำหนดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนมาตั้งแต่แรก หากแต่จะแบ่งโทษปรับออกเป็นจำนวนวันของโทษปรับ และอัตราของโทษปรับ ในขณะที่การกำหนดจำนวนวันของโทษปรับจะเป็นไปตามหลักทั่วไปว่าด้วยการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษ กล่าวคือ ตามระดับความมิชอบด้วยกฎหมายของการ

⁷⁴ มาตรา 6 Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte (Produkthaftungsgesetz - ProdHaftG) Vom 15. Dezember 1989 (BGBl. I S. 2198)

⁷⁵ Germany Civil Code Section 254.

⁷⁶ German Criminal Code Section 47.

⁷⁷ German Criminal Code Section 56.

⁷⁸ German Criminal Code section 38.

กระทำผิดที่สามารถดำเนินได้ ในการกำหนดอัตราโทษปรับจะเป็นไปตามความสัมพันธ์ในทาง ส่วนตัว และฐานะในทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด การแยกความแตกต่างดังกล่าวจะทำให้ในกรณี ที่ผู้กระทำผิดที่มีฐานะในทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน(อัตราโทษปรับที่แตกต่างกัน) แต่กระทำ ความผิดที่มีความน่าดำเนินพอ ๆ กัน (จำนวนวันของโทษปรับที่เท่า ๆ กัน) จะได้รับผลกระทบจาก การลงโทษปรับที่เท่า ๆ กัน แม้ว่าจะต้องชำระจำนวนค่าปรับ โดยรวมแตกต่างกันก็ตาม โดยใน ประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี มาตรา 40 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงโทษปรับ รายวันไว้ดังนี้⁷⁹

1. โทษปรับจะถูกกำหนดเป็นอัตรารายวันอย่างน้อยที่สุดเป็นเวลา 5 วัน ในกรณีที่ไม่มี กฎเกณฑ์กำหนดเอาไว้เป็นอย่างอื่น และอย่างมากที่สุดจะเป็นเวลา 360 วัน
2. ศาลเป็นผู้พิจารณาอัตราค่าปรับในแต่ละวัน โดยคำนึงถึงลักษณะส่วนตัว และสภาพ ทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด โดยศาลจะพิจารณาจากรายได้สุทธิโดยเฉลี่ยที่ผู้กระทำผิดมีหรืออาจมี ในหนึ่งวันเป็นจุดเริ่มต้น โดยค่าปรับรายวันจะถูกกำหนดขั้นต่ำเป็นเงินจำนวน 1 ยูโร และขั้นสูง เป็นจำนวน 5,000 ยูโร
3. ในการพิจารณาค่าปรับรายวัน ศาลอาจนำรายได้ของผู้กระทำผิด ทรัพย์สิน หรือ พื้นฐานอื่น ๆ มาประเมินร่วมด้วย
4. จำนวนเงินและอัตราค่าปรับรายวันจะต้องระบุไว้ในคำพิพากษาคด้วย จาก หลักเกณฑ์ดังกล่าวการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษปรับรายวันจะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอน แรกเป็นการกำหนด จำนวนวันของโทษปรับ ซึ่งจะถูกกำหนดจากความรุนแรงของการกระทำ ความผิด ซึ่งเป็นไปตามหลักการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษที่พิจารณาจากความมิชอบด้วย

กฎหมายของการกระทำผิดและความน่าดำเนินของผู้กระทำผิด รวมทั้งทฤษฎีการ ลงโทษเรื่องการป้องกัน ส่วนขั้นตอนที่สองเป็นการกำหนดอัตราโทษปรับรายวัน ซึ่งในขั้นตอนนี้ จะกระทำต่อเมื่อได้มีการกำหนดจำนวนวันของโทษปรับแล้ว โดยในขั้นตอนนี้ศาลจะกำหนด ค่าปรับรายวันให้เหมาะสมกับรายได้เฉลี่ยสุทธิต่อวันของผู้กระทำผิด โดยพิจารณาจากลักษณะ ส่วนตัวและฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนอาจนำรายได้ทรัพย์สิน หรือข้อพิจารณาอื่น ๆ มาใช้ ประกอบในการคำนวณอัตราค่าปรับต่อวันด้วย โดยการกำหนดอัตราค่าปรับรายวันจะต้อง ไม่กำหนดให้สูงเกินไปจนกระทั่งกระทบกระเทือนต่อการใช้ชีวิตในสังคมของผู้กระทำผิดจนทำให้ ไม่อาจบรรลุเป้าหมายของโทษได้

⁷⁹ German Criminal Code section 40.

3.2 ประเทศอังกฤษ

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศอังกฤษ มีความผูกพันอยู่กับหลักกฎหมายละเมิด และผู้ซื้อต้องระวัง ในการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศอังกฤษนี้ รัฐบาลมองเห็นความจำเป็นในการคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากปัจจัยสองประการ คือ สภาพการผลิต และการจำหน่ายเปลี่ยนแปลงไป มีการใช้วิธีโฆษณามากขึ้น และสินค้าในตลาดมีวิธีการผลิตที่สลับซับซ้อนใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ผู้บริโภคไม่สามารถรู้ได้ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าได้ด้วยตนเอง

หน่วยงานภาครัฐที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคของอังกฤษ สามารถแบ่งได้ สองระดับคือ ระดับส่วนรัฐบาลกลาง ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานราชการที่จัดทำนโยบายคุ้มครองผู้บริโภคในภาพรวมและในระดับท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้า และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกระทำก่อนและหลังการบริโภค รวมทั้งรับเรื่องราวร้องทุกข์ ตลอดจนการเจรจาอุทธรณ์ข้อพิพาท และในส่วนนโยบายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคเฉพาะด้านจะมีหน่วยงานเฉพาะดูแล การบริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักในอังกฤษนั้น ผลสำรวจของรัฐบาลประเทศอังกฤษพบว่า มีผู้ที่พยายามลดน้ำหนักหนึ่งในสามได้ลองใช้ยาลดความอ้วนที่อาจจะเป็นอันตรายซึ่งซื้อผ่านทางออนไลน์ โดยการสำรวจของหน่วยงานกำกับดูแลด้านยา และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ MHRA พบว่า 63% ของผู้ที่เคยกินยาลดน้ำหนักที่ซื้อทางออนไลน์ พบผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ท้องร่วง เลือดออก ตาพร่ามัว และปัญหาเกี่ยวกับหัวใจ ประมาณ 40% ของผู้ตอบแบบสอบถามกล่าวว่า ตนเคยใช้ยาลดความอ้วนโดยรู้ว่ามีความเสี่ยงต่อสุขภาพด้วย 62% ที่ทำเช่นนั้นเพราะพวกเขาสิ้นหวังในการลดน้ำหนัก⁸⁰

Lynda Scammell ผู้จัดการอาวุโสด้านนโยบายของหน่วยงานกำกับดูแลด้านยา และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (MHRA) ได้กล่าวว่า “วิธีลดน้ำหนักที่ปลอดภัยที่สุดคือการรับประทานอาหารที่ดี และออกกำลังกาย หากคุณมีข้อกังวลร้ายแรงเกี่ยวกับน้ำหนักของคุณ คุณควรปรึกษาแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพคนอื่น ยาลดความอ้วนอาจดูเหมือนเป็นวิธีแก้ปัญหารื่องน้ำหนักได้อย่างรวดเร็ว แต่บางชนิดก็มีส่วนผสมที่อันตรายมาก” เว็บไซต์หลายแห่งไม่ได้รับการควบคุม และยาลดน้ำหนักมักเป็นของปลอมและมีส่วนผสมที่ถูกห้าม เนื่องจากผลข้างเคียงที่เป็นอันตราย ตัวอย่างเช่น

⁸⁰ Sarah Marsh, (2017), One-third of UK dieters have used slimming pills bought online, Available from : <https://www.theguardian.com/society/2017/nov/30/uk-dieters-weight-loss-slimming-pills-bought-online-harmful-report> (2021,November 29)

คดีของ Eloise Parry⁸¹ อายุ 21 ปี จาก Shrewsbury ที่เสียชีวิตในปี 2015 หลังจากรับประทาน ยาลดน้ำหนัก ที่มีส่วนผสมของไดโนโตรฟินอล (DNP) ไปแปดแคปซูล โดย Bernard Rebelo ผู้จำหน่ายวัย 32 ปี ถูกตัดสินจำคุกที่ Old Bailey หลังจากถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานฆาตกรรมโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งก่อนหน้านี้เขาเคยถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานฆ่า Ms. Parry แต่ศาลอุทธรณ์ได้ส่งคำพิพากษาในชั้นต้นเพื่อขออุทธรณ์ โดยเขาถูกกล่าวหาว่าซื้อผงสีเหลืองจากโรงงานในจีนและขายให้กับผู้คนทั่วโลก รวมถึง Miss Parry ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคบูลิเมีย และกลายเป็นการเสพติดทางจิตใจ ต่อสารเคมีหลังจากที่เธอเริ่มใช้ยาในเดือนกุมภาพันธ์ 2015 และเสียชีวิตในโรงพยาบาลในเดือนเมษายนของปีนั้น

Mrs. Justice Whipple ได้พิพากษาว่า Rebelo ได้แสดงการเพิกเฉยต่อความเสี่ยงของการเสียชีวิตอย่างโจ่งแจ้ง โดยการขายสารที่ไม่เหมาะสำหรับการบริโภคของมนุษย์ การขาย DNP ให้เธอ เป็นสาเหตุ ทำให้เธอเสียชีวิต และได้กล่าวต่อไปอีกว่า Rebelo ได้สนับสนุนลูกค้ารายอื่นให้ซื้อผลิตภัณฑ์ของเขาโดยใช้การพุดคุยเรื่องการขายโดยประมาท แม้จะรับรู้ถึงอันตรายในโพสต์ออนไลน์ และใช้วิธีการทางธุรกิจที่ไม่ซื่อสัตย์ เช่น การปลอมแปลงบรรจุภัณฑ์ของ DNP ด้วยคำอธิบายที่เป็นเท็จก่อนขาย

ศาลได้ข้อมูลว่า ไดโนโตรฟินอล (DNP) หรือแป้งสีเหลืองนี้ ทำให้เพิ่มการเผาผลาญและลดไขมัน จึงมักถูกโฆษณาว่าเป็นผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ดร.ไซมอน ไรม์ส หนึ่งในผู้เขียนรายงาน กล่าวว่า อุณหภูมิที่พุ่งสูงจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อเซลล์ เช่น ในส่วนของกล้ามเนื้อ ไต และสมอง และผลข้างเคียงที่ทราบ ได้แก่ อวัยวะหลายส่วนลัมเหลว โคม่า และภาวะหัวใจหยุดเต้น

3.2.1 กฎหมายความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศอังกฤษนั้น แต่เดิมก่อนที่จะเป็นกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ (Product Liability) นั้น ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์จะเป็นไปตามกฎหมาย Common Law ทั่วไป โดยสามารถเรียกร้องได้ในมูลสัญญา ซึ่งหากจะเรียกร้องให้ต้องรับผิดชอบตามมูลสัญญานี้แล้ว ผู้เรียกร้องต้องมีนิติสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ที่ประสงค์เรียกร้อง หรือไม่ก็อาจเรียกร้องจากมูลละเมิดได้⁸²

⁸¹ BBC West Midlands, (2020), *Eloise Parry: Vulnerable woman died after taking diet pills*, Available from : <https://www.bbc.com/news/uk-england-shropshire-56332095> (2021, November 29).

⁸² พงษ์ศักดิ์ ขอดมณี, “การศึกษาวิจัยกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย”, (โครงการศึกษาวิจัย, 2547), น.6.

กฎหมายความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ในอังกฤษมาจากแหล่งที่มาสามแหล่ง ประการแรกคือกฎหมายสัญญา ในกรณีที่คู่สัญญาตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปทำสัญญา ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ชัดเจนของข้อตกลง ในสัญญาสำหรับการขายสินค้า ข้อกำหนดด้านนี้จะเสริมด้วยข้อกำหนดโดยนัย โดยพระราชบัญญัติการขายสินค้า ค.ศ. 1979 (ที่เกี่ยวข้องกับสัญญาระหว่างธุรกิจกับธุรกิจ) และพระราชบัญญัติสิทธิผู้บริโภค ค.ศ. 2015 (ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสัญญาระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค)

ประการที่สอง คือ กฎหมายทั่วไปของการละเมิด ผู้ที่เกี่ยวข้องในการผลิต นำเข้า และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อยู่ภายใต้หน้าที่ทั่วไปเพื่อหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากความประมาทเลินเล่อตามสมควร หน้าที่ขยายออกไปแต่ไม่จำกัดเฉพาะผู้บริโภค และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องไม่ทำการหลอกลวงหรือทำให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับการขายผลิตภัณฑ์ของตน

ประการที่สาม คือ กฎหมาย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสหภาพยุโรปเป็นส่วนใหญ่ และสร้างขึ้นจากสองเสาหลักของคำสั่งความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ ค.ศ. 1985 และคำสั่งด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป ค.ศ. 2001 คำสั่งเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในกฎหมายของอังกฤษโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 (CPA) และกฎระเบียบด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป ค.ศ. 2005 (GPSR) ตามลำดับ CPA กำหนดรูปแบบการชดเชยความรับผิดที่เข้มงวดสำหรับสินค้าที่มีข้อบกพร่อง และ GPSR กำหนดให้สินค้าอุปโภคบริโภคมีความปลอดภัย CPA และ GPSR ยังคงมีผลบังคับใช้แม้ว่าสหราชอาณาจักรจะออกจากสหภาพยุโรปก็ตาม⁸³

ประเทศอังกฤษ ใน Consumer Protection Act of 1987 บัญญัติไว้ในมาตรา 3 ว่า⁸⁴ สินค้ามีความชำรุดบกพร่อง หากว่าสินค้านั้นขาดความปลอดภัย อันพึงคาดหมายได้โดยบุคคลทั่วไป ซึ่งรวมถึงความปลอดภัยของชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิต หรือประกอบเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย และความปลอดภัยในบริบทของความเสียหายในอันที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ซึ่งใน

⁸³ Neil Beresford and Natasha Lioubimova, (2021), The Product Regulation and Liability Review: United Kingdom – England & Wales, Retrieved May 29 2021, From <https://thelawreviews.co.uk/title/the-product-regulation-and-liability-review/united-kingdom-england--wales>

⁸⁴ Consumer Protection Act of 1987 Section 3.

การพิจารณาว่าสินค้านั้น มีความปลอดภัยที่บุคคลทั่วไปพึงคาดหวังได้จากสินค้านั้นหรือไม่ จะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งรวมถึง⁸⁵

1. ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการนำสินค้านั้นออกสู่ตลาด เช่น การบรรจุภัณฑ์ การโฆษณา การให้รายละเอียดของข้อบ่งใช้และคำเตือนเกี่ยวกับสินค้านั้น ๆ โดยพิจารณาว่าคนทั่วไปสามารถคาดหวังจะได้รายละเอียดอะไรบ้าง เพื่อความปลอดภัยที่ตัวสินค้านั้นควรมี

2. มีการใช้สินค้าไปในทางที่ผิดหรือไม่ ซึ่งต้องดูข้อบ่งใช้ และคำเตือนเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ผลิตให้ไว้ โดยพิจารณาว่าคนทั่วไปจะคาดหวังว่า ควรมีรายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับสินค้านั้นอย่างไรบ้าง

3. เวลาที่มีการส่งมอบสินค้าว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่ก่อนการส่งมอบ หรือภายหลังการส่งมอบสินค้าของผู้ผลิต โดยผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบหากความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ก่อนการส่งมอบสินค้า

ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ใน Consumer Protection Act of 1987 (CPA) ประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติเป็นทางเลือกให้แก่ผู้เสียหายที่จะเรียกร้องให้ ผู้ที่ต้องรับผิดชอบที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่ตน โดยไม่เป็นการตัดสิทธิ์ที่จะเรียกร้องตามกฎหมายอื่น⁸⁶ ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ

- (1) ผู้ผลิต
- (2) ผู้ที่แสดงชื่อของตนลงบนสินค้า หรือใช้เครื่องหมายการค้าเกี่ยวกับสินค้า
- (3) ผู้ที่นำสินค้าเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าของตน ในการจะจำหน่ายสินค้านั้นแก่บุคคล

อื่น

(4) ผู้ขาย ในกรณีที่ผู้เสียหายร้องขอให้เปิดเผยถึงบุคคลในข้อ 1 ถึง 3 แต่ผู้ขายละเลยไม่ทำตามคำร้องขอ หรือไม่บ่งชี้ให้ทราบภายในเวลาอันสมควร

ในกรณีที่มิได้รับผิดหลายราย มาตรา 2(5) ได้บัญญัติให้บุคคลเหล่านั้นรับผิดชอบร่วมกัน

ขอบเขตของความรับผิด

ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยา และขอบเขตของความรับผิด ได้แก่

⁸⁵ รัชชิรา ตปนิยนันท์, “มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้า : ศึกษากรณีการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2552), น.70.

⁸⁶ Consumer Protection Act of 1987 Section 2.

1. ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

ตามกฎหมาย Consumer Protection Act ของอังกฤษ⁸⁷ ให้คำนิยาม ความเสียหาย ไว้ว่า หมายถึง อันตรายแก่ชีวิตและร่างกาย ซึ่งศาลของประเทศอังกฤษได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติว่า ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายทดแทนสำหรับความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความเสียหายในอนาคต เช่น การขาดประโยชน์ในการทำมาหาได้ในอนาคต การสูญเสียความสามารถในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดูของผู้ตายสามารถเรียกค่ารั้อุปการะได้ด้วย ปัจจุบันศาลอังกฤษยอมรับให้มีการจ่ายค่าเสียหายในเชิงลงโทษได้

ส่วนในกรณีความเสียหายทางจิตใจนั้น Consumer Protection Act⁸⁸ ได้บัญญัติว่า ให้ถือว่าการฟ้องร้องคดี Product Liability ตามบทบัญญัติใน Part 1 เป็นการฟ้องร้องคดีละเมิดโดยหลักทั่วไป แล้วศาลอังกฤษจะไม่ให้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายในทางจิตใจ เช่น ความทุกข์ ความเศร้าโศก ความเสียใจ แต่ถ้าเป็นความเสียหายแก่จิตประสาท ศาลจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายทางร่างกาย

2. ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

ใน Consumer Protection Act ของประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า⁸⁹ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง หรือเกิดขึ้นแก่ชิ้นส่วนที่ประกอบเป็นสินค้านั้น ไม่อยู่ภายใต้บังคับของ Product Liability Law ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินอื่นจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของ Consumer Protection Act กล่าวคือ⁹⁰

1. ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งโดยปกติแล้วเป็นทรัพย์สินอันพึงมีไว้เพื่อการใช้ การครอบครองหรือการบริโภคส่วนตัว
2. เป็นทรัพย์สินที่ผู้เสียหายเจตนาไว้เพื่อการใช้ การครอบครอง หรือการบริโภคส่วนตัว

อย่างที่ตามใน Consumer Protection Act of 1987 Section 5 (4) ได้ระบุไว้ว่า มูลค่าของความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินนั้นจะต้องไม่ต่ำกว่า 275 ปอนด์สเตอร์ลิง

⁸⁷ Consumer Protection Act of 1987 Section 5 (1).

⁸⁸ Consumer Protection Act of 1987 Section 6 (7).

⁸⁹ Consumer Protection Act of 1987 Section 5 (2).

⁹⁰ Consumer Protection Act of 1987 Section 5 (3).

3.2.2 ภาระการพิสูจน์

ศาลสูงของประเทศอังกฤษ ได้สร้างหลักเกณฑ์ในทางละเมิด โดยกำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังต่อผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Consumer) โดยไม่คำนึงว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีความปลอดภัยโดยสภาพหรือไม่ และในกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง โจทก์เพียงแต่พิสูจน์ความมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยประมาทเลินเล่อในการผลิตขั้นตอนใดอันเป็นการวินิจฉัยโดยการผลักภาระการพิสูจน์ไปให้จำเลยพิสูจน์ ซึ่งจำเลยจะต้องพิสูจน์หักล้างเพราะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว แต่การนำหลักการผลักภาระการพิสูจน์มาใช้ เป็นการใช้เฉพาะกรณีที่มีความเสียหายเกิดจากสินค้าที่อยู่ในความควบคุมของผู้ผลิตอย่างเด็ดขาด เช่น สินค้าที่บรรจุอยู่ในภาชนะมิดชิดและคาดหมายว่าสินค้านั้นจะถึงมือผู้บริโภคในสภาพเช่นเดียวกับที่ออกจากโรงงาน⁹¹

แม้ว่าผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง หรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นจะเป็นไปตามหลัก Strict Liability กล่าวคือ ไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบได้กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เป็นการเน้นเรื่องการชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยทั่วไปผู้เสียหายมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง และพิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และจิตใจของผู้เสียหาย และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น

Consumer Protection Act of 1987 (CPA) กำหนดความรับผิดชอบอย่างเข้มงวดต่อผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ค้าปลีกสำหรับการบาดเจ็บหรือความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีข้อบกพร่อง ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความผิดในส่วนของจำเลย ตราบเท่าที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผลิตภัณฑ์มีข้อบกพร่องและข้อบกพร่องดังกล่าวทำให้ได้รับบาดเจ็บหรือเกิดความเสียหาย⁹²

ข้อยกเว้นความรับผิด

กฎหมายของประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ใน Consumer Protection Act of 1987⁹³ ดังนี้

1. ความชำรุดบกพร่องดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะการปฏิบัติตามบทบังคับของกฎหมาย
2. จำเลยไม่ได้นำสินค้านั้นออกสู่ตลาด
3. จำเลยไม่ได้จำหน่ายสินค้านั้นไปในทางธุรกิจของจำเลย หรือเพื่อผลกำไร

⁹¹ มัชฌานา พรหมพะงาพันธุ์, ปัญหาการฟ้องคดีให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบต่อผู้บริโภค, 2550, น.68.

⁹² อ้างแล้ว, เจริงรรถที่ 82.

⁹³ Consumer Protection Act of 1987 Section 4.

4. ความชำรุดบกพร่องนั้น ไม่ได้มีอยู่ในขณะที่มีการขาย หรือส่งมอบสินค้า ซึ่งกรณีนี้จะต้องรวมถึงความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นจาก Normal wear and tear และการติดตั้งที่ไม่ถูกต้องด้วย

5. ระดับของความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในขณะนั้นยังไม่อยู่ในระดับที่จะทำให้สามารถคาดหมายได้ว่า ผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันนั้นจะตรวจพบความชำรุดบกพร่องดังกล่าวหากว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ในขณะที่สินค้านั้นอยู่ในความควบคุมของตน

6. กรณีที่ชิ้นส่วนของสินค้าใดชำรุดบกพร่องและเป็นเหตุให้สินค้าชิ้นสุดท้ายชำรุดบกพร่องผู้ผลิตชิ้นส่วนดังกล่าวไม่ต้องรับผิดชอบ ถ้าพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าชิ้นสุดท้ายหรือเป็นเพราะคำสั่งของผู้ผลิตสินค้าชิ้นสุดท้าย

3.2.3 ความรับผิดชอบของผู้ผลิตและผู้จำหน่าย

ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ในสหภาพยุโรปเป็นไปตามข้อกำหนดความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ Product Liability Directive แม้ว่าจะมีกฎหมายจำนวนมากที่ใช้กับผลิตภัณฑ์ที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอยู่ในภาคส่วนที่เฉพาะเจาะจง แต่ข้อกำหนดทั่วไปของความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ได้ระบุไว้ในกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป (GPSR)

กฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป (GPSR) ให้อำนาจในการบังคับใช้เป็นวงกว้าง และเป็นพื้นฐานหลักในการรับรองความปลอดภัยของสินค้าอุปโภคบริโภค โดยกำหนดการควบคุมบางอย่างผู้ผลิตและผู้จำหน่าย (รวมถึงกรรมการ ผู้จัดการ หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันซึ่งรวมถึงในบางกรณี) สิ่งเหล่านี้ทำให้มั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่มีไว้สำหรับหรือมีแนวโน้มที่จะใช้ โดยผู้บริโภคภายใต้สภาวะปกติหรือที่คาดการณ์ได้อย่างเหมาะสมว่ามีความปลอดภัย กล่าวคือ เพื่อให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์ของตนปลอดภัย หากผลิตภัณฑ์ไม่ปลอดภัย GPSR อนุญาตให้ศาลปรับ หรือในบางกรณีอาจถึงขั้นถูกจำคุก⁹⁴ GPSR ได้กำหนดด้านความปลอดภัยทั่วไปสำหรับผู้ผลิต โดยกำหนดให้ พวกเขาสามารถวางผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยออกสู่ตลาดได้ และผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องปลอดภัยภายใต้สภาวะการใช้งานปกติ หรือที่คาดการณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่แสดงความเสี่ยง หรือความเสี่ยงขั้นต่ำที่เข้ากันได้กับการใช้ผลิตภัณฑ์เท่านั้นถือว่ายอมรับได้ และสอดคล้องกับการป้องกันระดับสูง สำหรับความปลอดภัย และสุขภาพของบุคคล⁹⁵ GPSR มีการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในการประเมินความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์จะถือว่าปลอดภัยรวมทั้งระบุประเภทของความประหลาดที่ถือเป็นการผิดและอาจได้รับโทษปรับ หรือโทษจำคุกได้

⁹⁴ General Product Safety Requirements Regulation 20.

⁹⁵ General Product Safety Requirements Regulation 2.

GPSR ยังควบคุมการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยด้วยการค้นพบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยต้องได้รับแจ้งไปยัง Trading Standards ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่บังคับใช้กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ในอังกฤษ มาตรฐานการซื้อขายกำหนดขั้นตอนที่ควรทำ นับตั้งแต่การถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร การดำเนินการนี้ไม่รวมถึงการแจ้งเตือนภัยเร่งด่วนสำหรับสินค้าที่มีโชอาหารอีกต่อไป ในทางกลับกันระเบียบการจัดการความปลอดภัยกระบวนการผลิต กำหนดให้รัฐมนตรีต่างประเทศจัดตั้งและดำเนินการฐานข้อมูลของตนเอง ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับการเฝ้าระวังตลาดและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

ผู้ใดวางผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ตลาดถือเป็นการละเมิด GPSR ซึ่งรวมถึงผู้ผลิตในสหราชอาณาจักร บริษัทที่วางชื่อบนผลิตภัณฑ์ บริษัทที่ปรับสภาพผลิตภัณฑ์ โดยที่ผลิตภัณฑ์ไม่ได้ผลิตในสหราชอาณาจักร ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในสหราชอาณาจักร และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ การฝ่าฝืน GPSR ถือเป็นความผิดทางอาญาที่เข้มงวด ซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุด 12 เดือน ปรับ 20,000 ปอนด์ หรือทั้งจำทั้งปรับ เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลยพินิจว่าจะดำเนินคดีหรือไม่ และจะพิจารณาขั้นตอนใด ๆ ที่บริษัทได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเสี่ยงที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย

GPSR ยังกำหนดภาระหน้าที่อื่น ๆ หลายประการสำหรับผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมถึงข้อผูกมัดเกี่ยวกับผู้จัดจำหน่าย ที่จะไม่โฆษณาหรือจัดหาผลิตภัณฑ์ที่ทราบหรือควรทราบว่าไม่ปลอดภัย โดยมีโทษสูงสุด คือ จำคุก 12 เดือน ปรับ 20,000 ปอนด์ หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶ และความรับผิดทางอาญาหากผลิตภัณฑ์เป็นสาเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ชีวิต มีความเป็นไปได้เพิ่มเติมที่ผู้อยู่ในอุปการะเรียกร่องภายใต้พระราชบัญญัติอุบัติเหตุร้ายแรง พ.ศ. 2519 ต้องมีการพิจารณากับกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป (GPSR) ด้วย ซึ่งความผิดสามารถถูกลงโทษปรับหรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ ความรับผิดทางอาญาภายใต้พระราชบัญญัติการฆาตกรรมและการฆาตกรรมภายในองค์กร พ.ศ. 2550 อาจส่งผลให้ต้องเสียค่าปรับไม่จำกัดจำนวนตามผลประกอบการของบริษัทจึงเห็นได้ชัดว่า สิ่งนี้อาจส่งผลให้มีการปรับเงินเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่มีดุลยพินิจว่าจะดำเนินคดีหรือไม่ และจะพิจารณาขั้นตอนใด ๆ ที่บริษัทได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเสี่ยงที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย และบุคคลที่ละเมิดสามารถหลบหนีความรับผิดโดยแสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินการตามสมควรเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำผิดแล้ว

ความประมาทเลินเล่อและการใช้ในทางที่ผิด

การกระทำโดยประมาทของผู้บริโภคเองหรือการใช้ผลิตภัณฑ์ในทางที่ผิดอาจเป็นการแก้ต่างความรับผิดในการละเมิด ในสัญญา (ในกรณีที่มีความรับผิดคู่ขนานในการละเมิด) และ

⁶ อ่างแล้ว, เซงอรรถที่ 75.

ภายใต้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 (CPA) ความประมาทเลินเล่อของผู้บริโภคอาจร้ายแรงถึงขั้นทำลายห่วงโซ่ของสาเหตุระหว่างการทำผิดและความเสียหาย ในกรณีนี้ผู้ผลิตจะไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ในกรณีที่ร้ายแรงน้อยกว่า การเรียกร้องของผู้บริโภคจะลดลงตามสัดส่วนการมีส่วนได้ส่วนเสียโดยประมาทของผู้บริโภคเองต่อการบาดเจ็บหรือความเสียหาย⁹⁷

3.2.4 มาตรการลงโทษทางอาญา

มาตรการทางอาญาของประเทศอังกฤษนั้นได้มีการกำหนดรูปแบบของโทษที่จะบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดไว้หลากหลาย และยังมีการกำหนดมาตรการเสริม หรือมาตรการที่จะใช้ควบคู่ไปกับการบังคับโทษ เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคลและลักษณะความผิดความร้ายแรงของความผิดแต่ละความผิดด้วย โดยบางฐานความผิดก็กำหนดโทษไว้ตายตัว แต่บางความผิดก็จะกำหนดโทษขั้นสูง หรือก็จะเป็นโทษขั้นต่ำไว้ เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ศาลนั้นสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิดและสภาพของตัวผู้กระทำความผิด โดยจะคำนึงถึงเป้าหมายในการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัย และแก้ไขฟื้นฟูตัวผู้กระทำความผิด โดยกระบวนการนี้จะเรียกว่า กระบวนการกำหนดโทษ sentencing process

1. รูปแบบของโทษตามกฎหมายประเทศอังกฤษ⁹⁸

1) โทษจำคุก

ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ โทษจำคุกจะนำมาใช้กับความผิดที่ศาลบัญญัติทุกความผิด ส่วนความผิดที่กฎหมายบัญญัติ จะลงโทษจำคุกก็ต่อเมื่อกฎหมายนั้น ๆ ได้ระบุให้มีโทษจำคุกโดยโทษจำคุกตามกฎหมายของอังกฤษนั้นมีอยู่หลากหลายรูปแบบ

(1) โทษจำคุกซึ่งมีระยะเวลาน้อยกว่า 12 เดือน

กล่าวคือ ศาลมีอำนาจมีคำสั่งพิพากษา ให้ลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลาน้อยกว่า 12 เดือน แก่ผู้กระทำความผิดได้ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยต้องกำหนดให้ระยะเวลาน้อยสุด 28 สัปดาห์ แต่ไม่เกิน 51 สัปดาห์ต่อหนึ่งฐานความผิด และต้องไม่เกินระยะเวลาสูงสุดที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

⁹⁷ Neil Beresford and Natasha Lioubimova, The Product Regulation and Liability Review: United Kingdom – England & Wales, 2020.

⁹⁸ คณพล จันทน์หอม และคณะ, “การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีได้มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย.” บทความวิจัย (สำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2556), น.2.

โดยศาลจะต้องมีคำสั่ง custody plus order เพื่อกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องปฏิบัติตาม หลังจากได้รับการปล่อยตัวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(2) คำสั่งให้จำคุกผ่อนส่ง หรือจำคุกสุดสัปดาห์

เป็นการลงโทษจำคุกแบบใหม่ โดยผู้ถูกลงโทษจะต้องไปเข้าคุกในวันหยุด หรือในระหว่างสัปดาห์ ซึ่งหมายความว่า แม้จะถูกจำคุกแต่ก็สามารถทำงานได้ตามปกติ หรือดูแลครอบครัวได้ การลงโทษจำคุกผ่อนส่งนี้ใช้เมื่อศาลลงโทษจำคุกระยะสั้น และผู้ที่จะได้รับโทษนี้ต้องมีความยินยอมด้วย ถ้าหากผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมก็จะได้รับโทษจำคุกตามปกติ และศาลอาจมีการกำหนดเงื่อนไขการขออนุมัติที่อาจใช้ได้ในกรณีคำสั่งให้จำคุกผ่อนส่ง หรือจำคุกสุดสัปดาห์

(3) คำพิพากษาให้รอการลงโทษจำคุก

เป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 28 สัปดาห์ แต่ไม่เกินกว่า 51 สัปดาห์ และกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาตั้งแต่ 2 คำพิพากษาเป็นต้นไปในคราวเดียวกันและศาลจะมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษได้นั้นก็ต่อเมื่อระยะเวลาการลงโทษตามคำพิพากษารวมแล้วไม่เกิน 65 สัปดาห์ และศาลอาจมีคำสั่งกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างภายในช่วงเวลาที่ศาลกำหนด

2) โทษกักขัง

โทษนี้จะนำมาใช้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดลงมือกระทำในขณะที่อายุ ยังไม่เกิน 18 ปี โดยที่โทษกักขังนี้มีระยะเวลาไม่เกินโทษจำคุกที่ศาลสามารถใช้กับผู้กระทำความผิดในขณะอายุ ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ในฐานความผิดเดียวกัน

3) ศาลให้ลงโทษในชุมชน

ศาลจะมีคำสั่งให้ลงโทษในชุมชนก็ต่อเมื่อศาลเห็นว่าความผิดนั้นมีความร้ายแรงเพียงพอสำหรับการใช้คำพิพากษาลงโทษโดยชุมชน และศาลต้องพิจารณาแล้วเห็นสมควรว่ามีความเหมาะสมที่สุด ที่จะบังคับแก่ผู้กระทำความผิด และเทียบเท่าได้กับความร้ายแรงของความผิดที่เกิดขึ้นด้วยศาลไม่อาจมีคำพิพากษาลงโทษโดยชุมชนได้หากว่า

- (1) ความผิดนั้นมีกฎหมายกำหนดคำพิพากษาไว้แน่นอนตายตัวแล้ว
- (2) กรณีการมีคำพิพากษาจำคุกในความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนในบางฐานความผิด
- (3) กรณีการมีคำพิพากษาจำคุกในกรณีกระทำความผิดซ้ำหรือผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่

18 ปีขึ้นไป

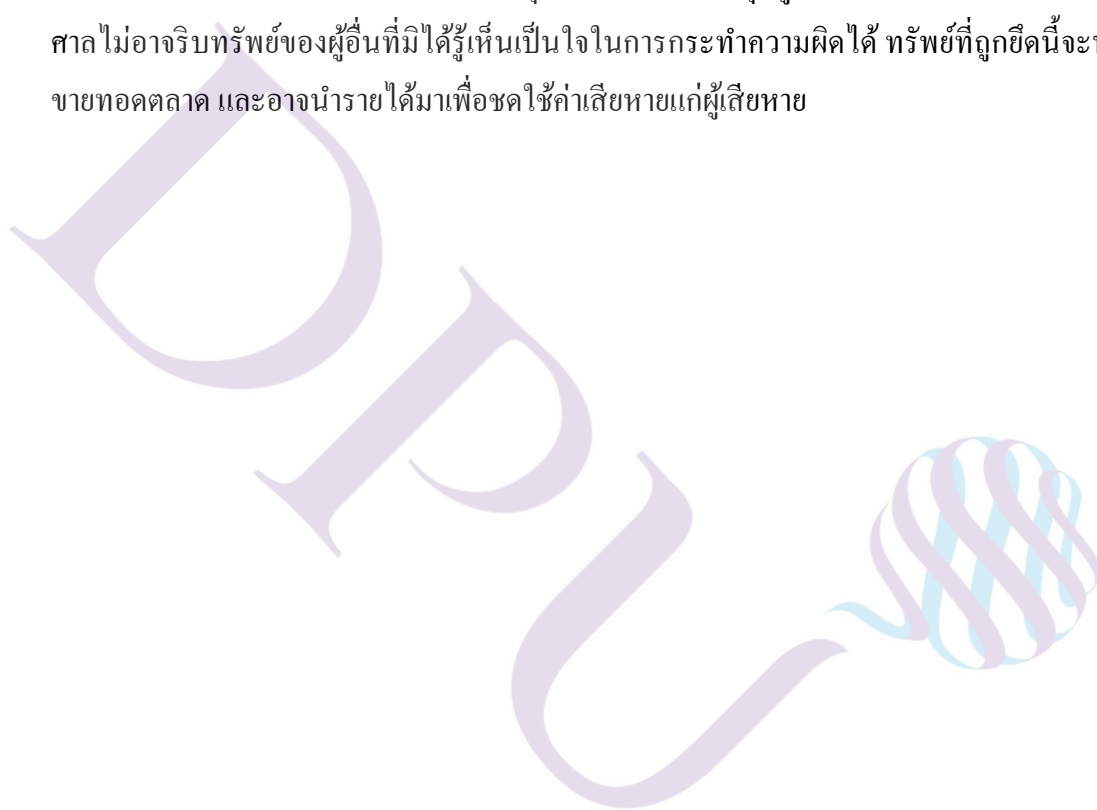
- (4) ความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณะบางฐานความผิด

4) โทษปรับ

เป็นโทษที่ผู้ได้รับจะต้องนำเงินมาชำระต่อศาล โดยโทษปรับจะนำมาใช้กับทุกฐานความผิด ยกเว้นความผิดที่มีโทษกำหนดไว้แน่นอน ใช้กับผู้กระทำความผิดทุกคน หากเป็นเด็กอายุระหว่าง 10 – 15 ปี ศาลอาจสั่งให้บิดามารดาชำระค่าปรับแทนได้ และในการกำหนดค่าปรับนั้นศาลต้องพิจารณาถึงความสามารถทางการเงินของผู้กระทำ

5) โทษริบทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด

กล่าวคือ เป็นคำสั่งให้ริบทรัพย์ที่ผู้กระทำความผิดใช้ในการกระทำความผิด หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิด คำสั่งนี้ใช้กับทุกความผิดและกับทุกผู้กระทำความผิด โดยไม่จำกัดอายุศาลไม่อาจริบทรัพย์ของผู้อื่นที่มีได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดได้ ทรัพย์ที่ถูกยึดนี้จะนำไปขายทอดตลาด และอาจนำรายได้มาเพื่อชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย

บทที่ 4

บทวิเคราะห์มาตรการบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบจากความเสียหาย ที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ปัญหาเรื่องความสวยงามและบุคลิกภาพ ยังเป็นสิ่งที่มีมนุษย์เราส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ และหนึ่งในปัญหาด้านความสวยงามที่หลายคนมีความวิตกกังวล และต้องการแก้ไข นั่นก็คือเรื่องรูปร่าง ความงามรูปร่างผอมเพรียวเป็นสิ่งที่คนในสังคมนิยมกันทุกยุคทุกสมัย โดยลักษณะความนิยมเหล่านี้มักจะถูกถ่ายทอดมาจากอิทธิพลทางสื่อ สังคมออนไลน์ จากดารา นักร้องที่ชื่นชอบ หรือจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ค่านิยมของคนในสังคมปัจจุบัน เกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอกส่งผลกระทบต่อการค้าปลีกในสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้หญิงที่ต้องมีรูปร่างผอมเพรียว จึงจะถือว่าเป็นคนที่มีรูปร่างดี เป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นหันมาสนใจในรูปร่างมากขึ้น แต่การบริโภคของคนในสังคมในขณะนี้ส่วนใหญ่จะไม่คำนึงถึงหลักโภชนาการ หรือการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ มักจะเน้นความสะดวกสบายเป็นหลัก ทานผักผลไม้ไม่ค่อยเน้นทานอาหารจำพวกแป้งมากขึ้น ทำให้ปัญหาที่ตามมาก็คือ ปัญหาเรื่องน้ำหนักตัวเกินมาตรฐาน หรือความอ้วน จึงทำให้มีสินค้าจำพวกยาลดน้ำหนัก อาหารเสริม หรือวิตามินที่ช่วยลดสัดส่วนออกมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ถือเป็นวิธีลัดในการสร้างหุ่นสวย แต่ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นหรือที่เรียกว่า ยาลดน้ำหนัก หรือยาลดความอ้วน ก็มีทั้งที่มีมาตรฐานและที่เป็นยาอันตราย

ความต้องการโดยส่วนใหญ่ของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ของผู้ชายมักจะต้องการลดพุง ในขณะที่ผู้หญิงส่วนมาก มักจะมีปัญหาเรื่องรูปร่าง และต้องการที่จะลดสัดส่วนหน้าท้อง และลดต้นขา แม้ว่าทุกคนจะรู้เป็นอย่างดีว่า การออกกำลังกาย และเลือกเมนูอาหารลดน้ำหนักจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพื่อลดน้ำหนัก แต่ว่าคนเราก็มักจะใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน ความพยายาม และวินัยที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ผลิตภัณฑ์จำพวกอาหารเสริมลดน้ำหนัก หรือ ยาลดความอ้วน จึงเข้ามามีบทบาทเพื่อช่วยการควบคุมน้ำหนักส่วนเกิน นับว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ที่อยากลดน้ำหนัก เพราะคิดว่าแค่งินยา หรืออาหารเสริม หรือสมุนไพรก็สามารถทำให้ผอม หรือมีรูปร่างที่เล็กลง แต่ใครจะรู้ว่าการบริโภคผลิตภัณฑ์เหล่านั้น อาจจะทำให้ได้รับอันตรายจากการใช้ผลิตภัณฑ์จนถึงขั้นเสียชีวิตเลยก็ได้ ตามที่เราเคยเห็นในข่าวมาบ้างแล้ว ว่าการบริโภคผลิตภัณฑ์เหล่านั้น ทำให้เสียชีวิตได้ เพราะ ยา หรือผลิตภัณฑ์เหล่านั้นที่มีขายอยู่ในท้องตลาด จะทำให้เราอดอาหารไม่รู้สึกหิว ประกอบกับอาการกดทับประสาทส่วนกลางทำให้มีการทำงานผิดปกติ จนเป็นเหตุทำให้ระบบ

ไหลเวียนเลือดไปหล่อเลี้ยงหัวใจ สมอง หรือ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไม่เพียงพอ ส่งผลให้ร่างกายทำงานหนักจนอาจเกิดอาการช็อก และทำให้เสียชีวิตไปในที่สุดได้ ซึ่งในปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ลดความอ้วนเยอะแยะมากมายหลายรูปแบบ มีทั้งแบบเม็ด แบบน้ำ หรือแบบชงดื่ม โดยผู้บริโภคนั้นมักลืมคำนึงถึงอันตรายจากการใช้ยา ที่อาจส่งผลเสียต่อร่างกายในหลาย ๆ ด้าน หรือหนักสุดก็ถึงขั้นทำให้เสียชีวิตได้

จึงทำให้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ฉบับนี้ถูกตราขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างการให้ความคุ้มครองและให้การเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการใช้สินค้าที่มีความบกพร่องเพราะกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นกฎหมายลักษณะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีพื้นฐานของหลักความผิดโดยกำหนดให้โจทก์มีการพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลย ซึ่งเป็น สิ่งที่ทำให้ยากเพราะกระบวนการผลิตและจำหน่ายสินค้าในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อน ทั้งข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสินค้าและกระบวนการผลิตที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตฝ่ายเดียว

บทบัญญัติทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี (Strafgesetzbuch) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความเสี่ยงในความรับผิดชอบสำหรับการบาดเจ็บส่วนบุคคลโดยประมาทหรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตทราบว่าผลิตภัณฑ์ของตนมีข้อบกพร่อง แต่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการด้านความปลอดภัยที่จำเป็น หากมีความจำเป็นต้องเรียกคืนผลิตภัณฑ์ แต่ผู้ผลิตไม่ดำเนินการเรียกคืนหรือดำเนินการแก้ไขอื่น ๆ ทั้งผู้ผลิตและผู้บริหารอาจถูกเรียกค่าเสียหายสำหรับการไม่ดำเนินการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจส่งผลให้มีบทลงโทษเพิ่มเติมสูงถึง 100,000 ยูโร ผลที่ตามมาที่เข้มงวดที่สุดภายใต้กฎหมายอาญาซึ่งการจำคุก⁹⁹ ในกรณีที่ผู้ประกอบการแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ลดความอ้วนไม่ได้เป็นสินค้าไม่ปลอดภัย หรือผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ไม่กำหนดข้อยกเว้น ไม่ต้องรับผิดชอบผู้ประกอบการกรณีผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย หรือกำหนดว่าให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้อง และชัดเจนตามสมควรแล้ว เพียงแต่กำหนดให้เป็นเหตุการณ์ลดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการลงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเต็มจำนวน แต่หากกรรมการหรือผู้บริหารกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือเจตนาในการผลิตสินค้าอันตราย และพฤติกรรมนี้ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บส่วนบุคคล โทษจำคุก อาจกำหนดได้ถึง 15 ปี บทลงโทษจะมากน้อยเพียงใด จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และข้อเท็จจริงของคดีแต่ละคดี

⁹⁹ อิงอร์ จินตนาเลิศ, “ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย”, สำนักกฎหมายต่างประเทศ, น.23.

ในประเทศอังกฤษนั้น กฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป (GPSR) ให้อำนาจในการบังคับใช้เป็นวงกว้าง และเป็นพื้นฐานหลักในการรับรองความปลอดภัยของสินค้าอุปโภคบริโภค โดยกำหนดการควบคุมบางอย่างผู้ผลิตและผู้จำหน่าย เพื่อให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์ของตนปลอดภัยและหากผลิตภัณฑ์ไม่ปลอดภัย GPSR อนุญาตให้ศาลปรับ หรือในบางกรณีอาจถึงขั้นถูกจำคุกได้ โดยในกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป จะระบุประเภทของความประทุษร้ายที่จะถือเป็นความผิดและอาจได้รับโทษปรับ หรือโทษจำคุกไว้ บุคคลใดก็ตามที่วางผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยออกสู่ตลาดถือเป็นการละเมิดกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป ซึ่งการฝ่าฝืนกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไปถือเป็นความผิดทางอาญาที่เข้มงวดซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุด 12 เดือน ปรับ 20,000 ปอนด์¹⁰⁰ หรือทั้งจำทั้งปรับ เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลยพินิจว่าจะดำเนินคดีหรือไม่ และจะพิจารณาขั้นตอนใด ๆ ที่บริษัทได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเสี่ยงที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการ ต่อความเสียหายที่เกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินอันเกิดจากความบกพร่องของสินค้า โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับ ซึ่งมีผลทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงบกพร่องของสินค้า เพียงแต่นำสืบว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการเท่านั้น ส่วนผู้ประกอบการจะต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม และกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์นั้นไม่ได้เป็นสินค้าที่มีความบกพร่อง หรือผู้เสียหายรู้ถึงความบกพร่องของสินค้านั้นอยู่แล้ว หรือความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาที่ไม่ถูกต้อง

นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดที่กำหนดไว้แล้ว ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจได้ ในกรณีที่ความเสียหายต่อจิตใจนั้นเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อสุขภาพ ร่างกาย หรืออนามัยของผู้เสียหาย และในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย โดยให้บุคคลอื่น คือ สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหาย อาจเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้¹⁰¹ การกำหนดเรื่องค่าสินไหมทดแทน เพื่อการลงโทษในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้ถึงความบกพร่องของสินค้านั้นอยู่แล้ว หรือไม่ได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้

¹⁰⁰ Neil Beresford and Natasha Lioubimova, (2021), The Product Regulation and Liability Review: United Kingdom – England & Wales, Retrieved May 29 2021, From <https://thelawreviews.co.uk/title/the-product-regulation-and-liability-review/united-kingdom-england--wales>

¹⁰¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11

เช่นนั้นภายหลังการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการนั้น กระทำความผิดอีกหรือไม่ให้ ผู้ประกอบการอื่นกระทำความ

ประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดบทลงโทษไว้หากมีการฝ่าฝืนกฎหมายในแต่ละเรื่อง เช่น การโฆษณาเกินจริง การโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณ การใช้สารอันตรายที่เป็นส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเพื่อผลลัพธ์ที่เร็วขึ้น เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ยังคงพบเห็นการฝ่าฝืนอยู่ตลอดมา ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าบทลงโทษนั้นยังคงไม่มีความรุนแรง มากพอ หรือยังไม่เหมาะสมกับความผิดนั้น ๆ ที่จะทำให้ผู้ผลิตเกรงกลัวต่อกฎหมาย หรือควรใช้ ความระมัดระวังให้เพียงพอต่อการผลิต จำหน่าย หรือโฆษณาชักชวน หรือเห็นความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับ

4.1 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ในกรณีดังกล่าวนี้ ได้มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ที่ได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ลด น้ำหนักหลายฉบับได้แก่

1. พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

กฎหมายฉบับนี้ได้มีมาตรการให้การคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคมากขึ้น โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ นำหลักแนวคิดและทฤษฎีมาปรับใช้ ดังนี้

1.1 หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability)

หมายถึง การกำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ เพียงแต่สินค้านั้นได้ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้เสียหายผู้ประกอบการก็ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ก็มีข้อยกเว้น ได้ในบางประการให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิด ซึ่งจะแตกต่างไปจากความรับผิดโดยเด็ดขาด (Absolute liability) หลักนี้เป็นการยกเว้นหลักในกฎหมายละเมิดซึ่งต้องพิสูจน์ความรับผิดว่าต้อง กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ¹⁰² ซึ่งในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดว่า¹⁰³ ให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดต่อความ

¹⁰² มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะศึกษา, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่ เกิดขึ้นจากสินค้า, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการกฤษฎีกา, 2544), น. 3.

¹⁰³ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5

เสียหายที่เกิดจากความบกพร่องของสินค้า และสินค้านั้นได้ขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

1.2 หลัก res ipsa loquitur

ซึ่งมีผลทำให้ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายลดลง แทนที่ผู้เสียหายต้องมีภาระพิสูจน์ว่าผู้ผลิตสินค้าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ¹⁰⁴ ให้เป็นไปตามกฎหมายแพ่งว่าด้วยสัญญาหรือละเมิด และต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ที่กำหนดว่า ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ผู้นั้น มีภาระการพิสูจน์ แต่ผู้เสียหายพิสูจน์เพียงว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการซึ่งตามมาตรา 6 ได้กำหนดว่า ผู้เสียหายพิสูจน์เพียงว่าได้รับผลกระทบจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นกระทำเป็นปกติทั่วไป แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าของผู้ประกอบการบุคคลใดเป็นคนทำให้เกิดความเสียหาย

1.3 หลักบุคคลในห่วงโซ่ของระบบการจัดจำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม

อาทิ เช่น ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก เป็นต้น¹⁰⁵ เดิมเรื่องความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างผู้ผลิตที่แท้จริงกับผู้ผลิตตามความหมายของกฎหมายนั้น ไม่ถือว่าเป็นลูกหนี้ร่วม การนำหลักนี้มาใช้จึงเป็นทางเลือกของผู้เสียหายที่จะฟ้องบุคคลให้ร่วมกันรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น มาตรา 4 ได้กำหนดคำนิยามของผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้าผู้ขายสินค้า และผู้ซึ่งใช้ชื่อทางการค้า เป็นต้น ประกอบกับมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ 2551 ได้กำหนดให้ เมื่อเกิดความเสียหายจากสินค้าต่อบุคคลอื่น ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ

1.4 หลักค่าเสียหายทางจิตใจ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ

1.4.1 หลักค่าเสียหายทางจิตใจ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้เพิ่มบทนิยามคำว่า ความเสียหายต่อจิตใจ ไว้ชัดเจนว่า หมายถึง ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน¹⁰⁶ เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาล ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจ แม้มาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะได้กำหนดว่า ในกรณีที่บุคคลเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย ผู้เสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยก็ได้

¹⁰⁴ ศักดา ธนิตกุล, คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), น. 46.

¹⁰⁵ อ่างแล้ว, เชิงอรรถที่ 102, หน้า 49.

¹⁰⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4

แต่ในทางปฏิบัติของศาลในคดีแพ่งไม่เคยพิพากษาให้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจตามคำขอของผู้เสียหายแต่อย่างใด โดยอ้างว่าไม่มีกฎหมายให้อำนาจเรียกค่าเสียหายดังกล่าวได้

1.4.2 หลักค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive damages) เป็นค่าความเสียหายที่เกิดจากการทำละเมิดที่กำหนดให้ผู้ที่ถูกกระทำละเมิดนั้นต้องชดใช้ให้แก่บุคคลที่ได้รับ ความเสียหาย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้ถูกกระทำละเมิดมีเฉพาะในทางหนึ่งเพียง อย่างเดียว ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในการชดใช้เยียวยาความเสียหาย เพื่อเป็นการลงโทษและยับยั้งป้องปรามผู้กระทำละเมิดที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น อีกทั้ง เป็นการทำให้กฎหมายแพ่งเอกชนมีสภาพบังคับ เพราะการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นมาตรการจูงใจให้ ผู้เสียหายผู้ถูกกระทำละเมิดนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลมากขึ้น และทำให้บุคคลเกิดความเกรงกลัวต่อ กฎหมายบ้านเมือง มากขึ้นด้วย¹⁰⁷ ซึ่งในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดจำนวนสูงสุดของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ เป็นจำนวนไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง¹⁰⁸

1.5 การกำหนดอายุความที่ยาวกว่ากฎหมายละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พานิชย์และยังได้กำหนดอายุความในพฤติการณ์พิเศษ ตามมาตรา 12¹⁰⁹

1.5.1 อายุความปกติ

- 3 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการ
- 10 ปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้า

1.5.2 อายุความพฤติการณ์พิเศษ เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรือ อนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหาย กำหนดไว้ 3 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการ แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

1.6 การยกเว้นหลักบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันที่จะทำสัญญากันตาม หลัก Freedom of contract เมื่อตกลงกันเช่นใด ก็ต้องบังคับเช่นนั้น โดยเคร่งครัด ถ้าสินค้าที่ซื้อขาย กันบกพร่อง ก็เป็นเรื่องที่ผู้ซื้อต้องรับภาระในความเสียหายนั้น เนื่องจากตนสมัครใจเลือกซื้อสินค้านั้นเอง ตามหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” Caveat Emptor หรือ Let the buyer beware¹¹⁰

¹⁰⁷ สุรชัย พ่วงชูศักดิ์, “ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ : การนำมาใช้ในระบบกฎหมายไทย (Punitive Damages : Applicability and Practicability in Thai Legal System)”, คุลพาท 2, ปี53, น.90 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2549)

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

¹¹⁰ วิษย์ จีระแพทย์ “กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โภคภัณฑ์การโฆษณา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), น. 91 - 92.

อีกทั้ง เป็นการยกเว้น มาตรา 151 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกำหนดว่า บุคคลสามารถทำข้อตกลงล่วงหน้ายกเว้นหรือจำกัดความรับผิดได้ ตราบเท่าที่ข้อตกลงดังกล่าวนั้น ไม่ขัดหรือแย้ง ต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่ง กฎหมายได้กำหนดข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหายจากความบกพร่องของสินค้า จะอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้¹¹¹

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบไปด้วย

2.1 กฎหมายว่าด้วยเรื่องซื้อขาย

เป็นกฎหมายที่สามารถใช้บังคับการทำนิติกรรมกรซื้อขายระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น กล่าวคือ ผู้ขายต้องเป็นผู้ผลิตสินค้าหรือเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์สินค้าเอง และทำการขายเองให้แก่ ผู้ซื้อ โดยตรง หากผู้ซื้อได้รับความเสียหายจากสินค้าแล้ว จึงจะใช้สิทธิฟ้องผู้ขายตามสัญญาซื้อขาย ที่มีอยู่ แต่ปัจจุบันการซื้อขายสินค้ามิได้กระทำกันแบบชั้นเดียวเช่นในอดีต มีการพัฒนารูปแบบการ ซื้อขายเป็นหลายชั้นกว่าจะถึงมือผู้บริโภคต้องผ่านกระบวนการจำหน่ายหลายทอด อีกทั้ง ผู้ขาย สินค้าก็อาจไม่ใช่ผู้ผลิตสินค้า ดังนั้น บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องสัญญาจึงให้สิทธิผู้ซื้อฟ้องเรียก ค่าเสียหายเฉพาะจากผู้ขายสินค้าที่จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้ซื้อเท่านั้น¹¹²

2.2 กฎหมายว่าด้วยเรื่องละเมิด

เป็นกฎหมายที่สามารถใช้เป็นหลักกฎหมายในการฟ้องผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้า ให้ ร่วมรับผิดกับผู้ขายได้ก็ตาม แต่ก็เป็นการละเมิดของผู้ซื้อสินค้าที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ผู้ผลิตสินค้าหรือ ผู้นำเข้ากระทำให้โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำให้สินค้าก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค หรือ ผู้เสียหายอย่างไรซึ่งเป็นไปตามหลักความรับผิดเมื่อมีความผิด (Fault Theory) จึงเป็นการยากที่ผู้ซื้อ หรือผู้บริโภคจะพิสูจน์ได้ เนื่องจากในปัจจุบันกระบวนการผลิตสินค้ามีความสลับซับซ้อน มีการใช้ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ สูงขึ้น ทั้งเป็นการยากที่จะตรวจพบว่าสินค้าใดเป็น สินค้าที่ไม่ปลอดภัย¹¹³

3. ประมวลกฎหมายอาญา

ได้มีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกละเมิด และ ได้รับความเสียหายไว้อยู่หลายมาตรา อาทิ เช่น ความผิดฐานปลอมปนสิ่งที่เป็นอันตรายในอาหาร

¹¹¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 9

¹¹² สุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย, คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ ปลอดภัย พ.ศ.2551, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สภาทนายความ, 2552), น. 3-4.

¹¹³ เพิ่งอ้าง, น. 4.

ยา หรือเครื่องบริโภค มาตรา 236 ความผิดฐานการหลอกลายสินค้า มาตรา 271 และอาจเป็น ความผิดฐานถือโกงตามมาตรา 341 ได้ ซึ่งในการฟ้องให้ลงโทษผู้กระทำความผิด โจทก์มีภาระหน้าที่ ต้องพิสูจน์ให้ปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิด ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ซึ่งเป็นการยากที่ผู้เสียหาย (โจทก์) จะพิสูจน์ว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งเป็นมาตรฐานการพิสูจน์สูงกว่าคดีแพ่ง

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 อาจแบ่งความรับผิดชอบของผู้ประกอบ ธุรกิจ ได้ดังนี้¹¹⁴

4.1 ความรับผิดทางแพ่ง

พระราชบัญญัตินี้มีลักษณะมุ่งเน้นในการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปราม ผู้ประกอบธุรกิจที่ฝ่าฝืน หรือมีความเสี่ยงอันตรายที่จะเกิดกับสินค้า และการลงโทษอาญาไม่ได้มี หลักกฎหมายที่ใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภคทางแพ่งเป็นพิเศษ การคุ้มครองผู้บริโภคยังอาศัย บทบัญญัติกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหลักความรับผิดทางสัญญาและหลักความรับผิดทาง ละเมิด

4.2 ความรับผิดทางอาญา

พระราชบัญญัตินี้มีลักษณะเป็นการลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืนคำสั่ง หรือหลักเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การโฆษณา การฉลาก การเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้ประกอบธุรกิจที่ตามปกติ แล้วผู้ประกอบธุรกิจจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย หรือการสัญญาให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามย่อมต้องรับผิดทางอาญา ซึ่งมีโทษจำคุกและปรับ

4.3 ความรับผิดทางปกครอง

เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้มีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชน โดยมีคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค เป็นผู้บริหารและบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ ประกอบกับให้อำนาจในการออกคำสั่งต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบธุรกิจให้กระทำการ หรือเว้นกระทำการต่าง ๆ ที่มีลักษณะต้องห้ามอันที่จะก่อให้เกิด ความไม่เป็นธรรมความปลอดภัยในสินค้าและบริการ ซึ่งคำสั่งต่าง ๆ มีลักษณะเป็นมาตรการทาง ปกครอง¹¹⁵

5. พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510

เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นกำหนดมาตรการของรัฐ ในการควบคุมการผลิต การนำเข้า และ การจำหน่าย เพื่อป้องกันอันตรายเกิดจากการใช้ยาของผู้บริโภค เช่น ยาแผนปัจจุบัน ยาแผนโบราณ

¹¹⁴ ดนัย สนธิทรัพย์, “บทบาทองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคกับการมีส่วนร่วมในคดีอาญา,” (วิทยานพนธ์ มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น. 28 - 31.

¹¹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 43 - 44

เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการควบคุมยาให้มีความปลอดภัยในการบริโภค ซึ่งองค์การที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายในการควบคุมยาตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ คณะกรรมการยา ซึ่งมีอำนาจในการให้คำแนะนำหรือความเห็นแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการอนุญาตผลิตยา ขยาย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร และการขึ้นทะเบียนตำรับยา การพักใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต เป็นต้น รวมทั้งกำหนดวิธีการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสิ่งพิมพ์จะต้องได้รับอนุมัติข้อความเสียง หรือภาพที่ใช้ในการโฆษณาจากผู้อนุญาต และปฏิบัติตามที่ผู้อนุญาตกำหนด¹¹⁶

6. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522

เป็นกฎหมายมุ่งเน้นกำหนดมาตรการของรัฐในการควบคุมอาหารให้เกิดความปลอดภัยในการบริโภค ได้มีการแบ่งระดับความสำคัญของอาหารตามเหตุผลและความจำเป็นในการควบคุม กล่าวคือ อาหารทั่วไปจะถูกควบคุมให้ปลอดภัยต่อการบริโภค ในแง่ของการปราศจากการปนเปื้อน และกฎหมายจะกำหนดโทษไว้สำหรับผู้จำหน่ายอาหารที่ไม่บริสุทธิ์หรืออาหารปลอม ถ้าตรวจพบก็จะมี การดำเนินคดีเพื่อลงโทษ อาหารอีกประเภทหนึ่งซึ่งกฎหมายกำหนดระดับการควบคุมไว้ อย่างเคร่งครัด ได้แก่ อาหารที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นอาหารควบคุมเฉพาะ ผู้ผลิตและผู้นำเข้า จะต้องอนุญาต นอกจากนี้อาหารยังมีการควบคุมฉลาก เช่น ห้ามใช้เลี้ยงทารก หรือจะต้องระบุให้ทราบถึงส่วนผสมต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินการควบคุมอาหารกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอาหาร ซึ่งเป็นองค์กรตามพระราชบัญญัตินี้

7. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2551

เป็นกฎหมายกำหนดกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ในศาล เพื่อให้วิธีการฟ้องคดีได้สะดวก รวดเร็ว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกว่าคดีแพ่ง เช่น สามารถฟ้องด้วยวาจา การฟ้องไม่จำกัดเฉพาะศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนา กำหนดให้มีการไต่ถามก่อนเริ่มพิจารณาคดี การเสนอพยานหลักฐานในเชิง ใด่สวนโดยศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมได้โดยไม่ต้องมีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ สามารถนำพยานบุคคลนำสืบแก้ไขเอกสารได้ เป็นต้น

เมื่อพิจารณากฎหมายดังกล่าวแล้ว เห็นว่ากฎหมายส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายที่รัฐตรา ขึ้น เพื่อมาเป็นเครื่องมือของรัฐเองที่จะควบคุมผู้ประกอบการที่ทำการฝ่าฝืนกฎหมายนั้น ๆ แล้ว จะต้องถูกลงโทษไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุก ปรับ เพิกถอนการอนุญาต ห้ามไม่ให้ผลิต ห้ามไม่นำเข้า เป็น

¹¹⁶ ฤทธิ บุญฤทธิ, “ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมฉลากและการโฆษณาตามพระราชบัญญัติยาและพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง : กรณีศึกษาเฉพาะยาและเครื่องสำอาง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545,) น. 39.

ต้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมิได้ให้ความคุ้มครองทางแพ่งเป็นพิเศษในการให้ชดเชยเยียวยาแก่ผู้บริโภครวมอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม มีเพียงพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ตราขึ้นมาโดยให้มีมาตรการให้การคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากฎหมายฉบับนี้ ในการให้การคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก พบว่าในบางกรณีที่ผู้บริโภคได้รับอันตรายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักจนเป็นเหตุถึงขั้นเสียชีวิตหรือได้รับผลกระทบที่ร้ายแรงต่อร่างกาย บทลงโทษที่เป็นการลงโทษทางทรัพย์สิน ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เนื่องจากผู้ที่กระทำความผิดที่สามารถกระทำความผิดประเภทนี้ได้ จะเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินที่ดี และการกระทำความผิดดังกล่าวทำให้ได้รับจำนวนเงินที่มากกว่าจำนวนเงินที่จะถูกลงโทษ ดังนั้นการลงโทษทางทรัพย์สิน นอกจากไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้แล้ว ยังจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเคยชินในการกระทำความผิดส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

สำหรับประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยมีการนำเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาเป็นมาตรการบังคับให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคสินค้าที่ตนเองเป็นผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ได้รับยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะเห็นได้ว่าหลักความรับผิดชอบตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย ซึ่งได้แก่ ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องก็มุ่งคุ้มครองเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวทรัพย์สินที่ซื้อขายกันเท่านั้น ไม่ได้คุ้มครองไปถึงความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินอื่น นอกจากตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ทั้งมีผลใช้บังคับระหว่างคู่สัญญาตามสัญญาซื้อขาย คือผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้น ขณะที่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของไทย คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ก็ไม่ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค แม้คณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภคจะมีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคในทางแพ่งได้ แต่การฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคก็ใช้หลักการของการดำเนินคดีละเมิดทั่วไป จึงไม่อาจให้การเยียวยาแก่ผู้เสียหายได้อย่างเป็นธรรม

ส่วนกฎหมายควบคุมสินค้าบางชนิดที่มีลักษณะเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2510 ก็เป็นกฎหมายควบคุมเฉพาะสินค้าที่เป็น วัตถุอันตรายเท่านั้น ส่วนกฎหมายอาหารและกฎหมายยา ก็เป็นเพียงบทบัญญัติที่กำหนดเรื่อง การขอใบอนุญาตสำหรับผลิตและจำหน่าย โดยไม่ได้กำหนดความรับผิดทางแพ่ง ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวนี้จึงต่างมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองและเยียวยาแก่ผู้เสียหายได้เท่าที่ควร

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นี้ เป็นการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับเพื่อบรรเทาภาระแก่ผู้เสียหายในการพิสูจน์ถึง “ความผิด” ของผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้าเพราะผู้เสียหายในคดีประเภทนี้มักเป็นฝ่ายเสียเปรียบในเรื่องการนำสืบถึงข้อเท็จจริง หรือข้อมูลทางเทคนิคที่ซับซ้อนในการผลิตสินค้าที่บุคคลทั่วไปไม่อาจเข้าใจได้ กฎหมายนี้ จึงกำหนดหลักการใหม่ให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายเป็นฝ่ายนำสืบอธิบายถึงข้อมูลและข้อเท็จจริงเหล่านั้นแทน และหลักการสำคัญอีกประการของกฎหมายนี้คือ การกำหนดให้บุคคลที่อยู่ในสายการผลิตจนถึงการจำหน่ายสินค้าเป็นผู้ต้องรับผิดชอบทั้งหมด เนื่องจากเห็นว่าผู้ผลิตอยู่ในฐานะที่จะป้องกันไม่ให้สินค้าไม่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดได้ดีที่สุด ส่วนผู้ขายก็อยู่ในฐานะผู้ได้รับประโยชน์ จากการขายสินค้า จึงมีสถานะทางการเงินที่พอจะรับภาระความเสี่ยงต่อความเสียหายเหล่านั้นได้ พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงถือเป็นกลไกสำคัญและการคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย และมีบทบาทในเชิงป้องกันหรือยับยั้งมิให้เกิดความเสียหายขึ้นมาอีก

สำหรับเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับแก่ความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีหลายประการได้แก่¹⁷

- 1) การพิสูจน์ความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก
- 2) การผลักระการพิสูจน์ตามหลัก Res Ipsa Loquitur (Things Speak for Itself) หมายความว่า เหตุการณ์ย่อมชัดเจนอยู่ในตัวว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิด ซึ่งเป็นหลักกฎหมายวิธีสบัญญัติของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี โดยศาลในประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย ได้นำหลักนี้มาใช้ตีความความรับผิดทางแพ่งของผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ตนผลิตหรือจำหน่ายออกไป เพื่อผลักระการพิสูจน์ไปยังจำเลยที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าให้มาจำหน่ายสินค้าให้มานำสืบหักล้างแต่ไม่สามารถใช้ได้ในทุกกรณี
- 3) หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด จะเป็นแรงจูงใจในการสร้างความปลอดภัยแก่สินค้าเพิ่มมากขึ้น
- 4) ผู้ผลิตมีความสามารถหรืออยู่ในฐานะดีที่สุดที่จะป้องกันอันตรายหรือกระจายความเสี่ยงที่เกิดจากสินค้าได้
- 5) การที่ผู้ผลิตนำสินค้าของตนออกสู่ท้องตลาดย่อมสร้างความเชื่อถือแก่ผู้บริโภคพอสมควรในการคาดหวังถึงความปลอดภัยในสินค้านั้น ดังนั้น หากความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้านั้น ผู้ผลิตจึงสมควรต้องรับผิดด้วย

¹⁷ จิตตรา ชันจิน, “เรื่องละเมิด”, รายงานการศึกษา กองกฎหมายและคดี สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค, 2558, น. 18.

สำหรับบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ขาย และผู้นำเข้า ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นตัวการสำคัญของระบบตลาด ดังนั้นบุคคลเหล่านี้ต้องรับผิดชอบร่วมกันในการเสี่ยงภัยทางธุรกิจ โดยเฉพาะ “ผู้ผลิต” (Producer) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่สามารถป้องกันไม่ให้สินค้าไม่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดได้ดีที่สุด นอกจากนี้ ยังหมายความรวมถึง “ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิต” (Apparent Manufacturer) ได้แก่ บุคคลใด ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้าโดยระบุชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่นใดลงบนสินค้านั้น แม้ในความเป็นจริงแล้ว ตนจะไม่ได้เป็นผู้ผลิตสินค้านี้ก็ตาม โดยมีหลักการสำคัญ คือ ผู้เสียหายจะต้องสามารถกำหนดตัวผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้โดยง่ายและโดยเหตุนี้ จึงมุ่งไปที่ข้อความหรือสิ่งบ่งชี้ต่าง ๆ ที่ระบุไว้บนตัวสินค้าเป็นลำดับแรก¹¹⁸

ส่วน “ผู้นำเข้า” (Importer) ได้แก่ ผู้นำเข้าสินค้าเพื่อการขาย หรือการจำหน่ายโดยวิธีการอื่นใดในทางการค้า ถือว่ามีฐานะเป็นผู้ผลิตด้วย เนื่องจากผู้นำเข้าเป็นผู้สร้างความเสี่ยงขึ้นด้วยการนำเข้สินค้ามายังประเทศที่เกิดความเสียหาย ดังนั้น ผู้นำเข้าจึงมีหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบและทดสอบสินค้าที่ตนนำเข้ามา และ “ผู้ขาย” (Supplier) ซึ่งผู้ขายสินค้าจะมีความรับผิดชอบก็ต่อเมื่อไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า หรือผู้ที่ป้อนสินค้าให้แก่ตนได้ โดยผู้เสียหายสามารถฟ้องผู้ขายสินค้าได้ เพราะผู้ขายถือเป็นผู้ผลิตตามข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

โดยปกติแล้วบุคคลจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายก็ต่อเมื่อมีการกระทำการใดที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปนั้นบุคคลจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายก็ต่อเมื่อได้กระทำการใดอันเป็นความผิดหรือสิ่งที่ผิด แต่อย่างไรก็ดี แนวคิดในเรื่องหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้น เป็นแนวคิดที่กำหนดให้ต้องมีการรับผิดโดยปราศจากความผิด (liability without fault) ความหมายของหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือ “Strict liability” หมายถึง ความรับผิดที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความประมาทเลินเล่อหรือความจงใจ แต่เป็นความรับผิดที่เกิดจากการฝ่าฝืนหน้าที่ที่จะต้องทำให้เกิดความปลอดภัยโดยแท้จริง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความรับผิด โดยปราศจากความผิด โดยหน้าที่ที่จะต้องทำให้เกิดในกรณีเช่นใดที่จะต้องมีหน้าที่ที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยโดยแท้จริงนั้น เป็นหน้าที่ที่กฎหมายจะกำหนดไว้ว่าในกรณีเช่นใดที่จะต้องมีหน้าที่ที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยโดยแท้จริง

และเมื่อมีการฝ่าฝืนหน้าที่นั้น บุคคลที่มีหน้าที่ก็จักต้องรับผิดโดยมีพักต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายนั้นหรือไม่ หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ แม้จะเป็นการกำหนดความรับผิดไว้เคร่งครัดกว่าหลักกฎหมายละเมิดทั่วไป แต่ก็หาได้

¹¹⁸ มานิตย์ วงศ์เสรี, “รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า”, กรุงเทพมหานคร กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2544, น. 14.

หมายความว่า ความรับผิดนี้เป็นความรับผิดเด็ดขาดหรือโดยสมบูรณ์ (absolute liability) ไม่เพราะในเรื่องความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้น กฎหมายจะมีการกำหนดเหตุที่ยกเว้นทำให้บุคคลไม่ต้องรับผิดโดยเคร่งครัดไว้ด้วย เช่น ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุที่ผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้ก่อขึ้น เป็นต้น¹¹⁹ ซึ่งหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) นี้ปรากฏในกฎหมายไทยมายาวนานพอสมควร ในกฎหมายลักษณะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนได้มีการนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะเรื่อง คือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งต่างก็เป็นรากฐานของการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นอกเหนือไปจากกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ¹²⁰

4.2 มาตรการลงโทษทางแพ่ง

เป็นกระบวนการทางเลือกในการบังคับใช้กฎหมายรูปแบบใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเหมือนกับทางอาญา และเพิ่มประสิทธิภาพ ด้วยการกำหนดผลร้ายเนื่องจากการกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย โดยเน้นการลงโทษไปที่ตัวเงินหรือทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวไม่ได้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อเป็นการเยียวยา แก่ผู้เสียหาย อันเป็นการเยียวยาความเสียหายในทางแพ่ง จึงไม่ต้องกำหนดตามความเสียหายที่แท้จริง¹²¹ แต่เป็นการเยียวยาสังคมส่วนรวม โดยรัฐจะนำกลับคืนแก่แผ่นดินและการดำเนินการบังคับนั้นต้องกระทำในรูปแบบคำพิพากษาของศาลยุติธรรม

ในประเทศไทยความรับผิดในทางแพ่งนี้ จะเป็นการกระทำที่มีผลให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนคนใดคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลนั้นได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือสิทธิอย่างอื่นโดยเฉพาะเจาะจง โดยมาตรการลงโทษทางแพ่งนั้นผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคล และหากว่าผู้กระทำความผิดเสียชีวิตลง ผู้เสียหายก็ยังสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากกองมรดกของผู้เสียชีวิตได้ ความรับผิดในทางแพ่งนี้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ว่า เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นไม่ว่าผู้กระทำจะกระทำโดยเจตนา หรือกระทำโดยประมาทย่อมต้องรับผิดทั้งสิ้น โดยการตีความบท

¹¹⁹ มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), น. 50 – 51.

¹²⁰ เพิ่งอ้าง

¹²¹ ท้ายภัทร อนันตะยา, “มาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Penalty) : แนวคิดการลงโทษในความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น. 40.

กฎหมายนั้นจะต้องตีความตามตัวบทกฎหมายหรือตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ

มาตรการลงโทษทางแพ่งนั้น โทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ คือ การบังคับให้ชำระหนี้ หรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และในแต่ละคดีผู้ที่ได้รับความเสียหายอาจยอมความไม่นำคดีขึ้นสู่ศาล หรือไม่เรียกร้องหนี้สินใด ๆ เลยก็ได้ และหากมีผู้อื่นร่วมกันกระทำความผิด ผู้ที่ร่วมกันกระทำความผิดจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายเหมือนกัน โดยวัตถุประสงค์ในทางรับผิดในทางแพ่งนี้ก็เพื่อบำบัดความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความชดเชยในความเสียหายที่เกิดขึ้น

สำหรับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีพื้นฐานของกฎหมายความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์ของเยอรมนีคือกฎหมายละเมิด ซึ่งรวมอยู่ในบทบัญญัติทั่วไปของประมวลกฎหมายแพ่งกำหนดโดยพื้นฐานว่า ผู้ใดตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่น ๆ ของบุคคลอื่น โดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย ความรับผิดภายใต้กฎหมายละเมิดนี้ยังสามารถพบในการละเมิดบทบัญญัติทางกฎหมายหรือข้อบังคับอื่น เช่น กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ พระราชบัญญัติอาหาร พระราชบัญญัติยา พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ หรือประมวลกฎหมายอาญา

ความรับผิดในทางละเมิดนี้ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ โดยผู้ผลิตจะต้องพิสูจน์หักล้างว่าไม่มีความผิดปกติเกิดขึ้นในการผลิต ยกเว้นผลิตภัณฑ์ยาที่กฎหมายให้ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ให้ผู้ผลิตต้องรับผิดโดยไม่ต้องนำสืบ

ตามกฎหมาย Consumer Protection Act ของอังกฤษได้กำหนดให้¹²² ความเสียหายที่ได้รับอันตรายแก่ชีวิต และร่างกาย ซึ่งศาลของประเทศอังกฤษได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติว่าผู้เสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายทดแทนได้ รวมทั้งความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความเสียหายในอนาคต การขาดประโยชน์ในการทำมาหากินได้ในอนาคต การสูญเสียความสามารถในการประกอบอาชีพ ยังให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดูของผู้ตายสามารถเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้ด้วย อีกทั้งปัจจุบันศาลอังกฤษยอมรับให้มีการจ่ายค่าเสียหายในเชิงลงโทษได้

¹²² Consumer Protection Act of 1987 Section 5 (1).

4.3 มาตรการลงโทษทางอาญา

มาตรการบังคับทางอาญาในประเทศไทย เป็นมาตรการบังคับต่าง ๆ ในกฎหมายอาญาที่ใช้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งมาตรการนี้ไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะในเรื่องโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 และวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 แต่จะรวมถึงมาตรการบังคับทางอาญาอื่น ๆ ที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้ทำการฝ่าฝืน ซึ่งการกระทำนั้นกฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิด

การใช้มาตรการทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสังคมจากการกระทำความผิดทางอาญาส่งเสริมรักษาความมั่นคง และความปลอดภัยให้แก่สังคม การลงโทษ และการใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิด จะต้องกระทำเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเห็นว่าสังคมไม่ยอมรับการกระทำนั้น

การใช้มาตรการบังคับทางอาญามีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 2 ประการ

ประการแรกคือ การป้องกันทั่วไป (general prevention) เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เป็นการใช้โทษเพื่อการข่มขู่ผู้อื่นมิให้กระทำความผิดในทำนองเดียวกัน หรือเพื่อเป็นแบบอย่างซึ่งบังคับจิตใจบุคคลทั่วไป ที่คิดกระทำความผิดอย่างเดียวกันให้งดเว้นความคิดนั้นเสีย

ประการที่สองคือ การป้องกันพิเศษ (special prevention) เป็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาที่จะป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดนั้นกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันซ้ำอีก¹²³ และการป้องกันผู้กระทำความผิดบางคนที่มีลักษณะเป็นอันตราย และคาดหมายได้ว่าจะก่อเหตุร้ายขึ้นอีก จึงมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับอื่นที่ไม่ใช่โทษ สำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทซึ่งมาตรการบังคับนี้เรียกว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัย

การลงโทษเปรียบเสมือนแรงกระตุ้นให้คนในสังคมนั้นประพฤติปฏิบัติตัวต่อสังคมในวิถีทางที่กำหนดไว้หรือในขอบเขตที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งการลงโทษนั้นต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม เพื่อให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และปลอดภัยจากอาชญากรรมทั้งหมด โดยจุดมุ่งหมายของการลงโทษนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามยุคสมัยความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองและปฏิริยาของคนในสังคมที่มีต่ออาชญากรรมแต่ละยุคแต่ละสมัย วิธีการลงโทษแต่เดิมนั้นมักจะมีการลงโทษที่โหดร้าย ทารุณ เป็นลักษณะของการแก้แค้นต่อผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดเกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์ แต่ในปัจจุบันนั้นสังคมคาดหวังว่าการลงโทษ จะเป็นการควบคุมสังคมและอาชญากรรม ซึ่งเป็นการลงโทษที่เน้นการแก้ไข

¹²³ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญากฎทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), น.377.

ฟื้นฟู จึงทำให้การกำหนดโทษตามคำพิพากษา ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม และเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นในสังคม¹²⁴

มาตรการบังคับทางอาญาที่มีการบังคับใช้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบันจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. โทษตามที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ซึ่งมีอยู่ 5 สถาน ได้แก่ โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน โทษนั้นถือเป็นมาตรการบังคับที่มีความเก่าแก่ และรุนแรงมากที่สุด เนื่องจากโทษหากพิจารณาลักษณะโดยทั่วไปแล้ว โทษจะหมายถึง ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับเนื่องจากผลร้ายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้น¹²⁵ โดยการกำหนดรูปแบบประเภทของโทษในแต่ละประเทศก็มีความแตกต่างกันออกไปซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองในเรื่องความเหมาะสมในแต่ละประเทศ

โทษทั้ง 5 สถานนี้จะใช้ก็ต่อเมื่อได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และกฎหมายในขณะนั้น ได้บัญญัติไว้เป็นความผิดและได้กำหนดโทษไว้ ความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลนั้น จำเป็นต้องพิจารณาตามหลักประกันในกฎหมายอาญาที่ว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” รวมทั้งมาตรา 2 วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”¹²⁶

2. วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการที่ใช้บังคับต่อผู้กระทำผิดแทนโทษหรือเป็นมาตรการที่ใช้บังคับต่อผู้กระทำผิดร่วมกับโทษ¹²⁷ โดยวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นจะมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตเป็นหลัก โดยมีความมุ่งหมายที่จะป้องกันสังคม และป้องกันไม่ให้

¹²⁴ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548), น.86-88.

¹²⁵ ธาณี วรภัทร, หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), น.18.

¹²⁶ เพลินตา ตันรังสรรค์, “หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย”, วารสารจุดนิติ, เล่มที่ 10, น. 75-76.

¹²⁷ ถาวร พานิชพันธ์, “วิธีการเพื่อความปลอดภัย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), น.3.

ผู้กระทำความผิดกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก มากกว่าจะก่อให้เกิดผลตอบแทนต่อผู้กระทำความผิดและผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิด หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อน เกิดอันตรายต่อสังคมในอนาคต และการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น หากสภาพที่เป็นอันตรายของบุคคลนั้นสิ้นสุดลงการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยกับบุคคลนั้นย่อมสิ้นสุดลงตามไปด้วย

3. มาตรการอื่นทางอาญา เป็นมาตรการที่มุ่งหมายในการแก้ไขฟื้นฟูตัวผู้กระทำความผิด เพื่อให้กลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตได้ตามปกติ โดยวิธีการนั้นได้แก่การให้การฝึกอบรม การเข้ารับการฝึกอาชีพ เพื่อให้กับตนเป็นคนดีไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีก¹²⁸

สำหรับกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจำกัดโทษทางอาญา อยู่แค่โทษจำคุกและโทษปรับเท่านั้น โดยได้อนุญาตให้มีโทษจำคุกตลอดชีวิตได้ แต่จะกระทำได้เพียงแก่อาชญากรรมที่ร้ายแรงเท่านั้น และได้กำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องของการกักขังระยะสั้นไว้ด้วย¹²⁹ การก่อความรับผิดทางอาญา เป็นผลมาจากบทบัญญัติทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี (Strafgesetzbuch) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความเสี่ยงในความรับผิดสำหรับการบาดเจ็บส่วนบุคคลโดยประมาทหรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตทราบว่าผลิตภัณฑ์ของตนมีข้อบกพร่อง แต่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการด้านความปลอดภัยที่จำเป็นหากมีความจำเป็นต้องเรียกคืนผลิตภัณฑ์ แต่ผู้ผลิตไม่ดำเนินการเรียกคืนหรือดำเนินการแก้ไขอื่น ๆ

มาตรการลงโทษทางอาญาของประเทศอังกฤษนั้นได้มีการกำหนดรูปแบบของโทษที่จะบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดไว้หลากหลาย และยังมีการกำหนดมาตรการเสริมหรือมาตรการที่จะใช้ควบคู่ไปกับการบังคับโทษ เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคลและลักษณะความผิด ความร้ายแรงของความผิดแต่ละความผิดด้วย โดยบางฐานความผิดก็กำหนดโทษไว้ตายตัวแต่บางความผิดก็จะกำหนดโทษขั้นสูง หรือก็จะเป็นโทษขั้นต่ำไว้ เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ศาลนั้นสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิดและสภาพของตัวผู้กระทำความผิด

โดยในประเทศอังกฤษนั้นก็มีกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป (GPSR) ให้อำนาจในการบังคับใช้เป็นวงกว้าง และเป็นพื้นฐานหลักในการรับรองความปลอดภัยของสินค้าอุปโภคบริโภค โดยกำหนดการควบคุมบางอย่างของผู้ผลิตและผู้จำหน่าย เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่มีไว้สำหรับหรือมีแนวโน้มที่จะใช้โดยผู้บริโภคภายใต้สภาวะปกติ

¹²⁸ คณพล จันทน์หอม และคณะ, “การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีใ้มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย,” ในบทความวิจัยเสนอต่อสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), น.2.

¹²⁹ German Criminal Code section 38.

หรือที่คาดการณ์ได้อย่างเหมาะสมว่ามีความปลอดภัย กล่าวคือ เพื่อให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์ของคุณปลอดภัย และหากผลิตภัณฑ์ไม่ปลอดภัย GPSR อนุญาตให้ศาลปรับ หรือในบางกรณีอาจถึงขั้นถูกจำคุก¹³⁰

4.4 การการพิสูจน์

มาตรการบังคับทางอาญาเป็นมาตรการที่บังคับกับชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ซึ่งมีผลกระทบต่อบุคคลที่ละเมิดต่อบทบัญญัติกฎหมายอาญา เพื่อเตือนบุคคลที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย¹³¹ ซึ่งมาตรการบังคับทางอาญานั้น ภารกิจหลักได้แก่ การตรวจสอบข้อเท็จจริง และการรับฟังพยานหลักฐานที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย ในคดีอาญา และหากพยานหลักฐานที่ได้มานั้นมิชอบก็จะห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานนั้น¹³² ข้อพิพาทและการการพิสูจน์ในคดีอาญา เมื่อโจทก์เป็นผู้กล่าวอ้างการการพิสูจน์จึงตกแก่โจทก์ที่ต้องทำให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยปราศจากเหตุสงสัยตามควร แต่มาตรการลงโทษทางแพ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของหลักเกณฑ์ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการพิจารณาพิพากษา และการบังคับคดีมาใช้โดยอนุโลม อันมีลักษณะเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยวิธีดำเนินการเพื่อการรับรอง คุ้มครอง และบังคับตาม โดยศาลจะปรับใช้แก่คดีที่ขึ้นสู่ศาล เพื่อการพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดี และบังคับคดีให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรม ใช้บังคับกับคู่ความในลักษณะเท่าเทียมกัน ทำให้คู่ความต้องรักษาผลประโยชน์ในคดีด้วยตนเอง แต่การบังคับคดีนั้นจะดำเนินการด้วยพนักงานบังคับคดีเท่านั้น คู่ความไม่สามารถบังคับคดีได้เอง¹³³ ในการชี้ขาดคดีของศาลให้เป็นไปตามข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงอันเป็นยุติ คู่ความและศาลมีหน้าที่จะต้องดำเนินการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น หน้าที่พิสูจน์พยานหลักฐานของคู่ความอยู่ภายใต้หลักความตกลง ส่วนหน้าที่พิสูจน์พยานหลักฐานของศาลนั้นอยู่ภายใต้หลักการตรวจสอบซึ่งศาลจะใช้หลักการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน อันเป็น

¹³⁰ General Product Safety Requirement Regulation 20.

¹³¹ ธานี วรภัทร, หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557), น.21.

¹³² สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายการดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2552), น.24.

¹³³ ไพโรจน์ วายุภาพ, กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 4, 2559), น.3-5

คุณพินิจของศาลในการนำพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบมาพิเคราะห์พยานหลักฐานนั้นว่าคู่ความได้นำเชื่อได้ตามภาระการพิสูจน์หรือไม่¹³⁴

ภาระการพิสูจน์ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้ กฎหมายได้กำหนดให้ ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ ส่วนผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน เพียงต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการใช้ การเก็บรักษานั้น เป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการใด กล่าวคือ การพิสูจน์ตัวสินค้าว่าปลอดภัยหรือไม่ นั้นซึ่งเดิมเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคแต่ได้กลายมาเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการ อันหมายความว่ารวมถึง ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ และผู้ซึ่งใช้ ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า ในกรณีที่ผู้ขายสามารถระบุผู้ผลิตได้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่หากระบุไม่ได้อาจจะเข้าข่ายต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม¹³⁵ สำหรับการพิสูจน์ที่ได้กล่าวไปเบื้องต้น ผู้บริโภคซึ่งเสียหายจะต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ให้เห็นก่อนว่าได้รับความเสียหายและสินค้านั้นมีความบกพร่อง จากนั้นเมื่อศาลรับฟ้องแล้วก็จะเป็หน้าที่ของผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าในการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นปลอดภัยหรือไม่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่เราจะนำโทษทางอาญามาบังคับใช้ได้ ก็จะต้องมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายก่อน ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคหนึ่งซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” รวมทั้งมาตรา 2 วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

¹³⁴ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น.340 - 350.

¹³⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ค่านิยมในสังคมที่คนสนใจรูปลักษณ์ภายนอกมากขึ้น ต้องการให้ตนเองมีรูปร่างผอมเพรียว แต่การบริโภคของคนในสังคมในขณะนี้ส่วนใหญ่จะไม่คำนึงถึงหลักโภชนาการ หรือการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ มักจะเน้นความสะดวกสบายเป็นหลัก จึงทำให้รูปร่างนั้นมีภาวะเกินเกณฑ์ หรือมีน้ำหนักมากเกินไป หากจะออกกำลังกายก็เป็นไปได้ยาก เมื่อแต่ละคนมีเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตประจำวันความพยายามและวินัยที่ไม่เหมือนกัน ทำให้บุคคลเหล่านี้เกิดความสนใจในผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ซึ่งก็มีให้เห็นหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นยาสมุนไพร หรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร อีกทั้งยังมีการเสนอขายผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักอย่างแพร่หลายและสามารถหาซื้อได้ง่ายมีจำหน่ายทั่วไป โดยเฉพาะการโฆษณาและซื้อขายในทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่มองข้ามความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณภาพ และความปลอดภัยของสินค้า การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่า สารที่ผสมในผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีผลทำให้เกิดอันตราย หรือสินค้าใดมีความปลอดภัยหรือไม่ นั่นกระทำได้ค่อนข้างยาก เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจึงทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบผู้ประกอบการ เพราะมีภาระต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ อีกทั้งความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักนี้บางครั้งก็มีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต

การกระทำผิดเกี่ยวกับการผลิต หรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัยเกิดขึ้นได้หลายสาเหตุ ผู้กระทำความผิดบางคนอาจกระทำความผิดลงไปเนื่องจากความประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้า ไม่ได้มีเจตนาที่จะให้เกิดผลร้ายขึ้นกับผู้บริโภค แต่ก็มีผู้กระทำความผิดอีกบางกลุ่มที่กระทำไป เพราะมีเจตนาที่จะหวังผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ จึงไม่สนใจถึงมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า ในกรณีผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักจะเห็นได้ว่าในสังคมปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่มีความสนใจในรูปลักษณ์ภายนอกมากขึ้น ผู้ผลิตจึงอาศัยความต้องการในจิตใต้สำนึกมาใช้ประโยชน์ โดยการโฆษณาจูงใจเกินจริงให้ผู้บริโภคซื้อสินค้า หรือในบางกรณีผู้ผลิตก็ใส่ส่วนผสมลงไปมากเกินไปที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้เห็นผลลัพธ์ได้เร็วขึ้น จนเกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้ ตามที่เราเคยเห็นในข่าวมาบ้างแล้วว่าการบริโภคผลิตภัณฑ์เหล่านั้นทำให้เสียชีวิตได้ เพราะ ยา หรือผลิตภัณฑ์เหล่านั้นที่มีขายอยู่ในท้องตลาด จะทำให้เราอดอาหารไม่รู้สึกลิ่ว ประกอบกับอาการกดทับประสาทส่วนกลางทำให้มีการทำงานผิดปกติ จนเป็นเหตุทำให้ระบบ

ไหลเวียนเลือดไปหล่อเลี้ยงหัวใจ สมอง หรือ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไม่เพียงพอ ส่งผลให้ร่างกายทำงานหนักจนอาจเกิดอาการช็อกและทำให้เสียชีวิตไปในที่สุด

ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศอังกฤษ มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้า จึงมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมาบังคับใช้ โดยนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือที่เรียกว่า “Strict Liability” มาใช้และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายดังกล่าว โดยหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของตน แม้ว่าผู้ประกอบการนั้นจะมีได้ใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม และจะมีผลทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความบกพร่องของสินค้า เพียงแต่แสดงให้เห็นเพียงว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้สินค้าเท่านั้น ถือว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหรือเจ้าของสินค้าตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาและพัฒนาระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้ดีขึ้น อันจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจการค้าของประเทศ¹³⁶

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับความรับผิดของผลิตภัณฑ์ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้กฎหมายของสหภาพยุโรป โดยได้กำหนดกฎหมายพื้นฐานไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์และพระราชบัญญัติความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังมีประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายอาญา และกฎ ข้อบังคับเฉพาะความปลอดภัยและความรับผิดเฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์บางอย่าง¹³⁷ การประกอบธุรกิจการค้าและบริการต่าง ๆ ในเยอรมนี จะเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการประเภทนั้น ๆ โดยระเบียบและข้อบังคับเหล่านี้จะมีพื้นฐานเป็นไปตามกฎหมายที่สำคัญ ๆ ผู้ประกอบการและผู้บริโภคนั้น สามารถนำข้อกำหนดต่าง ๆ ในระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายมาอ้างอิงเพื่อปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ของตนเองได้ โดยทั่วไปแล้วกิจการต่าง ๆ จะมีการจัดทำระเบียบข้อบังคับเรื่องทั่วไปเพื่อใช้กับกิจการของตนเองโดยเฉพาะ ถึงแม้ว่าระเบียบต่าง ๆ จะต้องไม่ขัดกับที่ระบุไว้ในระเบียบหรือกฎหมายทางการค้าก็ตาม แต่ส่วนใหญ่แล้วผู้บริโภคมักจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบหากไม่ศึกษาพิจารณาข้อแม้ต่าง ๆ ในระเบียบข้อบังคับทั่วไปของแต่ละกิจการ

หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ดูแลการปฏิบัติตามร่างกฎหมายต่าง ๆ ของผู้ประกอบการ คือ Ordnungsamt (Regulatory agency) จะเป็นหน่วยงานของเมือง หรือเทศบาลของแต่ละท้องถิ่น

¹³⁶ มารยาท บุญดา, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี, ฉบับที่ 1, ปีที่ 1, น.44 (มิถุนายน-กันยายน 2553)

¹³⁷ Hogan Lovells, “Product Liability in Germany”, March 4, 2019

เยอรมนีซึ่งก่อตั้งขึ้นตามกฎหมายการพาณิชย์ เพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลการประกอบธุรกิจ การให้บริการ ของผู้ประกอบการในเยอรมนี ให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตามระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในสำหรับกิจการประเภทนั้น ๆ ความผิดต่าง ๆ นั้น จะถือเป็นความผิดทางแพ่ง ผู้กระทำความผิดจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเรียบร้อย หากฝ่าฝืนหรือไม่กระทำการใด ๆ จะมีโทษปรับ หรือถูกสั่งให้หยุดพัก หรือปิดกิจการได้ และสำหรับความผิดที่ก่อให้เกิดอันตรายกับสุขภาพร่างกายของผู้บริโภค จะมีโทษเป็นความผิดทางอาญาเพิ่มเติม

หลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ยังกำหนดให้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ โดยผู้ผลิตจะต้องพิสูจน์หักล้างว่าไม่มีความผิดปกติเกิดขึ้นในการผลิต ยกเว้นผลิตภัณฑ์ที่กฎหมายให้ใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ให้ผู้ผลิตต้องรับผิดโดยไม่ต้องนำสืบ และผู้ผลิตก็มีหน้าที่ตรวจสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ในตลาด โดยต้องใช้มาตรการที่เพียงพอ เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค หากคำเตือนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะควบคุมความเสี่ยงที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ ผู้ผลิตต้องพิจารณาการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับผลกระทบ การจำหน่ายสินค้าที่มีข้อบกพร่องอาจส่งผลให้ต้องรับผิดทางอาญา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของผลิตภัณฑ์ด้วย การก่อความรับผิดทางอาญาเป็นผลมาจากบทบัญญัติทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี (Strafgesetzbuch) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความเสี่ยงในความรับผิดสำหรับการบาดเจ็บส่วนบุคคลโดยประมาทหรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตทราบว่าผลิตภัณฑ์ของตนมีข้อบกพร่อง แต่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการด้านความปลอดภัยที่จำเป็น หากมีความจำเป็นต้องเรียกคืนผลิตภัณฑ์ แต่ผู้ผลิตไม่ดำเนินการเรียกคืนหรือดำเนินการแก้ไขอื่น ๆ ทั้งผู้ผลิตและผู้บริหารอาจถูกลงโทษทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนในประเทศอังกฤษกฎหมายความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์ในอังกฤษมาจากกฎหมายสัญญาในกรณีที่คู่สัญญาตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปทำสัญญา ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ชัดเจนของข้อตกลง กฎหมายทั่วไปของการละเมิด ผู้ที่เกี่ยวข้องในการผลิต นำเข้า และจำหน่ายผลิตภัณฑ์อยู่ภายใต้หน้าที่ทั่วไปเพื่อหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากความประมาทเลินเล่อตามสมควร และกฎหมายที่สร้างขึ้นจากสองเสาหลักของคำสั่งความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์ ค.ศ. 1985 และคำสั่งด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป ค.ศ. 2001 คำสั่งเหล่านั้นถูกนำมาใช้ในกฎหมายของอังกฤษ โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 (CPA) และกฎระเบียบด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป ค.ศ. 2005 (GPSR)

ใน Consumer Protection Act of 1987 (CPA) ได้บัญญัติเป็นทางเลือกให้แก่ผู้เสียหายที่จะเรียกร้องให้ผู้ที่ต้องรับผิดตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนความ

เสียหายให้แก่ตน โดยไม่เป็นการตัดสิทธิ์ที่จะเรียกร้องตามกฎหมายอื่น¹³⁸ โดยผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ ผู้ผลิต ผู้ที่แสดงชื่อของตนลงบนสินค้า หรือใช้เครื่องหมายการค้าเกี่ยวกับสินค้า ผู้ที่นำสินค้าเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าของตนในการจะจำหน่ายสินค้านั้นแก่บุคคลอื่น และผู้ขายในกรณีที่ผู้เสียหายร้องขอให้เปิดเผยถึงบุคคลแต่ผู้ขายละเลยไม่ทำตามคำร้องขอหรือไม่บ่งชี้ให้ทราบภายในเวลาอันสมควร

ประเทศอังกฤษ ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายทดแทนสำหรับความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินได้ เช่น ความเจ็บปวดความทุกข์ทรมาน ความเสียหายในอนาคต เช่น การขาดประโยชน์ในการทำมาหาได้ในอนาคต การสูญเสียความสามารถในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดูของผู้ตายสามารถเรียกค่าไว้อุปการะได้ด้วย และถ้าเป็นความเสียหายแก่จิตประสาท ศาลจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายทางร่างกาย สามารถเรียกค่าเสียหายได้เช่นกัน พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 ได้กำหนดความรับผิดชอบอย่างเข้มงวดต่อผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ค้าปลีก สำหรับการบาดเจ็บหรือความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีข้อบกพร่อง ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความผิดในส่วนของจำเลย ตราบเท่าที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผลิตภัณฑ์มีข้อบกพร่อง และข้อบกพร่องดังกล่าวทำให้ได้รับบาดเจ็บหรือเกิดความเสียหาย¹³⁹

ประเทศอังกฤษกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป (GPSR) จะควบคุมผู้ผลิตและผู้จำหน่าย โดยกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายนั้นสามารถวางผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยออกสู่ตลาดได้ และผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องปลอดภัยภายใต้สภาวะการใช้งานปกติ หรือที่คาดการณ์ได้อย่างเหมาะสมไม่แสดงความเสี่ยง หรือความเสี่ยงขั้นต่ำ และกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไปยังมีการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในการประเมินความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งระบุประเภทของความประหลาดที่จะถือเป็นความผิดและอาจได้รับโทษปรับ หรือโทษจำคุก และหากผลิตภัณฑ์เป็นสาเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ชีวิต ก็สามารถที่จะเรียกร้องภายใต้พระราชบัญญัติอุบัติเหตุร้ายแรง พ.ศ. 2519 ได้ โดยต้องมีการพิจารณากับกฎข้อบังคับด้านความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทั่วไป (GPSR) ด้วย ซึ่งความผิดสามารถถูกลงโทษปรับ หรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ ความรับผิดทางอาญาภายใต้พระราชบัญญัติการฆาตกรรมและการฆาตกรรมภายในองค์กร พ.ศ. 2550 อาจ

¹³⁸ Consumer Protection Act of 1987 Section 2.

¹³⁹ Neil Beresford and Natasha Lioubimova, (2021), The Product Regulation and Liability Review: United Kingdom – England & Wales, Retrieved May 29 2021, From <https://thelawreviews.co.uk/title/the-product-regulation-and-liability-review/united-kingdom-england--wales>

ส่งผลให้ต้องเสียค่าปรับไม่จำกัดจำนวนตามผลประกอบการของบริษัท จึงเห็นได้ชัดว่าสิ่งนี้อาจส่งผลให้มีการปรับเงินเป็นจำนวนมาก

สำหรับประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยมีการนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาเป็นมาตรการบังคับใช้กับผู้ประกอบการ เมื่อเกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้ หรือผู้บริโภคสินค้าที่ตนเอง เป็นผู้ผลิต หรือผู้จำหน่าย โดยผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความบกพร่องของสินค้า เพียงแต่นำสืบว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น ยกเว้นผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้และการเก็บรักษาไม่ถูกต้อง

ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจได้ในกรณีที่ความเสียหายนั้นเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อสุขภาพ ร่างกาย อนามัย และรวมถึงกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย โดยให้บุคคลอื่น คือ สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหายสามารถที่จะเรียกค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้ โดยการกำหนดเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ประกอบการได้ผลิตนำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้หรือเห็นว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือไม่ได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้เช่นนั้นภายหลังการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการนั้นกระทำความผิดอีก หรือไม่ให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำความ

การที่เพิ่มมาตรการลงโทษทางอาญาในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรงจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 237 และการเพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้เพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้ เป็นสามเท่าของผลกำไรที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจ ก็เพราะว่าผู้ประกอบการที่สามารถกระทำความผิดประเภทนี้มักได้รับค่าตอบแทนจากการผลิต จำหน่าย นำเข้าหรือโฆษณาเป็นจำนวนเงินที่สูง จึงทำให้เป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินที่ดีและการกระทำความผิดดังกล่าวทำให้ได้รับจำนวนเงินที่มากกว่าจำนวนเงินที่จะถูกลงโทษ ดังนั้น การลงโทษทางทรัพย์สินนอกจากไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้แล้ว ยังจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเคยชินในการกระทำความผิด ส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้น การเพิ่มมาตรการลงโทษทางอาญาและเพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือค่าสินไหมทดแทนนี้ ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะเป็นแนวทางเลือกของการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดของผู้กระทำแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการ

เสียหายแก่ใจและเป็นกรรมมากที่สุด และที่สำคัญคือเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าที่มีความปลอดภัยได้มาตรฐานตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มมาตรการลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 237 โดยการเพิ่มวรรคสอง กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ใดที่ผลิต จำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย ให้แก่ผู้บริโภค และต้องผ่านการจดทะเบียน ผ่านการควบคุมมาตรฐานของอาหารและยา หรือมาตรฐานอื่นใด หากการผลิต จำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้น เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายหรือทำให้เสียชีวิต หรือได้มีการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จในการจดทะเบียน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับเป็นเงินจำนวนสองเท่าของเงินที่ได้จากการกระทำความผิด การเพิ่มโทษอื่นที่ร้ายแรงกว่าโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหาย จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ก็อาจจะทำให้สามารถยับยั้งการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้น และทำให้ผู้ผลิตเกิดความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานของสินค้า

2. ควรเพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จากเดิมที่ได้มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่ให้เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง เปลี่ยนเป็นกำหนดให้เพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้ เป็นสามเท่าของผลกำไรที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจ เพื่อให้ผู้ผลิตเกิดความระมัดระวังในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานของสินค้า และให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

3. ควรเพิ่มหลักเกณฑ์ในเรื่องการพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจว่าจะต้องพิสูจน์ด้วยวิธีการไหน หรือต้องนำสิ่งใดมาพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจ หรืออาจให้ผู้เสียหายต้องแสดงให้ศาลเห็นว่ามีความเสียหายต่อจิตใจเกิดขึ้น โดยให้มีการตรวจรับรองโดยจิตแพทย์ที่ได้รับรองหรือขึ้นทะเบียนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทยสภา เพื่อให้ระบุถึงความมีอยู่จริงของความเสียหายต่อจิตใจ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้บริโภคเสียชีวิต ผู้เป็นสามี ภรรยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น สามารถที่จะเรียกค่าเสียหายได้ กฎหมายควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ให้ชัดเจน

4. ควรเพิ่มหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจไว้ให้ชัดเจน เนื่องจากในปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจไว้ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้ศาลสามารถ

ดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งอาจกำหนดเป็นกรอบกว้าง ๆ โดยพิจารณาจากความเสียหายที่เพิ่มขึ้นจากความเสียหายปกติ ความใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ที่เกิดความเสียหายขึ้น หรือความร้ายแรงแห่งการกระทำ หรือการกระทำของผู้ผลิตเป็นกรณีที่จงใจก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจหรือไม่ หรืออาจจะมีการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษแบบในประเทศอังกฤษ มาปรับใช้ให้เหมาะสมในประเทศไทย ซึ่งมุ่งหมายให้เกิดผลในทางยับยั้งไม่ให้มีการกระทำผิดพลาดอย่างเดิมซ้ำอีก แต่อย่างไรก็ดีหลักการเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจดังกล่าวนี้ จะต้องคำนึงด้วยว่าสิ่งที่มาทดแทนความเสียหายได้นั้นอาจไม่ใช่จำนวนเงินหรือทรัพย์สินเสมอไป เช่น อาจเป็นเรื่องการบำบัด และฟื้นฟูสุขภาพจิตของผู้เสียหาย หรือการได้รับคำกล่าวขอโทษจากผู้กระทำละเมิด เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้ได้รับความเสียหายทางจิตใจสามารถกลับคืนสู่ฐานะเดิม ได้รับการเยียวยา หรือชดเชยความเสียหายได้อย่างเต็มจำนวนความเสียหายให้มากที่สุด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กัญณิการ์ ผาสุก. “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากอาหารในเด็ก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554.
- เกียรติขจร วันสวัสดิ์ดี. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2551.
- คณพล จันทน์หอม และคณะ. “การบังคับใช้โทษทางอาญาประเภทอื่นที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย.” บทความวิจัย (สำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม), 2556. หน้า 2.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.
- จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลาจำกัด, 2545.
- จิตติ ติงศักดิ์. กฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2536.
- จิตรตรา ชันเงิน. “ละเมิด.” รายงานการศึกษากองกฎหมายและคดี สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค, 2558.
- ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.
- ณรงค์ศักดิ์ สุขวิบูลย์. “มาตรการบังคับทางอาญาที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิดทางเพศ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- คณัฏ สนธิทรัพย์. “บทบาทองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคกับการมีส่วนร่วมในคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- ถาวร พานิชพันธ์. “วิธีการเพื่อความปลอดภัย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- ชนิด หิรัญกิจรังสี. “รายงานการโฆษณาสินค้าบริโภคในเยอรมนี (Food advertising in Germany).” สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรุงเบอร์ลิน, 2558.

ธานี วรภัทร. มาตรการบังคับทางอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.

ธานี วรภัทร. หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.

ธานี วรภัทร. หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

ปรีชาดี มั่นสกุล. การกำหนดมาตรการทางอาญาเกี่ยวกับการ โจมตีค่าเงินบาท. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

พงษ์ศักดิ์ ยอดมณี. “การศึกษาวิจัยกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศของประเทศอังกฤษ.” โครงการศึกษาวิจัย, 2547.

พรเพชร วิจิตชลชัย. เอกสารสอนชุดวิชาระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทวิศตอริ์เพาเวอร์พอยท์ จำกัด, 2528.

เพลินดา ตันรังสรรค์. “หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย.” วารสารจตุลนิติ เล่มที่ 10, 2552. หน้า 75-76.

ไพโรจน์ วายุภาพ. กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บับบรัชชิ่ง, 2559.

ภูมิ มูลศิลป์. “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551: ศึกษากรณีความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ลดความอ้วน”. หน้า 12.

มัทนา พรธนะงาพันธุ์. “ปัญหาการฟ้องคดีให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบต่อผู้บริโภค.”

วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2550.

มานิตย์ จุมปา. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

มานิตย์ วงศ์เสรี. “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า.” รายงานการวิจัย กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2540. หน้า 50.

มารยาท บุญดา. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.” วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี, 1, 1. หน้า 42-43, 2553.

ฤทธิ์ บุญฤทธิ์. “ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมฉลากและการโฆษณาตามพระราชบัญญัติ ยา และพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง : กรณีศึกษาเฉพาะยาและเครื่องสำอาง.” วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

ลาวัญย์ อ่อนโถม. “การกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560.

วัชชีรา ตปนียนันท์. “มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้า : ศึกษากรณีการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.

วิรัช จีระแพทย์. “กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.

สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ. “ร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง.” วารสารนิติศาสตร์, 33, หน้า 685, 2546.

สายสุดา นิงสานนท์. “ความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายลักษณะละเมิด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

สุพจน์ สุโรจน์. “อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา.” เอกสารการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 141-146.

สุรัชย์ พ่วงชูศักดิ์. “ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ : การนำมาใช้ในระบบกฎหมายไทย (Punitive Damages : Applicability and Practicability in Thai Legal System)”. นิตยสารศาลพาห 2, 53. พฤษภาคม – สิงหาคม. หน้า 90, 2549.

สุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย. คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สภาทนายความ, 2551.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท. “การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณียาเสพติดให้โทษ.” รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2558.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายการดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.

สุขุม ศุภนิธย์. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544.

หทัยภัทร อนันตะยา. “มาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Penalty) : แนวคิดการลงโทษในความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560.

อนันต์ จันทโรภากร. “โครงสร้างพื้นฐานกฎหมายละเมิด.” 60 ปี คร.ปรีดี เกษมทรัพย์ รวบรวมบทความเกี่ยวเนื่องอายุราชการ. หน้า 98, 2531.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.

อรลักษ์ณา แพร์ตกุล. “ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร: ประโยชน์ ความเสี่ยง ความเชื่อ.” วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 3, 4. กรกฎาคม-กันยายน. หน้า 332, 2553.

อวิการ์ตน์ นิยมไทย. “กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”. การปฏิรูปกฎหมาย. จุดนิติ พุศจิกายน-ธันวาคม. หน้า 133, 2552.

อัจฉริยา ชูตินันท์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.

อิงอร จินตนาเลิศ. “ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย”. สำนักกฎหมายต่างประเทศ. หน้า 23.

ภาษาต่างประเทศ

Angela B. & Birte P.-Sperlich. (2020). “Safety aspects of dietary supplements in sports.”

Available from:

<https://www.germanjournalsportsmedicine.com/archiv/archive2020/issue-7-8/safety-aspects-of-dietary-supplements-in-sports-position-of-the-working-group-sports-nutrition-of-the-german-nutrition-society-dge/>.

BBC West Midlands. (2020). “Eloise parry: Vulnerable woman died after taking diet pills.”

Available from: <https://www.bbc.com/news/uk-england-shropshire-56332095>.

Bernhard V. Braunschweig. (1981). Product liability: a manual of practice.

Darwin C. (1965). “Achieving change in people : Some Application of Group Dynamics Theory.”

Lawrence E. Hartrigg (ed.) Prison within Society: A reader in sociology, Garden city, N.Y. Doubleday Anchor, p.282-287.

- Herbert L. Packer. (1968). The Limits of the Criminal Sanction. California : Stanford University Press.
- Hogan L. (2019). “Product Liability in Germany”. March 4.
- Maria K., Parr. (2014). “Dying to be Skinny. Institute of Pharmacy Freie Universität Berlin.” Available from: <https://www.fu-berlin.de/en/presse/informationen/wissenschaft/2014/201405/schlankheit-praeparate.html>.
- Moritz M. (2019). “Product liability and recalls in Germany.” Available from <https://www.pinsentmasons.com/out-law/guides/product-liability-and-recalls-in-germany>.
- Neil B. & Natasha L. (2020). The Product Regulation and Liability Review: United Kingdom – England & wales.
- Neil B. & Natasha L. (2021). “The Product Regulation and Liability Review: United Kingdom– England & Wales.” Available from <https://thelawreviews.co.uk/title/the-product-regulation-and-liability-review/united-kingdom-england--wales>.
- Raymond S.. (1968). The individualization of punishment. Publication No.15. Patterson Smith Reprint Series in Criminology : Law Enforcement and Social Problems.
- Sarah M. (2017). “One-third of UK dieters have used slimming pills bought online.” Available from: <https://www.theguardian.com/society/2017/nov/30/uk-dieters-weight-loss-slimming-pills-bought-online-harmful-report>.
- Seymour L. Halleck. (1967). Psychiatry and the Dilemma of Crime. New York : Harper.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล : นายอภิวัฒน์ วรรณโรจน์
วุฒิการศึกษา : ปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต
พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ปีการศึกษา 2558
ตำแหน่งหน้าที่ : สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
การงานปัจจุบัน
พ.ศ. 2562 – ปัจจุบัน ตำแหน่ง นิติกร

